การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน กรณีศึกษา : โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชน เทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

โดย

นายอธิราช ชมภู

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการสาธารณะ)
สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน
กรณีศึกษา : โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชน เทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

โดย

นายอธิราช ชมภู

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการสาธารณะ)
สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

A STUDYOF LAND CONSOLIDTION FOR AREA DEVELOPMENTOF CITY PLAN BY PARTNERSHIP WITH COMMUNITY: A CASE STUDY OFLAND CONSOLIDTION FOR AREA DEVELOPMENT OF PAKPRAK COMMUNITY, KANCHANABURI CITY PLAN

BY

MR. ATHIRACH CHOMPOO

AN INDEPENDENT STUDYSUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF POLITICAL SCIENCE (PUBLIC AFFAIRS)
EXECUTIVE PROGRAM IN PUBLIC AFFAIRS
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR2015

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

นายอธิราช ชมภู

เรื่อง

การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้าง

ความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน

กรณีศึกษา : โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก

อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารจัดการสาธารณะ)

เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ _____

(รองศาสตราจารย์ ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ _____

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิณ เกชาคุปต์)

คณบดี _____

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน กรณีศึกษา : โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
ชื่อผู้เขียน	นายอธิราช ชมภู
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการสาธารณะ)
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	การบริหารจัดการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิน เกชาคุปต์
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกับชุมชน กรณีศึกษาโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวกับความสำเร็จของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน และปัญหาอุปสรรค ในกระบวนการสร้างการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันของประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง

สรุปผลการศึกษาพบว่าเจ้าของที่ดินได้ให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เจ้าของที่ดินได้ให้ความสำคัญมากที่สุดคือปัจจัยที่ 5 ด้านการบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)เท่ากับ 0.71 รองลงมาได้แก่ปัจจัยที่ 2 ด้านความเป็นธรรมที่ได้รับปันส่วนที่ดินที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D)เท่ากับ 0.76 ส่วนปัจจัยที่เจ้าของที่ดินได้ให้ความสำคัญน้อยที่สุดคือปัจจัยที่3 ค่าชดเชย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)เท่ากับ 0.87 และตัวแปรที่เจ้าของที่ดินได้ให้ความสำคัญมากที่สุดคือตัวแปรที่1.2การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่จะทำให้ได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะมากขึ้นและเป็นประโยชน์แก่ชุมชนในพื้นที่ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D)เท่ากับ 0.83รองลงมาได้แก่

ตัวแปรที่5.1การบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนร่วมกันนั้นสามารถแก้ไขปัญหาที่ดินตาบอดได้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ4.34 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D)เท่ากับ0.76

โดยแนวทางที่สำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ประสบความสำเร็จ คือ การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเจ้าของแปลงที่ดินที่เข้ามามีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและเป็นพันธมิตรร่วมกันในการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่และการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและเป็นพันธมิตรร่วมกันในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่มีรูปแบบแนวทาง และขั้นตอนในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การกำหนดขอบเขตพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบและผลประโยชน์โดยตรงในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งในที่นี้คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นเจ้าของแปลงที่ดินที่อยู่ในขอบเขตของโครงการจัดรูปที่ดิน ให้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นพันธมิตรร่วมกันในการดำเนินงาน 2) มีการริเริ่มและสร้างความสัมพันธ์ พร้อมทั้งติดต่อสื่อสาร และทำความเข้าใจกับเจ้าของแปลงที่ดิน หรือกลุ่มพันธมิตรอย่างสม่ำเสมอ เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนา รวมถึงข้อดีข้อเสียประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนา เพื่อให้เจ้าของที่ดินเห็นประโยชน์และสมัครใจที่จะเข้าร่วมในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องใช้เวลานานในการติดต่อ สื่อสาร และประสาน ประชุม ทำความเข้าใจกับประชาชน จนกว่าที่เจ้าของที่ดินจะยินยอมเข้าร่วมในโครงการจัดรูปที่ดิน ซึ่งในระยะแรกเจ้าของที่ดินบางแปลงก็ไม่ยินยอมที่จะเข้าร่วมในโครงการดังกล่าวก็มี เนื่องจากเกรงว่าจะเสียประโยชน์ หรือเสียที่ดินบางส่วนไป และ3) เมื่อเจ้าของที่ดินยินยอมที่จะเข้าร่วมโครงการ ทางเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการก็ได้ทำข้อตกลงเพื่อให้เจ้าของแปลงที่ดินยินยอมในการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ พร้อมทั้งวางแผนการดำเนินงานตามระเบียบในพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ.2547 เช่น การตั้งคณะทำงาน, การตั้งคณะกรรมการจังหวัด เป็นต้น

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ ประชาชนยังไม่เข้าใจถึงวิธีการและกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ และสิทธิประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการสร้างการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองควรมีการศึกษารูปแบบใหม่ เกี่ยวกับแนวทาง และกระบวนการการสร้างการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตร เพื่อที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดรูปเพื่อพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งการส่งเสริม สนับสนุน และฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้สามารถนำรูปแบบและหลักการการสร้างการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรร่วมกันไปประยุกต์ใช้ในการชี้แจงข้อมูลให้ประชาชนทราบ และสมัครใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ:การมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วน, พันธมิตร, การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

Independent Study	A STUDY OF LAND CONSOLIDTION FOR AREA DEVELOPMENT OF CITY PLAN BY PARTNERSHIP WITH COMMUNITY: A CASE STUDY OF LAND CONSOLIDTION FOR AREA DEVELOPMENTOF PAKPRAK COMMUNITY,KANCHANABURI CITY PLAN
Author	Mr. AthirachChompoo
Degree	Master of Political Science (Public Affairs)
Major Field/Faculty/University	Executive Program in Public Affairs Political Science Thammasat University
Advisor	Assoc.Prof.Dr.SupinKachacupt
Academic Years	2015

ABSTRACT

A study of land consolidation for area development of city plan by partnership with community: A case study of land consolidation for area development of Pakprak community, Kanchanaburi city plan. The purpose of the study is analyzing factors of successful land consolidation for area development of city plan by partnership with community, problems and obstacles in Public Private Partnership (PPP) procedure to operate land consolidation for area development of city plan.

The study summary found landowner attended to every factors of participation in land consolidation for area development of city plan. Landowner mostly attended to the fifth factor: Partnership Management, mean is 4.22 and S.D. is 0.71. Secondly, the second factor: Fairness Land Allocation, mean is 4.21 and S.D. is 0.76. Lastly, the fourth factor: Compensation, mean is 4.00 and S.D. is 0.87. Moreover, landowner mostly attended to the 1.2 variable: Land Consolidation for Area Development to Access Public Service Benefits for Community, mean is 4.36 and S.D.

is 0.83. Secondly, the 5.1 variable: Partnership Management to Solve Landlocked Area, mean is 4.34 and S.D. is 0.76.

The important concept that causes the successful land consolidation for area development project depends on landowner participation, which partnered and allied the land consolidation for patterned area development. The procedure includes 1) The decision of project area boundary, and pros and cons benefits of people who have land proprietorship inside project area boundary, to participate an operation. 2) Increasing relationship and connect with landowner or alliance regularly, consult the concepts, pros and cons, and benefits from area development. In purpose, landowner recognizes possible benefits and willingly participate the project. This procedure requires a time to communicate, coordinate, and meeting to provide a clear understanding, to encourage landowner willingly participate the project. At the first period of this procedure, some landowners are not willingly participate the project because they afraid about their disadvantages. 3) After landowner agreed to participate the project, the project officer writes an agreement to allow new land consolidation. They also plan the procedure follow 2004 Act of Land Consolidation such establishing committee or local committee.

The serious problem is people did not understand the procedure of land consolidation for area development, also the privilege of partnered and allied participation of land consolidation for area development. The researcher suggests the concept of participation, is Department of Public Works and Town and Country Planning should have a new study which is about the concept and procedure of partnered and allied participation. In purpose, are adaptable in land consolidation efficiently, also supporting for officer training to able to apply the concept and procedure of partnered and allied participation for communication with people, and efficiently encourage them to willingly participate land consolidation for area development.

Keywords: Partnership Participation, Alliance, Land Consolidation for Area Development

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.สุพิณเกชาคุปต์อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งได้ช่วยให้คำปรึกษาแนะนำและปรับปรุงตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของรายงานการศึกษาฉบับนี้ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นรวมถึงคณาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ผู้เขียนได้มีความรู้ในเรื่องของการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหารให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้นผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกๆท่านไว้ณโอกาสนี้

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการศึกษาฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนในการดำเนินงานโดยเฉพาะการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองหรือโครงการอื่นที่จะต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนที่เป็นเจ้าของที่ดินซึ่งได้รับผลกระทบจากโครงการนั้นๆและผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับอนุเคราะห์ข้อมูลจากสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรีและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน โดยเฉพาะคุณพิมพ์ใจบุญชูกุศลนักผังเมืองชำนาญการพิเศษหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการผังเมืองและคุณณรงค์นุ่มถึกช่างเขียนช.3ชำนาญงานที่ให้การสนับสนุนข้อมูลในการศึกษารวมทั้งสละเวลาให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์และขอขอบคุณเจ้าของที่ดินทุกท่านทุกแปลงในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุมชนเทศบาลตำบลปากแพรกอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำรายงานการศึกษาในครั้งนี้ซึ่งในส่วนที่ดีของรายงานการศึกษาฉบับนี้ขอมอบให้ผู้มีอุปการคุณทุกท่านผู้บังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ที่ให้การสนับสนุนต่างๆที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนในการจัดทำรายงานการศึกษาฉบับนี้มาโดยตลอด

นายอธิราชชมภู

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	4
1.3 วิธีการศึกษาวิจัย	4
1.4 สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย	5
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากศึกษา	6
1.6 นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาเมือง	9
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	9
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมือง	11

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ 14
2.2.1 การจัดรูปที่ดิน 14
2.2.2 วัตถุประสงค์ของการจัดรูปที่ดิน 15
2.2.3 วิธีการจัดรูปที่ดิน 16
2.2.4 ลักษณะพิเศษของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาเมือง 18
2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรร่วมกันกับชุมชน 19
2.3.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม 19
2.3.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วน 28
2.3.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเป็นพันธมิตรร่วมกันกับชุมชน 29
2.4 กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง 43
2.4.1 พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547 43
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 45
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย 49

บทที่ 3 ความเป็นมาของโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง 50

3.1 ความจำเป็นในการจัดรูปที่ดินของประเทศไทย 50
3.2 ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดกาญจนบุรี 51
3.3 ความสำคัญของเทศบาลตำบลปากแพรก 55
3.4 โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรก 57

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน 62

4.1 แนวทางการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน 62
4.1.1 ระยะแรกก่อนเริ่มดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ 62
4.1.2 ระยะระหว่างการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่และการปันส่วนที่ดิน 64
4.2 ปัจจัยความสำเร็จของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน 66

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ในส่วนของเจ้าของที่ดิน 67
4.2.2 ผลการวิเคราะห์ในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 75
4.3 บทบาทของการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรร่วมกัน ในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ 76
4.4ปัญหา อุปสรรคในกระบวนการสร้างการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุนชน ในพื้นที่โครงการ 77
4.5 แนวทางในการสร้างการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับ ภาคส่วนอื่นๆ 79

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ 81
5.1 สรุป 81
5.2 อภิปรายผล 82
5.3 ข้อเสนอแนะ 83
5.3.1 ระดับนโยบาย 83
5.3.2ระดับปฏิบัติ 84
5.3.3ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป 85

รายการอ้างอิง 86

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม 89
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ 93
ภาคผนวก ค ผลการประมวลข้อมูลทางสถิติ 95

ประวัติผู้เขียน 104

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ตารางแสดงพื้นที่ อำเภอและจำนวนประชากรของจังหวัดกาญจนบุรี	54
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในส่วนของเจ้าของที่ดินในการตอบแบบสอบถาม	67
4.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ด้วยวิธีการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน	71

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ภาพแสดงมูลค่าที่ดินก่อนโครงการและมูลค่าที่ดินจัดรูปที่ดินแปลงใหม่	18
2.2 DPT Model	41
2.3 CPGM Model	43
2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	49
3.1 แผนที่จังหวัดกาญจนบุรี	52
3.2 แผนที่แสดงบริเวณพื้นที่โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี	56
4.1 แผนภาพแสดงผังการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่	66

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากลักษณะภูมิประเทศของประเทศไทยในอดีตที่มีความอุดมสมบูรณ์ในทุกๆด้านอาทิ เช่นดิน น้ำป่าไม้และยังมีสภาพภูมิอากาศที่ดีเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิตจึงส่งผลต่อวิถีชีวิตประชาชนคนไทยในชนบทที่มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อที่จะนำเอาทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ซึ่งจะเห็นได้ว่าคนไทยในชนบทส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมและนิยมที่จะตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่บริเวณริมแม่น้ำลำคลองเนื่องจากต้องใช้พื้นที่ดังกล่าว ในการทำเกษตรกรรม การเพาะปลูก และการประมง รวมไปถึงการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าการอุปโภคบริโภคและการคมนาคมขนส่งต่างๆ

แต่หลังจากที่ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกในปีพ.ศ.2504และการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบันฉบับที่11ซึ่งครอบคลุมระยะเวลาระหว่างในปีพ.ศ.2555-พ.ศ.2559ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาเส้นทางคมนาคมสายหลักทำให้เกิดการลงทุนและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆเกิดขึ้นมากมาย ผลจากการพัฒนาดังกล่าวทำให้เส้นทางคมนาคมเปลี่ยนแปลงไประบบโครงข่ายถนนมีบทบาทสำคัญมากขึ้นซึ่งส่งผลกระทบกับวิถีชีวิตของประชาชนคนไทยในชนบทที่ได้เปลี่ยนรูปแบบจากการพึ่งพาแม่น้ำลำคลองมาเป็นการคมนาคมทางถนนแทนทำให้พื้นที่อาศัยหรือพื้นที่เกษตรกรรมของประชาชนหลายพื้นที่กลายเป็นพื้นที่ที่ดินตาบอดและเกิดปัญหามีพื้นที่ตาบอดจำนวนมากกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยเมื่อถนนเข้ามีบทบาทสำคัญมากขึ้นรูปแบบ การตั้งถิ่นฐาน และวิถีชีวิตของคนไทยก็ได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่ต้องการความสะดวก สบายและความรวดเร็วในดำรงชีพและทางเลือกในการประกอบอาชีพต่างๆมีมากขึ้นดังนั้นประชาชนจึงต้องพึ่งพาระบบการคมนาคมขนส่งทางถนนเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้ประชาชนหรือเจ้าของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตาบอดหรือมีที่ดินอยู่ในพื้นที่ตาบอดมีความเดือดร้อนในประกอบอาชีพและการเข้า–ออกสู่ถนนสายหลักส่งผลให้เจ้าของพื้นที่ที่ประสบปัญหาดังกล่าวเกิดความพยายามในการหาทางออกจากที่ดินตาบอดเพื่อเชื่อมต่อสู่ถนนหลักเพื่อให้สอดคล้องกับความจริงและความเจริญภายนอกพื้นที่

ประกอบกับรัฐบาลได้มีนโยบายในการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพพื้นที่และรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยมอบหมายกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการผังเมืองการพัฒนาเมือง การอาคารและการบริการด้านช่าง ให้ดำเนินการวางและจัดทำผังเมือง กำหนดรูปแบบของเมือง และพัฒนาตามผังเมืองอย่างเป็นระบบ และเป็นรูปธรรม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม มีอัตลักษณ์ โดยการพัฒนาเมืองและชนบทในเบื้องต้น ส่วนใหญ่จะเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงการออกแบบก่อสร้าง การควบคุมงานที่ได้มาตรฐานทางวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับการผังเมืองที่มีการกำหนดมาตรการ นโยบาย และการแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนผังคมนาคมและขนส่งรวมถึงแผนผังระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอย่างเป็นระบบเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและเพื่อให้ประชาชนในชุมชนเมืองและชนบทสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเอื้ออาทรกัน

แต่เนื่องจากปัญหาขั้นตอนและกระบวนการวางและจัดทำผังเมืองที่ต้องใช้เวลานานในการจัดทำผังเมืองและการประกาศบังคับใช้ทำให้การวางผังเมืองไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมไปถึงการพัฒนาเมือง การก่อสร้างถนนตามผังเมืองเป็นไปอย่างล่าช้าส่งผลให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หรือมีที่ดินตาบอด มีการดำเนินชีวิตไปตามยถากรรมมีความเดือดร้อนในการสัญจร การคมนาคม ขนส่ง จึงทำให้เกิดความพยายามในการหาทางออกจากที่ดินตาบอดเพื่อเชื่อมสู่ถนนหลักโดยในเบื้องต้นประชาชนในพื้นที่จะใช้วิธีการเจรจากันเองหรือการยกที่ดินให้กับที่ดินปากทางเพื่อให้ได้ทางเข้าออกสู่ถนนหลักซึ่งผลที่ได้ทำให้เกิดถนนที่แคบและคดเคี้ยวหรือเกิดเป็นถนนคอขวดขึ้นและหากเจ้าของที่ดินบางคนไม่ยินยอมให้ผ่านเส้นทาง หรือไม่ยอมให้ความร่วมมือก็จะก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งและการละเมิดทรัพย์สินต่างๆตามมา เพราะเนื่องจากในอดีตที่ดิน หากไม่มีการซื้อขายก็จะไม่สามารถแลกเปลี่ยนตำแหน่งกันได้และการซื้อขายก็อาจต้องมีภาระค่าใช้จ่ายสูงในการโอนที่ดินด้วยก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายและความเดือดร้อนให้กับประชาชนตามมา ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นผลของความพยายามแก้ไขปัญหากันเองของภาคประชาชนในเบื้องต้นก่อน แต่การแก้ปัญหาดังกล่าวอาจจะไม่ประสบความสำเร็จ และก่อให้เกิดความขัดแย้ง ความได้เปรียบ เสียเปรียบ และเกิดความเหลื่อมล้ำกันตามมา เป็นต้น

กรมโยธาธิการและผังเมืองจึงได้ยกร่างพระราชบัญญัติการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ขึ้นและได้ประกาศบังคับใช้พระบัญญัติการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่พ.ศ.2547เป็นต้นมาโดยพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้กรมโยธาธิการและผังเมืองนำการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ เป็นการนำแปลงที่ดินหลายแปลงมารวมกัน แล้วจัดระเบียบแปลงที่ดินใหม่ไปพร้อมๆกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ประปา ไฟฟ้าหรือสวนสาธารณะในบริเวณนั้น โดยหลังการจัดรูปที่ดินแปลงที่ดินใหม่ทุกแปลงจะอยู่ติดถนนที่ได้มาตรฐาน และการดำเนินการต่างๆจะเป็นไปตามความยินยอมของเจ้าของที่ดินที่เข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ (Public Private Partnership; PPP)[1]อย่างเป็นธรรม และเสมอภาคตามหลักการประชาธิปไตย

ด้วยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้มีนโยบายให้สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดทุกจังหวัด ดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นอย่างน้อยจังหวัดละ 1 โครงการ เพื่อเป็นตัวอย่างให้ประชาชนเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้น และเมื่อประชาชนเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นก็จะทำให้เกิดโครงการใหม่ๆตามมาอีกมากมาย ซึ่งในจังหวัดกาญจนบุรีมีการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองร่วมกับสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจึงได้ดำเนินโครงการการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุมชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม มีการจัดสรรปันส่วนที่ดินอย่างเป็นธรรม มีงานก่อสร้างทางและสะพาน ความยาวรวม 2,888 เมตรครอบคลุมพื้นที่ชุมชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี และพื้นที่ทุกแปลงยังติดถนนและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

แต่ก่อนที่โครงการนี้จะสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งก่อนหน้านี้ก็ได้มีหน่วยงานภาครัฐอื่นได้นำโครงการที่กำหนดไว้ในผังเมืองดังกล่าวไปดำเนินการพัฒนาจัดทำเป็นโครงการก่อสร้างทางตามผังเมืองมาแล้วแต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าของแปลงที่ดินที่ถนนตัดผ่านทั้งจากหน่วยงานภาคเอกชนและประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว

---

[1]คงขวัญศิลา, *ความร่วมมือภาครัฐ-ภาคเอกชน (Public Private Partnership: PPP): นวัตกรรมการคลังแห่งอนาคต,Macroeconomic Analysis Briefing*, (สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหาภาคสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2553).

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจและได้ดำเนินการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินของโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุมชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งเป็นการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองมีแนวถนนตัดผ่านชัดเจน มูลค่าของที่ดินเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้การพัฒนาในพื้นที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมโดยความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ให้ความร่วมมือร่วมใจ เชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ของกรมโยธาธิการและผังเมือง

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยวิธีการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

2.เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวกับความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน และปัญหา อุปสรรค ในกระบวนการสร้างการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐ (Public Private Partnership; PPP)

3.เสนอแนะแนวทางการในการกระบวนการสร้างการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคส่วนอื่นๆ (Public Private Partnership; PPP)ในการดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองในพื้นที่อื่นๆ

1.3 วิธีการศึกษา

การศึกษาการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน กรณีศึกษาโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุมชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีเป็นการศึกษาเชิงพรรณา ซึ่งมีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร รายงานการประชุม และงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินงานจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุมชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

2. วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุมชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีโดยใช้แบบสอบถามกับประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนบ้านเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีและใบแบบสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3. วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และกระบวนการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันของประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐ (Public Private Partnership; PPP)ในการดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุมชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง ประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

4. สรุปประมวลผล และจัดรายงานการศึกษาที่เกี่ยวกับความสำเร็จของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการกระบวนการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคส่วนอื่น (Public Private Partnership; PPP)ในการดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง

1.4 สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย

1. แรงจูงใจที่ได้รับจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นของที่ดินหลังการจัดรูปเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองมีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

2. ความเป็นธรรมที่ได้รับจากการจัดสรรปันส่วนที่ดินหลังการจัดรูปเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองมีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

3. ค่าชดเชยที่ได้รับจากการจัดรูปเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

4. การบริหารจัดการ และการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

5. ความเชื่อมั่นต่อนโยบายและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ของกรมโยธาธิการและผังเมืองมีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

6. การมีภาวะผู้นำของผู้บริหารโครงการ มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. กรมโยธาธิการและผังเมือง มีต้นแบบและแนวทางในการดำเนินงานจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

2.กรมโยธาธิการและผังเมือง มีต้นแบบและแนวทางในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันของประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐ (Public Private Partnership; PPP)ในการดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองที่เป็นรูปธรรม

3. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่สนใจสามารถนำต้นแบบและแนวทางในการดำเนินงานจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่สนใจสามารถนำแนวทาง ในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกั**น**ของประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐ (Public Private Partnership; PPP)ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 คำนิยามศัพท์

1. ส่วนร่วมหมายถึง ส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เช่น มีส่วนร่วมในการบำเพ็ญกุศลมีส่วนร่วมในการทุจริต มีส่วนร่วมในการลงทุนบริษัท

2. การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระทำใดๆที่ได้กระทำร่วมกันกับบุคคลอื่นและได้กระทำอย่างเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือไม่ก็ตามในกิจกรรมนั้นๆร่วมกับผู้อื่น เช่น การมีส่วนร่วมในการชุมชุนทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการจับกุมผู้กระทำความผิดหรือทุจริต การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในตำบลปากแพรก เป็นต้น

3. ชุมชนท้องถิ่นหมายถึงชุมชนหรือกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดเล็กอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกันในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะอาทิพื้นที่หรือท้องที่ภายในเขตการปกครองของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นหรือเวลาหนึ่งใดในท้องถิ่นหรือรวมตัวกันทำประเพณีท้องถิ่นเป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น หมายถึงชุมชนหรือกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดเล็กอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกันในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะได้มีการกระทำใดๆที่ได้กระทำร่วมกันกับบุคคลอื่นและได้กระทำอย่างเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือไม่ก็ตามในกิจกรรมนั้นๆร่วมกับผู้อื่น

5. ผังเมืองหมายถึง แผนผังเมืองที่ทำขึ้นเพื่อควบคุมเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยประกอบไปด้วย การวางและจัดทำผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะ

6. ผังเมืองรวม หมายถึง แผนผัง นโยบายและโครงการรวมทั้งมาตรการควบคุมโดยทั่วไป เพื่อใช้เป็น แนวทางในการพัฒนา และการดำรงรักษาเมือง หรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคม และการขนส่ง การสาธารณูปโภค บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อม

7. ผังเมืองเฉพาะ หมายถึง แผนผังและโครงการดำเนินการเพื่อพัฒนาหรือดำรงรักษาบริเวณเฉพาะแห่งหรือ กิจการที่เกี่ยวข้อง ในเมือง และชนบทเพื่อประโยชน์แก่การผังเมือง

8. การจัดรูปที่ดินหมายความว่า การดำเนินงานพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อเกษตรกรรมให้สมบูรณ์ทั่วถึงที่ดินทุกแปลง เพื่อเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต โดยทำการรวบรวมที่ดินหลายแปลงในบริเวณเดียวกันเพื่อวางผังจัดรูปที่ดินเสียใหม่ การจัดระบบชลประทาน และการระบายน้ำ การจัดสร้างถนน หรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การบำรุงดิน การวางแผน การผลิต และการจำหน่ายผลิตผลการเกษตร รวมตลอดถึงการแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน ตลอดจนการจัดเขตที่ดินสำหรับอยู่อาศัย

9. การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ หมายความว่า การดำเนินงานพัฒนาที่ดินหลายแปลงโดยการวางผังจัดรูปที่ดินใหม่ ปรับปรุงหรือจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และการร่วมรับภาระและกระจายผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้โดยความร่วมมือระหว่างเอกชนกับเอกชนหรือเอกชนกับรัฐ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในด้านการคมนาคม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและชุมชน และเป็นการสอดคล้องกับการผังเมือง

10. โครงการจัดรูปที่ดินหมายความว่าโครงการที่จัดทำขึ้นสำหรับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

11. เจ้าของที่ดินหมายความว่าผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินรวมถึงเจ้าของห้องชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุดด้วย และหมายถึงผู้ที่ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้นๆ ที่อยู่ในโครงการจัดรูปที่ดิน

12. ที่ดินตาบอด หมายถึง ที่ดินแปลงใดที่มีที่ดินแปลงอื่นล้อมอยู่จนไม่มีทางออกถึงทางสาธารณะ

13. การปันส่วนที่ดิน หมายถึง เจ้าของที่ดินจะสละที่ดินบางส่วนของตน เพื่อนำเข้าร่วมโครงการในกระบวนการการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ ในสัดส่วนที่เป็นธรรมและเสมอภาค เพื่อนำไปใช้เป็นพื้นที่สำหรับบริการพื้นฐานของเมืองหรือสาธารณูปโภค สาธารณูปการและเพื่อเป็นพื้นที่ในการจัดหาประโยชน์ เพื่อนำเงินมาเป็นทุนสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ

14. ผู้ร่วมโครงการ หมายถึง เจ้าของที่ดินผู้ที่ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้นๆ ที่อยู่ในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

15. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในโครงการ หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ของหน่วยภาครัฐต่างๆ หลายระดับ คือสำนักงานเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี, สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี, สำนักจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่กรมโยธาธิการและผังเมือง และที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี กรมที่ดิน

16. วิธีการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ หมายถึง เป็นการส่งเสริมให้เอกชน (เจ้าของที่ดิน)เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการพัฒนาเมือง และพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เกิดระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่สมบูรณ์และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่และเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินของประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถนำวิธีการจัดรูปที่ดินมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อป้องกันความเสียหายจากน้ำท่วม และการบริหารจัดการน้ำ รวมถึงใช้วิธีการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองเพื่อบรรเทาภัยพิบัติ และเพื่อการฟื้นฟูชุมชนหรือพื้นที่ประสบภัยพิบัติได้อีกด้วย

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ได้นำแนวคิด ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบเป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัย และนำมาสนับสนุนการวิเคราะห์ความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้างพันธมิตรและการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันของชุมชนกรณีศึกษาโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งในการศึกษาวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาเมือง
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่
3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรร่วมกันกับชุมชน
4. กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาเมือง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

จิตจำนง กิติกีรติ[1] ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนหมายถึงการเสริมสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมให้แก่ท้องถิ่นชนบททุกแห่งทุกส่วนโดยการดำเนินการและการริเริ่มจากประชาชนเองการพัฒนาชุมชนต้องอาศัยความสามารถของรัฐบาลที่เป็นผู้แทนเข้าไปบริหารในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนกระตุ้นและเร่งเร้าให้ประชาชนมองเห็นปัญหาของตนเอง

สนธยาพลศรี[2] ได้ให้นิยามของการพัฒนาชุมชนว่า เป็นขบวนการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นโดยประชาชนเข้าร่วมมือหรือริเริ่มเองถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่มการใช้เทคนิคกระตุ้นเตือนให้เกิดการริเริ่มเมื่อประชาชนเข้าร่วมมือกับรัฐจึงทำให้เกิดบทบาทและกรรมวิธีขึ้นอีก

---

[1]จิตจำนง กิติกีรติ,*การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน*, (กรุงเทพมหานคร: พัฒนาหลักสูตร, 2532).

[2]สนธยาพลศรี,*ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2533).

เพราะการพัฒนาชุมชนหมายถึงขบวนการที่กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมและปรับปรุงภาวะต่างๆทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆให้ดีขึ้นซึ่งเป็นการกระทำร่วมกันของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งมีหลักการ วิธีการและกระบวนการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1) หลักการพัฒนาชุมชน

1.1)ทุกคนในชุมชนต้องให้ความร่วมมือให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุดในการสร้างความเจริญหรือเปลี่ยนแปลงสภาพของท้องถิ่นนั้นให้ดี

1.2) ทุกคนในชุมชนควรจะได้รับการส่งเสริมให้ได้เข้าร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนการปฏิบัติต่างๆ ตามโครงการพัฒนาชุมชน

1.3)จะต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนโดยเสรีเพื่อจะได้รับความคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนความต้องการของผู้คนในท้องถิ่น

1.4)ผู้นำชุมชนควรที่จะได้รับการเปลี่ยนตัวกันบ้างตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปและจะต้องมีการเตรียมตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนไว้หลายๆ คน

1.5)พึงให้การศึกษาแก่คนในชุมชนอยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

1.6)หากจะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์การนั้นจะต้องสามารถทำหน้าที่ได้อย่างดีไม่ใช่ว่าจัดตั้งหน่วยงานนั้นขึ้นเพื่อแสดงผลของการพัฒนาชุมชน

1.7)การปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติต่างๆ ควรให้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยเพื่อให้ผู้คนในท้องถิ่นได้รับรู้และเข้าใจวิธีการต่างๆ ของระบอบนี้ได้ถูกต้อง

2)วิธีการพัฒนาชุมชน

2.1)เกี่ยวกับด้านความคิดเห็นของผู้คนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาหมายถึงการแก้ไขปรับปรุงปัญหา หากท้องถิ่นนั้นมีจารีตประเพณีที่กีดกันการพัฒนาก็ดำเนินไปไม่ได้ ต้องให้การศึกษาให้คนในท้องถิ่นรู้เข้าใจและยอมรับว่ามีปัญหาอะไรบ้างมีวิธีการแก้ไขอย่างไรจากนั้นจะได้วางโครงการปฏิบัติงานต่อไป

2.2)เกี่ยวกับด้านผู้มีอาชีพที่จะเป็นผู้นำของชุมชนมีหน้าที่ช่วยเหลือแก่คนที่มีส่วนร่วมในทางการพัฒนาชุมชนให้สามารถดำเนินไปได้ ผู้นำต้องให้ประสบการณ์เป็นการเรียนรู้แก่คนในชุมชนมากกว่าเป็นผู้วางแผนไม่เพ่งเล็งหนักไปในทางสร้างสะพานขุดบ่อจัดระเบียบสังคม แต่ต้องให้คนในชุมชนรู้ตัวหรือเกิดความเข้าใจว่าเขามีหน้าที่และความสำคัญที่จะต้องเข้าร่วมมืออย่างจริงใจในการพัฒนาชุมชนของตน

2.3) เกี่ยวกับด้านนักสำรวจนักวิจัยค้นหาวิธีการต่างๆที่จะให้เข้าใจกระบวนการในการให้การศึกษาแก่ผู้นำชุมชน

3) กระบวนการพัฒนาชุมชน

3.1)ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันตามแนวทางที่ได้จัดวางไว้เป็นการปรึกษาเกี่ยวกับความจำเป็นของสมาชิกในชุมชนจะได้รู้ว่ามีอะไรที่มีความต้องการบ้างคนในชุมชนมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือตนเอง

3.2)วางแผนไว้อย่างเป็นระเบียบสำหรับงานที่คนในชุมชนตกลงเลือกสิ่งสำคัญต้องรู้งานนั้นต้องอยู่ในลักษณะที่ชุมชนนั้นช่วยตัวเองได้เช่นต้องการทำเพื่อการกสิกรรมก็เพียงระบายน้ำจากคลองคูไม่ถึงกับคิดสร้างเขื่อนใหญ่กักน้ำหรือกรณีต้องการปุ๋ยก็มิได้คิดไกลถึงตั้งโรงงานทำปุ๋ยเปิดตลาดซื้อขายไม่อยู่ในลักษณะคนในชุมชนจะช่วยกันทำให้เป็นเรื่องของรัฐบาลมากกว่า

3.3)การสนับสนุนให้คนในชุมชนทำประโยชน์ให้ได้มากที่สุดตามที่แต่ละคนจะมีทางทำได้

3.4)สร้างความปรารถนาและความตกลงใจในอันหนึ่งอันใดที่จะดำเนินการเพื่อปรับปรุงของชุมชนต่อไปให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนในชุมชนแห่งนั้นผู้คนที่จะมาร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนโดยแท้จริงนั้นจะเข้าใจและรู้ได้ว่ายังมีการปรับปรุงอย่างอื่นจะต้องทำอีกผู้ที่มีส่วนช่วยย่อมภาคภูมิใจในผลสำเร็จของงานถ้าไม่มีกระบวนการพัฒนานี้ขึ้นมาการพัฒนาก็ไม่มีผลเช่นรัฐบาลเสนอให้คนทำตาม

2.1.2แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมือง[3]

บุญนาค ตีวกุล[3]ได้ให้นิยามของ องค์ประกอบของเมืองน่าอยู่ประกอบไปด้วย 5 ประการ ได้แก่

1. ความเป็นระเบียบ เมืองดูสวยงามน่าอยู่ ถ้าองค์ประกอบต่างๆ ในเมืองได้รับการจัดวางอย่างเป็นระเบียบ ผู้คนสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้สะดวก การเดินทางติดต่อทำได้ราบรื่นสามารถมองหาสิ่งที่ต้องการได้ง่าย ความเป็นระเบียบมาจากส่วนประกอบของเมือง เช่น อาคารต่างๆ มีรูปแบบและการวางตัวที่เป็นระเบียบ สะดวกต่อการติดต่อ มีโครงข่ายถนนเชื่อมโยงกันอย่างมีลำดับจัดที่ว่าง สถานที่สาธารณะอยู่ในที่สะดวกต่อการเข้าไปใช้บริการ ไม่สับสนวุ่นวายหรือตั้งอยู่ห่างไกลส่วนประกอบของเมืองไม่สกปรกชำรุดหักพัง

2. ความสบาย เมืองที่น่าอยู่ได้อย่างเป็นสุข เพราะมีสภาพแวดล้อมที่ดี เพราะมีสภาพแวดล้อมที่ดีไม่มีฝุ่นควันพิษ เสียงรบกวน ไม่สกปรกหรือมีพื้นที่คับแคบแออัด อากาศไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป ในเขตร้อนไม่ควรสร้างลานคอนกรีตขนาดใหญ่รับแดด เช่น ลานจอดรถตาม

---

[3]บุญนาค ตีวกุล, *เมืองและสิ่งแวดล้อม*, (กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545).

ห้างสรรพสินค้า ซึ่งเพิ่มความร้อนให้กับบริเวณใกล้เคียง ควรปลูกต้นไม้ทั้งไม้ใหญ่ยืนต้นที่ให้ความร่มรื่น ไม้เลื้อยหรือไม้คลุมดินที่ให้ทั้งความชุ่มชื้นกับอากาศและความสวยงามสดชื่นกับสถานที่ มีที่หลบแดดฝนเมืองที่มีแม่น้ำลำคลอง หรือทะเลสาบนับได้ว่าเปรียบเสริมภูมิทัศน์เมืองให้สวยงามและให้อากาศที่สดชื่น การเปิดพื้นที่ชายคลอง ริมแม่น้ำ ริมทะเลสาบให้คนมาพักผ่อนสัมผัสธรรมชาติ ทำให้เกิดความผูกพันกับท้องถิ่นได้นั้นถือเป็นต้นทุนทางสังคมในการพัฒนา ปัญหาสำคัญที่ทำให้เมืองน่าอยู่ไม่สบาย คือ ปัญหาการจราจรติดขัด อากาศร้อนอบอ้าวเต็มไปด้วยฝุ่น ควันพิษ และเสียงดังรบกวนจากยานยนต์ต่างๆ การเพิ่มจำนวนรถยนต์อย่างรวดเร็วโดยไม่มีการควบคุมให้เหมาะกับถนนหรือที่จอดรถที่มี ทำให้เมืองไร้ระเบียบ ทางเท้าที่มีอยู่ทั่วไปกลายเป็นที่ตั้งหาบเร่แผงลอยจนใช้ไม่สะดวก เช่น ทางเท้าในย่านกลางเมืองสิงคโปร์เป็นทางขนานกับถนนสายหลัก มีสวนหย่อมยาวคั่นระหว่างถนน มีม้านั่งยาววางเป็นระยะ บางแห่งมีการวางเว้นที่ว่างระหว่างอาคารให้เป็นสวนหย่อมและมีไม้ใหญ่ร่มรื่น ทำให้เกิดการเดินเท้าในตัวเมืองเป็นไปอย่างมีความสุขเพราะเส้นทางร่มรื่น สวยงาม และเมืองในประเทศแถบยุโรปส่วนใหญ่จะมีการปิดถนนให้เป็นถนนคนเดินในบางวันบางเวลา

3. ภาพลักษณ์ของเมือง เป็นการรับรู้สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพทั่วไปของเมือง เป็นความทรงจำมากกว่าสิ่งที่มองเห็นด้วยสายตาอย่างเดียว เมืองแต่ละแห่งมีสิ่งพิเศษหลายอย่างแตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้กระทบต่อความรู้สึกรับรู้ของผู้คนมากน้อยแตกต่างกันตามพื้นฐานของแต่ละบุคคล แต่ละคนสร้างมโนภาพเมืองจากสภาพกายภาพสัมพันธ์กับส่วนอื่นๆที่เป็นประสบการณ์ ซ้อนทับและต่อเติมขึ้นในมโนภาพเป็นภาพลักษณ์ของเมือง ภาพลักษณ์จึงเป็นภาพรวมของสิ่งที่ผู้คนมักใช้ในการสร้างมโนภาพเมืองคือ ทางสัญจรย่านต่างๆ ขอบเขตหรือจุดสิ้นสุดของแต่ละย่าน จุดสังเกตและจุดศูนย์รวมกิจกรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ด้าน ที่ประกอบเป็นโครงสร้างของเมืองและผัง มีปัจจัยอื่นที่ทำให้เมืองแต่ละแห่งมีภาพลักษณ์เฉพาะตัวอีก เช่น รูปทรงของเมือง ลักษณะภูมิประเทศ พืชพรรณธรรมชาติ ภูมิอากาศ รูปร่างของเมืองและรายละเอียดอื่นๆ

4. เอกลักษณ์ของเมือง เมืองทุกแห่งมีเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน เช่น ภูมิประเทศสวยงาม ประวัติศาสตร์ยาวนาน มีอาชีพที่น่าสนใจ เป็นแหล่งวัฒนธรรม แหล่งอาหาร เป็นต้น อย่างเช่นสุโขทัย กำแพงเพชรและอยุธยาจัดเป็นเมืองประวัติศาสตร์ นครปฐมเป็นเมืองศูนย์กลางพุทธศาสนา การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทางการเกษตร ศูนย์อาหาร และเมืองมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และนครพนมมีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม สงขลามีร้านอาหารเล็กๆ รสอร่อยบรรยากาศสงบ สวยงาม เหมาะกับการพักผ่อนและความเป็นเมืองมหาวิทยาลัยเหมาะสมกับสภาพอากาศ พิพิธภัณฑ์ของจังหวัดเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต เช่นเดียวกับพิพิธภัณฑ์ที่จังหวัดพะเยา น่าน ฯลฯ ที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ของดินแดนแห่งนั้น มีผู้คนและเด็กๆในท้องถิ่นแวะเวียนเข้ามาเรียนรู้และผูกพันจนรักแผ่นดินบ้านเกิดเอกลักษณ์ของเมืองเป็นสิ่งภูมิใจของคนในท้องถิ่น

5. ความงาม เมืองที่มีธรรมชาติสวยงาม เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ เนินเขา อ่าว หรือมีองค์ประกอบเมืองกลมกลืนสนับสนุน เช่นรูปแบบ สีสันอาคารและสิ่งแวดล้อมกลมกลืนหรือตัดกันอย่างเหมาะสม ช่วยให้เกิดความสวยงาม มีพื้นที่สีเขียวที่สร้างความร่มรื่นและสวยงาม ถนนบางสายมีทิวทัศน์สวยงามเพราะมีอาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมโดดเด่น มีเฟอร์นิเจอร์ประดับถนน(เสาไฟฟ้า ที่พักผู้โดยสาร สัญญาณไฟ ถังขยะ)ที่ออกแบบได้กลมกลืนกับสถานที่ สวนหย่อมประกอบถนนหรือสวนป่าริมทาง กิจกรรมของผู้คนในบริเวณนั้นมีส่วนส่งเสริมให้เมืองสวยงาม ผู้คนที่อยู่อาศัยเป็นสุขและภาคภูมิใจ ผู้ที่ผ่านเข้ามาชื่นชมและประทับใจ

1) กระบวนการพัฒนาเมืองน่าอยู่

กระบวนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ สำหรับกระบวนการพัฒนาเพื่อสร้างให้การเติบโตของเมืองมีความน่าอยู่ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต้องประกอบด้วย

1.1) ปรับการบริหารจัดการเมืองและชุมชน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมและรากฐานทางสังคมที่เข้มแข็ง นับตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนและสังคมรวมพลังพัฒนาเมืองและชุมชนทุกระดับให้น่าอยู่ มีความสงบ สะอาด ปลอดภัย มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เคารพกติกา รวมถึงการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้มีความรับผิดชอบในการรักษาทรัพย์สินสาธารณะ

1.2) พัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองและชุมชนโดยให้มีการวางแผนผังเมืองในทุกระดับ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลในทางปฏิบัติ มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีที่ภาคเอกชนร่วมลงทุนและประชาชนมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่าย มีการฟื้นฟูรักษาเอกลักษณ์ของเมืองและวิถีชีวิตชุมชน ตลอดจนการยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ผู้มีรายได้น้อยและคนยากจนทั้งในเมืองและชนบท

1.3) พัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของเมืองและชุมชนอย่างสอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ โดยเน้นการสร้างสมดุลกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาสังคมควบคู่ไปกับการกระจายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพเชื่อมโยงเมือง ชนบทและชุมชน อย่างทั่งถึงและพอเพียง

2)การพัฒนาเมือง

การพัฒนาเมืองเป็นกระบวนการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองให้ดีขึ้นทั้งทางด้านประชากรสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองการปกครองโดยความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐภาคเอกชนและประชาชนที่อยู่อาศัยในเมืองนั้นเป็นสำคัญ

2.1) แนวทางในการพัฒนาเมืองโดยทั่วไปการพัฒนาเมืองมุ่งที่จะดำเนินการ ดังนี้

(1) ปรับปรุงบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเมืองเช่นระบบการระบายน้ำการป้องกันน้ำท่วมการกำจัดน้ำเสียการปรับปรุงย่านตัวเมืองการกำจัดขยะตลาดเป็นต้น

(2)การพัฒนาบริการทางสังคมเป็นการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมต่างๆการจัดหาที่อยู่อาศัยให้ผู้มีรายได้น้อยการให้บริการด้านอนามัยเป็นต้น

(3)การพัฒนาฐานเศรษฐกิจในการจ้างงานเช่นการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์อุตสาหกรรมขนาดย่อมอุตสาหกรรมในครอบครัวและการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเป็นต้น

(4)การพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรท้องถิ่นเช่นเทศบาลให้รับภาระในการพัฒนาเมืองได้ทั้งในด้านปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารบุคลากร การวางแผนโครงการ การเงิน การคลัง การบัญชีและปรับปรุงรายได้ของเทศบาล

2.2) การวางแผนและโครงการพัฒนาเมืองสามารถดำเนินการได้เช่นเดียวกับการวางแผนและโครงการพัฒนาอื่นๆคือ

(1) การศึกษาชุมชนเพื่อหาข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชน

(2) การวิเคราะห์ปัญหาชุมชนที่พบจากการศึกษาชุมชน

(3)การจัดลำดับความต้องการและปัญหาของชุมชน

(4)การวางแผนและโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา

(5)การพิจารณาวิธีดำเนินการในแผนและโครงการ

(6)การดำเนินงานตามแผนและโครงการ

(7)การประเมินผล

(8)การทบทวนเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น

2.2แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่[4]

2.2.1 การจัดรูปที่ดิน(Land Readjustment)

การจัดรูปที่ดิน(Land Readjustment) เป็นวิธีการพัฒนาเมืองอีกแนวทางหนึ่งที่ทำให้แผนพัฒนาเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับผังเมืองรวม (Land Use Plan)วิธีการจัดรูปที่ดินเป็นการพัฒนาที่ดินหลายแปลงโดยความร่วมมือระหว่างเอกชนกับเอกชนหรือเอกชนกับรัฐราษฎร์รัฐร่วมพัฒนา

---

[4]กรุงเทพมหานคร, สำนักผังเมือง, *หลักการจัดรูปที่ดิน เทคนิคการประเมินมูลค่าที่ดินและการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่*, กองการจัดรูปที่ดินและปรับปรุงพื้นที่เมือง สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (ม.ป.ท.).

(Public Private Partnership) เพื่อเกิดประโยชน์ต่อประชาชนเป็นส่วนรวม และดำรงกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของประชาชน ด้วยการร่วมรับภาระและกระจายผลตอบแทนอย่างเป็นธรรมเพื่อวางผังจัดรูปที่ดินใหม่ โดยให้ถือว่าที่ดินที่มีอยู่ก่อนการพัฒนาและได้รับภายหลังการพัฒนาแล้วเป็นที่ดินแปลงเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในที่ดินที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในด้านการคมนาคม เศรษฐกิจ สังคมและชุมชน

การจัดรูปที่ดินจึงเป็นการพัฒนา หรือปรับปรุงสาธารณูปการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินมากขึ้น เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวจึงจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างและปรับปรุงสภาพของแปลงที่ดินให้เหมาะสมก่อนที่จะมีการก่อสร้างหรือปรับปรุงสาธารณูปการขึ้นมาใหม่

การพัฒนาสาธารณูปโภคสาธารณูปการ อาทิ ถนน และสวนสาธารณะในโครงการจัดรูปที่ดินจะก่อสร้างโดยไม่ต้องเวนคืนหรือซื้อที่ดินจากเจ้าของที่ดิน แต่จะเป็นการเสียสละที่ดินจากเจ้าของที่ดินแต่ละรายเพื่อการก่อสร้างสาธารณูปการ เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นสำคัญ

จากการพัฒนาสาธารณูปโภคสาธารณูปการในโครงการ จึงทำให้สภาพแวดล้อมของโครงการดียิ่งขึ้น การตั้งบ้านเรือนจะเป็นระเบียบ ที่ดินทุกแปลงจะติดถนนมีรูปแปลงเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าได้มาตรฐานและปรับสภาพที่ดินให้สามารถใช้ประโยชน์ได้สูงสุดซึ่งจะทำให้มูลค่าที่ดินเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

2.2.2 วัตถุประสงค์ของการจัดรูปที่ดิน[5]

1) เพื่อการจัดเตรียมแปลงที่ดินสำหรับการก่อสร้างอาคาร

1.1) ประเภทพัฒนาเมือง การพัฒนาเมืองใหม่มักจะดำเนินในบริเวณชานเมืองที่มีพื้นที่ว่าง ขนาดพื้นที่กว้างขว้าง สามารถตอบสนองความต้องการพื้นที่พักอาศัยได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความต้องการที่อยู่อาศัยจากเมืองใหญ่ที่มีประชากรหนาแน่นและเมืองอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ในช่วงเวลาที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ป่าจะได้รับการพัฒนาขึ้นใช้เป็นที่ดินเพื่อการก่อตั้งชุมชนใหม่

1.2) ประเภทป้องกันการขยายตัวของพื้นที่เมืองอย่างไร้ทิศทางการพัฒนาเมืองเกิดขึ้นอย่างกว้างขว้างโดยเฉพาะพื้นที่บริเวณรอบนอกของพื้นที่เมืองเดิม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเมืองเป็นจุดๆขาดการเชื่อมโยง สิ้นเปลืองงบประมาณในการบริการสาธารณะฯลฯจึงจำเป็นที่จะต้อง

---

[5]กระทรวงมหาดไทย,กรมโยธาธิการและผังเมือง, *วัตถุประสงค์ของการจัดรูปที่ดิน : เอกสารการจัดรูปที่ดิน*, สำนักจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย (ม.ป.ท).

วางแผนจัดการในการพัฒนาอย่างเร่งด่วนเพื่อป้องกันการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทางและเพื่อสร้างชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีต่อไป

2) เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแบ่งเป็น

2.1) ประเภทปรับปรุงฟื้นฟูเมือง การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองจะดำเนินการในพื้นที่ชุมชนเมืองปัจจุบันด้วยการพัฒนาถนนการค้า (Shopping Street) ลานจำหน่ายสินค้าในสถานีรถไฟ (Station plazas) เป็นต้น จึงเป็นที่ชัดเจนว่าโครงการมักจะต้องเกี่ยวข้องกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนมาก

2.2) ประเภทพัฒนาศูนย์กลางเมือง โครงการประเภทนี้มักตั้งอยู่ในบริเวณใกล้ศูนย์กลางเมือง ภายใต้การพัฒนาประเภทนี้ พื้นที่ว่างที่เกิดจากการย้ายทางรถไฟหรือโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในช่วงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจะได้รับการปรับปรุงฟื้นฟูใหม่ด้วยการพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่เหมาะสมสำหรับใช้ประโยชน์ที่ดินใหม่

2.3) ประเภทบูรณะพื้นที่ โครงการจัดรูปที่ดินประเภทนี้เพื่อการพัฒนาพื้นที่ที่เสียหายจากภัยสงครามและพื้นที่ที่เสียหายจากภัยธรรมชาติต่างๆ การจัดรูปที่ดินประเภทนี้ดำเนินการเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2466 เพื่อบูรณะพื้นที่ที่พินาศจากภัยแผ่นดินไหวในเขตถ่านหิน

2.2.3 วิธีการจัดรูปที่ดิน[6]

1) วิธีการจัดรูปที่ดินมีหัวใจที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1.1) การปันส่วนที่ดิน (Land Contribution)

การปันส่วนที่ดินมีกลไกที่เจ้าของที่ดินที่เข้าร่วมโครงการต้องสละที่ดินของตนบางส่วน โดยแบ่งที่ดินที่สละมาให้นั้นออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ใช้เป็นพื้นที่ส่วนกลางเพื่อการก่อสร้างถนนสวนสาธารณะและสาธารณูปโภคต่างๆและอีกส่วนหนึ่งสำหรับเป็นที่ดินจัดหาเป็นประโยชน์(Reserve Land)เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายหมุนเวียนให้กับโครงการ โดยเจ้าของที่ดินร่วมกันรับภาระสละที่ดินอย่างเป็นธรรม อัตราส่วนปันส่วนที่ดินจะได้จากการคำนวณโดยพิจารณาเปรียบเทียบมูลค่าที่ดินก่อนและหลังการจัดรูปที่ดิน โดยนำมูลค่าที่เพิ่มขึ้นของที่ดินแต่ละแปลงมาคำนวณหาอัตราส่วนปันส่วนที่ดินรายแปลง ซึ่งอยู่ในขอบเขตมูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สำหรับกรณีที่สละที่ดินเกินกว่ามูลค่าที่เพิ่มขึ้นจะได้การชดเชยเพื่อความเป็นธรรมของเจ้าของที่ดินจากโครงการ

---

[6]กรุงเทพมหานคร, สำนักผังเมือง, *หลักการจัดรูปที่ดิน เทคนิคการประเมินมูลค่าที่ดินและการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่*, กองการจัดรูปที่ดินและปรับปรุงพื้นที่เมือง สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (ม.ป.ท.).

1.2) การจัดรูปแปลงที่ดินใหม่ (Land Replotting)

โครงการจัดรูปที่ดินเป็นโครงการพัฒนาเมืองโดยการจัดแปลงที่ใหม่ให้มีระเบียบและง่ายต่อการพัฒนา การจัดรูปแปลงที่ดินใหม่เป็นหัวใจสำคัญของการจัดรูปที่ดิน กล่าวคือ การนำแปลงที่ดินก่อนการจัดรูปที่ดินมาจัดวางรูปทรง ขนาด และตำแหน่งที่ดินใหม่ โดยยึดหลักการที่ว่าที่ดินแปลงใหม่ที่จัดให้ต้องมีสภาพแวดล้อม ที่ตั้งลักษณะของดินและน้ำและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ใกล้เคียงกับสภาพที่ดินแปลงเดิม หรือดีกว่าเดิมทั้งนี้สิทธิ์ทั้งหมดในที่ดิน เช่น กรรมสิทธิ์ สิทธิ์การเช่า และจำนอง สามารถโอนจากแปลงที่ดินเดิมไปยังแปลงที่ดินใหม่ ภายหลังจากการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่เจ้าของที่ดินจะยังคงสิทธิ์ของที่ดินก่อนและหลังโครงการเสมือนว่าเป็นที่ดินแปลงเดิม

ในโครงการจัดรูปที่ดินจะมีหลักในการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ ที่จะต้องพิจารณาให้แปลงที่ดินที่จัดใหม่มีมูลค่าเท่ากับหรือไม่น้อยกว่าแปลงที่ดินก่อนโครงการจัดรูปที่ดินซึ่งผู้ดำเนินการจะต้องให้ความเป็นธรรมกับเจ้าของที่ดินแต่ละรายอย่างเท่าเทียมกัน โดยสมมติให้มูลค่าที่ดินก่อนการจัดรูปเท่ากับ 100 หน่วย มูลค่าที่ดินจัดรูปใหม่เท่ากับ 200 หน่วย และขนาดพื้นที่ก่อนการจัดรูปเท่ากับ 100 ตารางเมตร จากที่กำหนดให้สามารถที่จะคำนวณพื้นที่ดินใหม่ดังนี้

หากพื้นที่จัดรูปที่ดินใหม่เท่ากับ 100 ตารางเมตร มูลค่าที่ดินก่อนโครงการจัดรูปที่ดินเท่ากับ 10,000 หน่วย และมูลค่าที่ดินจัดรูปแปลงใหม่จะเท่ากับ 20,000 หน่วย ซึ่งถ้าต้องการให้มูลค่าที่ดินที่จัดรูปแปลงใหม่มีมูลค่าเท่ากับมูลค่าที่ดินก่อนโครงการจัดรูปที่ดินตามหลักการจัดรูปที่ดินที่ดินแปลงใหม่นั้นขนาดพื้นที่แปลงที่จัดรูปใหม่จะต้องมีขนาดเท่ากับ50ตารางเมตรซึ่งในขั้นตอนนี้จะต้องคำนวณมูลค่าที่ดินเปรียบเทียบระหว่างมูลค่าก่อนโครงการจัดรูปที่ดิน ทั้งนี้เพื่อการกำหนดขนาดแปลงที่ดินที่จะต้องจัดรูปแปลงใหม่ได้อย่างเหมาะสมต่อไป(แผนภาพที่ 2.1)

แผนภาพที่ 2.1 ภาพแสดงมูลค่าที่ดินก่อนโครงการ และมูลค่าที่ดินจัดรูปแปลงใหม่

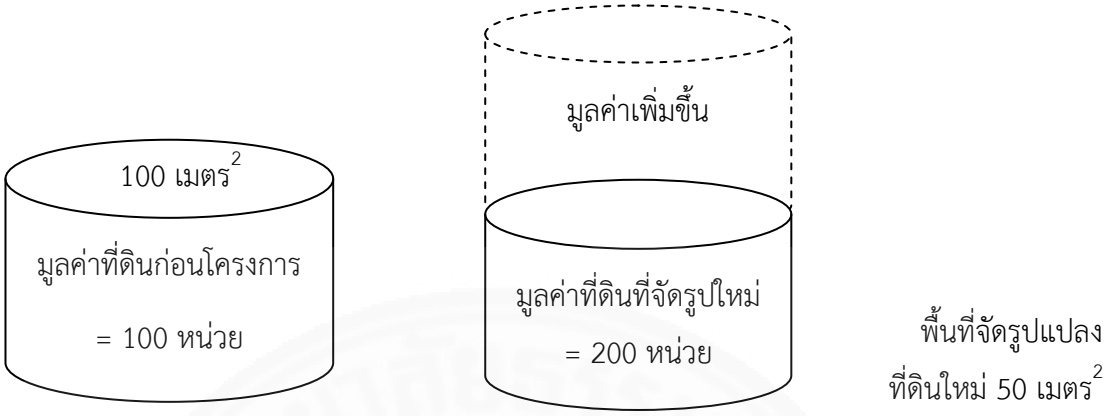

แปลงที่ดินก่อนโครงการแปลงที่ดินที่จัดรูปใหม่

มูลค่าที่ดินก่อนโครงการมูลค่าที่ดินจัดรูปใหม่
10,000 หน่วย10,000 หน่วย
(100 ตารางเมตร X 100 หน่วย) (50 ตารางเมตร X 200 หน่วย)

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2556.

นอกจากนี้ ต้องคำนึงการเตรียมการเกี่ยวกับบริการสาธารณะขนาดและรูปร่างของแปลงรูปที่ดินใหม่ด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้กำหนดมาตั้งแต่ในชั้นการวางแผนดำเนินงาน(Implementation Plan)แต่ยังไม่ได้มีการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งของแปลงที่ดินแต่ละแปลงหลังที่ได้จัดรูปที่ดินแล้ว ซึ่งการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งแปลงที่ดินในแต่ละพื้นที่แปลงรูปที่ดินใหม่ ก็คือการจัดรูปแปลงที่ดินใหม่ (Land Readjustment)

2.2.4 ลักษณะพิเศษของการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาเมือง[7]

การจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาเมือง มีลักษณะพิเศษที่ได้เปรียบเมื่อเปรียบเทียบกับการพัฒนาเมืองแบบอื่น ดังนี้

1) การคงไว้ซึ่งทรัพย์สินส่วนบุคคล

วิธีการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาเมืองเป็นการแบ่งแปลงที่ดินในโครงการซึ่งภายหลัง

---

[7]กรุงเทพมหานคร, สำนักผังเมือง, *คู่มือการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาเมือง*, เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 3, กองการจัดรูปที่ดินและฟื้นฟูเมือง สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (ม.ป.ท.).

การจัดรูปแปลงที่ดินใหม่แล้วจะนำที่ดินดังกล่าวคืนให้แก่เจ้าของที่ดินเดิม ซึ่งจะเป็นผลให้สามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมืองได้ โดยที่บริเวณเมืองยังคงสภาพของชุมชนเดิมนอกจากนี้สิทธิในที่ดินแต่ละแปลงเช่นกรรมสิทธิ์เจ้าของที่ดินผู้เช่าที่ดินหรือผู้รับและจดจำนองจะถูกโอนคืนให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมตามหลักการจัดรูปแปลงที่ดินซึ่งเป็นการคงไว้ของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลทุกประการ

2) เจ้าของที่ดินมีส่วนร่วมในโครงการ

การลงมติเป็นเอกฉันท์ เนื่องจากโครงการนี้มิได้ดำเนินโดยวิธีการเวนคืน หากแต่เป็นวิธีการจัดรูปแปลงที่ดินใหม่ โดยมีความคิดเห็นและลงมติเป็นเอกฉันท์จากเจ้าของที่ดินทุกคนหรือความเห็นสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ซึ่งเป็นส่วนสำคัญยิ่งของโครงการ ซึ่งจะต้องมีการประชุมหารือหรือร่วมมือตกลงและตัดสินใจเรื่องแนวทางการพัฒนาในกลุ่มเจ้าของที่ดินก่อนการดำเนินโครงการ

การปันส่วนที่ดินจากเจ้าของที่ดินในโครงการจะเป็นไปได้ต่อเมื่อมีการปันส่วนที่ดินจากเจ้าของที่ดินกล่าวคือที่ดินที่เจ้าของที่ดินปันส่วนให้นั้น ส่วนหนึ่งจะนำไปพัฒนาเพื่อเป็นที่บริการสาธารณะและอีกส่วนหนึ่งจะสงวนไว้เพื่อเป็นทรัพย์สินส่วนกลางสำหรับจัดสรรเป็นเงินทุนในการดำเนินโครงการ

3) การชดเชยและให้ประโยชน์ที่ยุติธรรมต่อเจ้าของที่ดินทุกราย

การชดเชยและประโยชน์ที่ยุติธรรมกับการมีส่วนร่วมของเจ้าของที่ดินดังกล่าวข้างต้นเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินควบคู่กันไป ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เมื่อมีการจัดที่ดินเพื่อพัฒนาเมืองโดยอาศัยความร่วมมือของเจ้าของที่ดิน การชดเชยและประโยชน์อย่างยุติธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนจากการจัดรูปแปลงที่ดินใหม่และอัตราการปันส่วนที่ดิน

2.3แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรร่วมกันกับชุมชน

2.3.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1)ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นขั้นตอนและกระบวนการที่สำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินโครงการต่างๆของหน่วยงานภาครัฐประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและได้รับการยอมรับจากประชาชน รวมถึงประชาชนมีความสำนึกร่วมในการเป็นเจ้าของโครงการ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เข้ามาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและแก้ไขปัญหาร่วมกันพัฒนานั้นได้มีนักวิชาการได้ให้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมเป็นจำนวนมาก ดังนี้

Erwin[8]ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมการเข้ามา

---

[8]Erwin William,*Participation Management: Concept Theory and Implemention*,(Atlanta Ga: Georgia State University, 1976).

เกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน การให้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชนในพัฒนา

ไพรัตน์เตชะรินทร์[9] กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน การสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งรูปแบบส่วนบุคคล กลุ่มคนชมรมสมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

(1)ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

(2)ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน

(3)ร่วมวางนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

(4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

(5)ร่วมจัดการหรือปรับปรุงในระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง

(7)ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

(8)ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้จากบุคคลภายนอกหรือองค์กรต่างๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

อคินรพีพัฒน์[10] ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึงการให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ที่ทำทุกอย่างซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้ามาร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากแต่ทุกอย่างจะต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง ซึ่งอาจแบ่งการมีส่วนร่วมออกได้ 5 ขั้นตอน คือ

(1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

(2) ร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา

(3) ร่วมในการเลือกวิธีการและวางแผนในการแก้ปัญหา

(4) ร่วมในการดำเนินตามแผน

---

[9]ไพรัตน์ เตชะรินทร์, *ทบทวนการพัฒนาชนบทไทย*,(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ดีแอนด์เอส, 2525), 6-7.

[10]ม.ร.ว.อคิน ระพีพัฒน์, *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภาการพิมพ์, 2527),320.

(5) ร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี[11]กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนว่าที่มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความจริงที่ว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

นิรันดร์จงวุฒิเวศย์[12]กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์(Mental and Emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

อรทัย ก๊กผล[13]กล่าวว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมและการเมือง ในอดีตการมีส่วนร่วมของประชาชนมักหมายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยทางตรงและประชาธิปไตยที่ประชาชนปกครองตนเองส่งผลให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีขอบเขตกว้างขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่น

---

[11]ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, *หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท*,(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526), 20.

[12]นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, *กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*,(กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภาการพิมพ์, 2527), 183.

[13]อรทัย ก๊กผล, *คู่คิด คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น*, (กรุงเทพมหานคร:จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์, 2552),17-19.

เพื่อผลประโยชน์ ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้นๆ

โดยหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว ตัวอย่างเช่นในการแก้ปัญหาของชุมชนควรเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนี้

(1) เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนอยู่

(2) ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไรและจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง

(3) ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณมาจากที่ใด และใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา

(4) ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง

(5) ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกันประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

(6) ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัตถุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบายความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

ทั้งนี้ในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการสำคัญ 3 ประการคือ 1)การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ2)กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม และ 3)การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ อิสรภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกหรือจัดให้มีการมีส่วนร่วมหรือไม่ ข้อสำคัญคือการมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่เกิดจากการบังคับหรือขู่เข็ญจากผู้ที่เหนือกว่า

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากความหมายที่องค์การระหว่างประเทศ บุคคลผู้มีบทบาททางด้านการพัฒนาสังคมทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศที่ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมหรือได้ให้ความหมายหรือได้ให้นิยามคำว่าการมีส่วนร่วมไว้หลากหลาย

ข้างต้นแล้วเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆของชุมชนนั้นขั้นแรกจะต้องเกิดขึ้นจากจิตสำนึกของประชาชนในชุมชนที่จะร่วมมือร่วมใจกันอย่างเต็มใจเต็มกำลังตามความรู้ความสามารถของตนเองในการเข้าแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนโดยร่วมกันวางแผน จัดรูปแบบวางเป้าหมายรวมถึงการจัดหางบประมาณในการแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเองตลอดจนร่วมรับผลประโยชน์ที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน

2) รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการและผู้ที่เคยทำการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

สิริพัฒน์ลาภจิตร[14] ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเองเป็นไปโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันขึ้นเองเพื่อแก้ไขปัญหากลุ่มของตนเองโดยเน้นการกระทำที่มิได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งมีรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2)การมีส่วนร่วมแบบชักนำ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาลเป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศที่กำลังพัฒนา

3)การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของรัฐบาลภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันทีแต่จะไม่ได้รับผลระยะยาวและจะมีผลเสียคือไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์[15]ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชนไว้ดังนี้

1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง(Direct Participation) โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน (Inclusive Organization) การรวมกลุ่มเยาวชนต่างๆ

---

[14]สิริพัฒน์ลาภจิตร, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”,(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), 31.

[15]นิรันดร์จงวุฒิเวศน์,*การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*,(กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์,2527), 179.

2) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative Organization) กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน

3) การมีประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non-Representative Organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรได้ทุกเวลา

เมื่อพิจารณาจากความเห็นที่องค์การระหว่างประเทศนักวิชาการและผู้ที่ทำวิจัยได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมข้างต้นแล้วเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นแบ่งออกเป็น

1. การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยความสมัครใจและร่วมเข้าไปแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

2. การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยมีบุคคลอื่นมาชักจูงและบังคับแล้วจึงจะเข้าไปมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงหรือผ่านองค์กรผู้แทนหรือกรรมการกลุ่มหรือชุมชน

3) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

โกวิทย์ พวงงาม[16]ได้สรุป กระบวนการและกรรมวิธีในการมีส่วนร่วมขอประชาชนที่สามารถดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

1. การเข้าร่วมประชุมอภิปราย เป็นการเข้าร่วมหรือเนื้อหาสาระของแผนงานหรือโครงการพัฒนาเพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน

2. การถกเถียง เป็นการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งตามวิถีทางประชาธิปไตยเพื่อให้ทราบผลดี ผลเสียในกรณีต่างๆ โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นที่มีผลกระทบ ทั้งทางบวกและทางลบต่อความเป็นอยู่ของเขา

3. การให้คำปรึกษาแนะนำประชาชนต้องร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารโครงการเพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนที่ถูกผลกระทบ เข้ามีส่วนร่วม รับรู้และร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนด้วย

4. การสำรวจ เป็นวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ อย่างทั่วถึง

5. การประสานงานร่วม เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนของกลุ่มเข้าไปเป็นแกนนำในการจัดการหรือบริหาร

---

[16]โกวิทย์ พวงงาม, *การปกครองท้องถิ่นไทย*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด, 2550),18.

6. การจัดทัศนศึกษา เป็นการให้ประชาชนได้เข้าร่วมสอบข้อเท็จจริง ณ จุดดำเนินการ ก่อนให้มีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

7. การสัมภาษณ์หรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ รวมทั้งประชาชนที่ได้รับผลกระทบเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น

8. การไต่สวนสาธารณะ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย กฎ ระเบียบในประเด็นต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม

9. สานสาธิต เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจนอันจะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม

10. การรายงานผล เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทบทวนและสะท้อนผลการตัดสินใจต่อโครงการอีกครั้งหนึ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขได้ทันท่วงที

4) ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

อรทัย ก๊กผล[17]ได้ทำการวิจัยปัญหาการจัดอันดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการรางวัลพระปกเกล้าประจำปี2545 ความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนและการศึกษาภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าในหน่วยงานใดก็ตามเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เพราะการมีส่วนร่วมมีคุณประโยชน์หลากหลายประการ อย่างไรก็ตามประโยชน์ที่จะได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับความจริงใจและความจริงจังในการดำเนินการด้วยซึ่งประโยชน์โดยทั่วไปได้แก่

1)การเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นต่างๆ จะช่วยให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วนรอบคอบมากขึ้นนอกจากนั้นยังช่วยให้เกิดทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบและได้รับการยอมรับมากขึ้นโดยเฉพาะการตัดสินใจที่กระทบกับประชาชนโดยตรง

2) ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นรับทราบข้อมูลคำอธิบายต่างๆ เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ แน่นอนว่ากระบวนการมีส่วมร่วมของประชาชนมีค่าใช้จ่ายและใช้ระยะเวลาแต่เมื่อประชาชนยอมรับการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติจะรวดเร็วขึ้นซึ่งในประเด็นนี้จะเห็นว่าโครงการของภาครัฐที่เร่งการตัดสินใจหรือปกปิดซึ่งในประเด็นนี้จะเห็นว่า

---

[17]อรทัย ก๊กผล, *คู่คิด คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น*, (กรุงเทพมหานคร:จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์, 2552), 26 – 28.

โครงการของภาครัฐที่เร่งการตัดสินใจหรือปกปิด เมื่อประชาชนทราบภายหลังและต่อต้านบางโครงการนำไปสู่การปฏิบัติไม่ได้ ล่าช้าเป็นปีๆ บางโครงการสามารถก่อสร้างได้เสร็จและประชาชนไม่ยอมให้เข้าไปดำเนินการกลายเป็นอนุสาวรีย์ร้างซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายงบประมาณดังกล่าวสามารถนำไปสร้างคุณประโยชน์ได้มากมาย

3) การสร้างฉันทามติ สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันการสร้างฉันทามติอาจเป็นเรื่องยาก สังคมเรากลายร่างเป็นพหุลักษณ์และต้องยอมรับความหลากหลายแตกต่างทางความคิด กลไกที่ช่วยให้ความแตกต่างนั้นได้มีการแลกเปลี่ยน คือ กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางหลักการเราเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจช่วยป้องกันความขัดแย้งได้แต่ในสังคมไทยที่ผ่านมาภาครัฐมักดำเนินการตัดสินใจไปก่อน เมื่อประชาชนต่อต้านจึงจัดกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งช้าไปแล้ว หากเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้น จำเป็นต้องใช้หลักการจัดการความขัดแย้งเข้ามาแทนดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงสามารถช่วยลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4)ร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อประสบความสำเร็จจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5)ช่วยทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความใกล้ชิด สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นของประชาชนไม่ใช่เป็นของนักการเมืองเท่านั้น นอกจากนั้นด้วยความใกล้ชิด ผู้บริหารท้องถิ่นจะไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชนและเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

6) ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

7)ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น การมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

5) ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชน

จารุพงศ์ พลเดชและคณะ[18] สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยร่วมกับกองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง ได้ทำการวิจัยปัญหาการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า จากการวิเคราะห์สถานการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการสาธารณะของประเทศไทยนั้น ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ ทำให้การดำเนินโครงการหลายประเภทเป็นไปอย่างไม่โปร่งใส อาจกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1)ประชาชนยังขาดความตระหนัก ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความเข้าใจที่แท้จริงในสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตนเองและจิตสำนึก ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อมในประเด็นนี้มีนักวิชาการบางท่านมองว่าเป็นเรื่องปัจเจกบุคคล แต่ละคนอาจมองการบริหารกิจการสาธารณะในลักษณะที่ว่ามิใช่บทบาทหน้าที่ของตน องค์การหรือหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดการและรับผิดชอบให้ประชาชน และอีกประเด็นประชาชนอาจมองว่าตนเองไม่มีส่วนได้เสียโดยตรง การเข้าไปมีส่วนร่วมจึงไม่อาจทำให้ตัวเองได้รับประโยชน์อะไร

2) ระบบราชการเดิมไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งระบบอุปถัมภ์เป็นอุปสรรคขัดขวางการมีส่วนร่วมของประชาชน อีกทั้งระบบราชการยังไม่กระจายอำนาจให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการมองว่าประชาชนเป็นเพียงผู้รับผลประโยชน์ การเข้ามามีส่วนร่วมอาจทำให้งานล่าช้า และไม่ทันการ ที่ผ่านมาการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองตนเองทางอ้อม ผ่านสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนซึ่งระบบนี้ทำให้ประชาชนห่างเหินกิจกรรมของท้องถิ่นตนเอง โดยกิจกรรมของท้องถิ่นเป็นเรื่องของนักการเมืองท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาท้องถิ่นหลายประการ คือเมื่อประชาชนรู้สึกว่าการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองท้องถิ่นเท่านั้น เขาจะไม่มีความรู้สึกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นของตนเอง การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการเสียสละเพื่อท้องถิ่นจึงไม่มี

3) การห่างเหินจากท้องถิ่นของประชาชน ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นขาดการตรวจสอบจากประชาชน การดำเนินงานจึงเกิดความบกพร่องขึ้นได้ง่าย จนถึงขั้นทุจริต คอรัปชั่น แม้จะมีการตรวจสอบฝ่ายบริหารจากสภาท้องถิ่น แต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพมากนัก

---

[18]จารุพงศ์ พลเดชและคณะ, *“ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล”*,(รายงานการวิจัยของสถาบันดำรงราชานุภาพสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับกองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง, 2539),42.

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีเงื่อนไขที่สำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดจากความพร้อม ความเต็มใจ ความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่น วิถีชีวิตวัฒนธรรม และความกระตือรือร้น แต่การดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐที่ไม่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่จะเกิดจากปัญหา อุปสรรค ที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งอาจเกิดจากการที่ประชาชนยังขาดความตระหนัก และจิตสำนึก ความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อมหรือระบบการบริหารราชการแบบเดิมที่ยังไม่กระจายอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐมองว่าประชาชนเป็นเพียงผู้รับผลประโยชน์และสามารถใช้อำนาจหน้าที่หรือกฎหมายเข้ามาจัดการแก้ไขปัญหาได้

2.3.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วน

Mackintosh, M.[19]ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนเป็นการร่วมมือกันที่มีลักษณะแบบแผนแบบหุ้นส่วนเกี่ยวกับผู้ดำเนินการที่มีจำนวนมากกว่าหนึ่งกลุ่มหรือกล่าวได้อีกแบบว่าเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้ดำเนินการร่วมกันเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ในการพัฒนาเช่น การมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนในการฟื้นฟูเมือง (Regeneration) ที่กลุ่มผู้ดำเนินการด้านต่างๆมีแนวทางร่วมกันในทำงานโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่และการสร้างประโยชน์ให้เพิ่มขึ้นทางสังคมและไม่สามารถดำเนินการได้เพียงผู้ดำเนินการกลุ่มเดียว

Lowndes, V., Nanton, P., McCabe, A. and Skelcher, C.[20] ได้สรุปว่า การร่วมมือแบบหุ้นส่วนมีลักษณะเป็นการร่วมมือแบบหุ้นส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมแบบอาสาสมัครหรือการมีส่วนร่วมที่ถูกกำหนดเอาไว้การมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนอาจมีแนวโน้มมาจากพื้นฐานของความเป็นทางการเกี่ยวข้องกับรูปแบบลักษณะเชิงโครงสร้างแบบบริษัทหรือคณะกรรมการการร่วมมือแบบหุ้นส่วนดังนั้นการร่วมมือแบบหุ้นส่วนจะมีขอบเขตที่ชัดเจนของกลุ่มผู้เป็นสมาชิกในการดำเนินงาน

---

[19]Mackintosh, M. *Partnership: Issues of Policy and Negotiation*, (Local Economy, Vol. 7, No 3, November, 1992),210-224.

[20]Lowndes, V., Nanton, P., McCabe, A. and Skelcher, C.*Networks, Partnerships and Urban Regeneration*, (Local Economy, Vol. 11, No 4, February, 1997),333-342.

Docklands Forum[21] สรุปว่า การดำเนินการของการร่วมมือแบบหุ้นส่วนมีแนวโน้มไปสู่รูปแบบทางการทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับคณะกรรมการด้วยเช่นกันในช่วงเวลาของการประชุม และการทำความเข้าใจสิ่งที่ต้องทำก่อนสำหรับความสำเร็จในการร่วมมือแบบหุ้นส่วนคือการทำข้อตกลงร่วมกันและความเกี่ยวข้องสำหรับภาคส่วนต่างๆ และความสามารถในการประนีประนอมเพื่อที่จะเกิดผลลัพธ์อย่างประสบความสำเร็จ เช่น การติดต่อที่บ่อยขึ้นความเชื่อใจกันมากขึ้น ความเอาใจใส่ซึ่งกัน ความน่าเชื่อถือการเปิดใจซึ่งกัน และความซื่อสัตย์จริงใจซึ่งสิ่งเหล่านี้ที่กล่าวมานับเป็นสิ่งที่สำคัญต่อกระบวนการฟื้นฟูเมืองอย่างไรก็ตามหลักการเหล่านี้ทั้งหมดนับเป็นเรื่องยากที่จะทำให้สำเร็จและนับเป็นเรื่องง่ายที่จะทำให้การร่วมมือแบบหุ้นส่วนเสี่ยงต่อความล้มเหลว

Peck and Tickell[22]ได้สรุปว่าการร่วมมือแบบหุ้นส่วนได้กำหนดความสมดุลทางอำนาจในเชิงสถาบันและเชิงการเมืองเข้าไว้ด้วยกัน และอยู่ภายใต้ความแตกต่างของประเภทการร่วมมือแบบหุ้นส่วนและความแตกต่างของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่หยิบยื่นให้กันในการดำเนินการ

2.3.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเป็นพันธมิตรร่วมกันกับชุมชน

1) ความหมายของพันธมิตร[23]

พันธมิตร(partnership) มิได้เป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ ในภาคเอกชนจับมือร่วมพันธมิตรระหว่างองค์การเป็นกลยุทธ์การบริหารธุรกิจที่ได้รับความนิยมอย่างมาก และในปัจจุบันภาคราชการก็ได้หันมาให้ความสำคัญกับการเป็นพันธมิตรมากขึ้น โดยรูปแบบของการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรมีหลากหลายระดับ ดังจะเห็นได้จากประสบการณ์ความร่วมมือของพันธมิตร โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาที่มีการสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการ การให้บริการสาธารณะ และโครงการเฉพาะกิจต่างๆ ทั้งในระดับรัฐบาลกับรัฐบาล รัฐบาลกับเอกชน รัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่น รัฐบาลท้องถิ่นกับรัฐบาลท้องถิ่น และรัฐบาลท้องถิ่นกับเอกชน

สาเหตุสำคัญของความนิยมที่จะทำงานแบบพันธมิตรนั้น เพราะองค์การมีความจำเป็นที่จะต้องระดมสรรพกำลังในการแก้ปัญหาขององค์การ หรือต้องการสร้างองค์การให้แข็งแกร่งเพื่อจะได้อยู่รอดและเติบโตได้ในสภาวการณ์แข่งขันที่ทวีความซับซ้อนและเผชิญกับความต้องการ

---

[21]Docklands Forum, *Urban Regeneration: Partnerships for Success*, (PLCR: London,1997).

[22]Peck, J. and Tickell, A"*Too Many Partners…The Future for Regeneration Partnerships*", (Local Economy, Vol. 9, NO 3, November,1994), 251-265.

[23]กรมโยธาธิการและผังเมือง, *รายงานการวิจัยเรื่อง การบริหารงานแบบบูรณาการเพื่อสนับสนุนผู้ว่าราชการจังหวัด*,กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2552.

ที่หลากหลายของมวลหมู่ประชาชน การบริหารงานแบบพันธมิตรทำให้เกิดการรวมและการใช้ทรัพยากรทั้งบุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี ที่แต่ละองค์การครอบครองไว้มาใช้ร่วมกัน เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ดียิ่งขึ้น การบริหารงานแบบพันธมิตรจะช่วยให้ก้าวข้ามข้อจำกัดของกรอบหน้าที่เฉพาะด้านและกรอบพื้นที่ จึงก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศไทย คำว่าพันธมิตร ก็แพร่หลายมานานแล้วเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการประกอบธุรกิจของ หุ้นส่วนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งเป็นการรวบรวมตัวของบุคลากรหรือคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ร่วมทุนกันประกอบธุรกิจและร่วมรับผิดชอบการบริหารรวมทั้งผลกำไรหรือการขาดทุน

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่ครองโลกและมีพลวัตสูงในปัจจุบันการบริหารงานแบบพันธมิตร ได้ถูกนำเอามาใช้มากยิ่งขึ้นและในรูปแบบที่ไม่เหมือนเดิม เนื่องจากความต้องการของประชาชนในระดับพื้นที่มีความแตกต่างกันมากขึ้นในเชิงภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณี กอปรกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นมีความรุนแรง ซับซ้อน และไม่ได้เกิดขึ้นเพียงพื้นที่เดียวทำให้ยากต่อการแก้ไข องค์การใดองค์กรหนึ่งจึงไม่สามารถดำเนินการเพียงลำพังอีกต่อไป ดังนั้นการรวมตัวของภาครัฐและองค์การที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การภาครัฐด้วยกันเอง ภาคเอกชน ภาคประชาชน หรือแม้แต่องค์การพัฒนาเอกชน (NGOs) ก็เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นพันธมิตรที่ชัดเจนขึ้นยิ่งกว่ามาร่วมวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชเพื่อใช้ในการเกษตร ความร่วมมือในรูปแบบ joint Venture ระหว่างกระทรวงอุตสาหกรรม และภาคธุรกิจเอกชนในกรณีบริษัท GENCO เป็นต้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือภาครัฐและภาคเอกชนได้เป็นพันธมิตรร่วมกัน

2) ความหมายของการบริหารงานแบบพันธมิตร

การบริหารงานแบบพันธมิตร ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายและคำนิยามไว้หลากลาย ดังนี้

The American Heritage Dictionary[24]ได้ให้นิยามพันธมิตร (Partnership) ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมหรือกลุ่มซึ่งแสดงออกในลักษณะของความร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อบรรลุความสำเร็จในเป้าหมายเฉพาะ ซึ่งหมายความว่าการบริหารงานพันธมิตร

---

[24]*American Heritage Dictionary of English Language*, (Third Edition.Boston: Houghton-Mifflin), 1992.

เป็นรูปแบบขององค์การหรือหน่วยงานตั้งแต่2หน่วยงานขึ้นไปทำงานร่วมกัน โดยมีเป้าหมายร่วม (Shared Goal) ซึ่งสมาชิกต้องร่วมกันรับผิดชอบทั้งผลประโยชน์และความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมทั้งมีการให้และใช้ทรัพยากรและอำนาจหน้าที่บางอย่างตามที่ได้ตกลงกัน การทำความตกลงกันระหว่างพันมิตร อาจอยู่ในรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นทางการ หรือเป็นการตกลงกันด้วยวาจาก็ได้ (Linder, Quill, and Aday : 2001)[25]

John H. Henderson[26]ได้ให้คำนิยาม พันธมิตร (Partnership) ในงานเรื่อง Plugging into Strategic Partnerships: The Critical is Connectionตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ผลการปฏิบัติงานขององค์การหรือหน่วยงานสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญผ่านความร่วมมือ การกระทำที่พึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นความสัมพันธ์ที่ได้รวมไปถึงความเสี่ยงการแลกเปลี่ยน กลไกการบริหารและการติดตามผลการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาจากความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาองค์การให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้ในระยะยาวโดยใช้การบริหารงานแบบพันธมิตรเป็นยุทธศาสตร์องค์การเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

Katherine James[27]ได้นิยามความหมายของ พันธมิตร (Partnership) เป็นการจัดการอย่างสร้างสรรค์ระหว่างองค์การหรือหน่วยงานตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไป โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการ ตระหนักเกี่ยวกับความร่วมมือกันอย่างพึงพอใจและพึ่งพาระหว่างกันสูง และผู้ที่มีหน้าที่สร้างพันธมิตรจะต้องเป็นผู้ริเริ่มและอำนวยความสะดวกให้กระบวนการต่างๆในการร่วมมือประสานงานมีความราบรื่น

นิยามของคำว่าพันธมิตรในต่างประเทศ มีการใช้คำอยู่หลายคำที่ไม่เหมือนกันแต่มีความหมายที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสนได้ เช่น คำว่า Inter-Sectorial Collaboration, Alliances หรือ Joint-Working เป็นต้น นิยามที่ใช้กันมาก คือ นิยามที่สามารถสร้างความเข้าใจและง่ายแก่การนำไปปฏิบัติ คือ พันธมิตร หมายถึง "เมื่อบุคลากรหรือองค์การตั้งแต่สองหรือมากกว่านั้น มาทำงานร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน" ในคู่มือของหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศอังกฤษ

---

[25]Linder, S. H., Quill, B. E.,Aday, L.A..*Academic Partnerships in Public Health Practice*. (Gaithersburg, MD: Aspen Publishers, 2001).

[26]Henderson, John C..*Plugging Into Strategic Partnerships: The Critical ISConnection*, (Sloan Management Review, 1990).

[27]Katherine James, *Understanding Successful Partnerships and Collaboration*,1999.

Anna Frearson[28]ได้อธิบายความหมายของพันธมิตรไว้ในหนังสือ *Partnership Self - Assessment Toolkit*ว่าพันธมิตรเหมือนกับการแต่งงานของคนสองคน หรือเหมือนกับการเต้นแทงโก ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องทำงานอย่างสอดประสานกันเป็นจังหวะเดียวกัน จึงจะทำให้การเต้นรำดูสวยงาม เนื่องจากการทำงานในแบบพันธมิตรต้องการทั้งพลังงานและทักษะที่ดีเยี่ยมผสมผสานกันทำงานร่วมมือกันอย่างซับซ้อน

จากคำนิยามต่างๆข้างต้น อาจสรุปนิยามและความหมาย พันธมิตร (Partnership) ได้ว่าการจัดการอย่างสร้างสรรค์ระหว่างองค์กร สถาบัน หรือหน่วยงานตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไป อาจจะอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือแตกต่างกันก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการรวมและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน ทรัพยากร หรือบุคลากร ทั้งยังมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในด้านผลประโยชน์และความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น

3) เหตุผลของการร่วมเป็นพันธมิตร

เหตุผลสำคัญของการเป็นพันธมิตร คือ การใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Resource Sharing) ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร หรือทรัพยากรต่างๆ เพื่อเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการใช้ทรัพยากร ให้สามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกันของพันธมิตร เพื่อลดค่าใช้จ่ายและก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้นกว่าการดำเนินการเพียงลำพังนอกจากนั้นยังเป็นการเสนอทางเลือกสำหรับการส่งมอบการบริการสาธารณะ ด้วยการสร้างพันธะสัญญาระหว่างพันธมิตร ซึ่งโดยทั่วไปมีแนวทาง 3 แนวทางในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ดังนี้

(1) ความเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว (Sole Ownership) หน่วยงานซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากร (บุคลากร เครื่องมือ เครื่องจักร ฯลฯ) ได้รับการว่าจ้างจากหน่วยงานอื่นให้จัดทำบริการสาธารณะ

(2) การเป็นเจ้าของร่วม (Joint Ownership) เมื่อสองหน่วยงานหรือมากกว่านั้นวางแผนและทำข้อตกลงว่าจะเป็นเจ้าของทรัพยากรในโครงการร่วมกัน

(3)การจัดการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน (Reciprocal Sharing Arrangements)พันธมิตรทั้งสองฝ่ายทำข้อตกลงแลกเปลี่ยนทรัพยากรที่แต่ละฝ่ายต้องการจากกันและกัน

---

[28]AnnaFrearson. *Partnership Self-Assessment Toolkit*, (England, 2007).

ในการใช้ทรัพยากรร่วมกันนี้ ทั้งสองฝ่ายที่ตกลงเป็นพันธมิตรจะได้รับประโยชน์หลายประการ ดังนี้

(1) การปรับปรุงสมรรถนะขององค์การและบุคลากรในการตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของชุมชน อีกทั้งยังส่งเสริมความยืดหยุ่น ขยายขอบเขต และประกันการจัดหาการบริการหลายๆทางไปสู่พื้นที่อื่นๆ

(2) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการส่งมอบการบริการผ่านการบริการในหลายๆทางทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มอำนาจในการซื้อสินค้าและบริการเชิงร่วมมือในรูปแบบของผู้ให้และผู้บริการในกลุ่มพันธมิตร

(3) การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นช่องทางในการพัฒนาบุคลากรในองค์การและท้องถิ่นให้เป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษและมีทักษะในการปฏิบัติงาน เชิงรุกที่มิอาจเกิดขึ้นได้ หากทำงานเพียงลำพังบนฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อลดต้นทุนและทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น

(4) ความสามารถเข้าถึงเครื่องมือพิเศษที่สามารถหาได้ในพื้นที่ และนอกจากนี้ยังสามารถนำเครื่องมือเครื่องใช้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่กลับมาใช้งานใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

4) รูปแบบของพันธมิตร

จากประสบการณ์ความร่วมมือของพันธมิตรในต่างประเทศ พบว่ารูปแบบของพันธมิตรไม่มีรูปแบบที่แน่นอนหรือเป็นรูปแบบตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเป้าหมายของหารจัดตั้งพันธมิตรนั้นๆ รูปแบบพันธมิตรที่ใช้ในภาครัฐมีหลายแนวทาง ในที่นี้จะนำเสนอหาจัดประชุมรูปแบบพันธมิตร ดังนี้

(1)รูปแบบพันธมิตรของFlorianaNappini[29]มี 2ระดับ ดังนี้

(1.1) พันธมิตรทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) หมายถึงการนำแนวคิดเรื่องพันธมิตรไปประยุกต์ใช้ในระดับการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจระดับสูง ในระดับนี้เป็นการเจรจาและการต่อรองกันในการบริหารจัดการและนำไปสู่การพัฒนาด้านปฏิบัติการขององค์การ บุคคลเหล่านี้ ได้แก่ นักบริหารระดับสูงซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์และสร้างการเชื่อมโยงระหว่างพันธมิตรระดับต่างๆ ถ้ามีการจัดโครงสร้างเป็นหลายระดับซึ่งโดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ฝ่ายบริหารการจัดการ (Managing Authority) และ คณะกรรมการติดตามผล (Monitoring Committees)

---

[29]Floriana Nappini, *ConsorzioSociale Light*, (Lombardy Region: Italy, 2005).

(1.2)พันธมิตรตามโครงการ (Project Partnership) เป็นพันธมิตรระดับปฏิบัติการถูกสร้างขึ้นมาเพื่อปฏิบัติโครงการเฉพาะ พันธมิตรในระดับนี้มีความยืดหยุ่นในการสร้างพันธมิตรมากเพราะสามารถที่จะคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาเป็นพันธมิตรจะต้องสร้างความเชื่อมโยงระหว่างพันธมิตร 2 ระดับ คือ ระดับคณะกรรมการขับเคลื่อนการทำงาน (The Steering Committee) และระดับทีมงาน (The Project Team)

(2) รูปแบบพันธมิตรของ The U.S. Food and Drug Administration (FDA)[30]แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

(2.1)พันธมิตรที่เป็นทางการ หมายถึง การตกลงกันเป็นพันธมิตรที่มีเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งระบุเป้าหมาย กิจกรรม ความรับผิดชอบของแต่ละคนที่ชัดเจน ข้อตกลงพันธมิตรได้รับการพัฒนาเพื่อที่จะสร้างผลลัพธ์ที่สามารถวัดประเมินได้ และสัมพันธ์กับเป้าหมายของโครงการหรือเป้าประสงค์ของการดำเนินงาน ข้อตกลงแต่ละโครงการอาจจะเป็นเจรจาตกลงกันในระดับรัฐบาล ระดับภูมิภาค หรือระดับท้องถิ่น และมักจะต้องระบุครอบคลุมในประเด็นต่อไปนี้ คือ เป้าหมายที่ต้องการไปให้ถึง กรอบเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย สิทธิพิเศษของแต่ละฝ่าย (ถ้าจำเป็นต้องมี)ทรัพยากรที่จะใช้ร่วมกัน และกลไกการติดตามและประเมินผล

(2.2) พันธมิตรที่เป็นการจัดการอย่างไม่เป็นทางการในระยะสั้น ได้แก่ การตกลงร่วมกันของพันธมิตรที่ต้องการสร้างความสัมพันธ์ของการทำงานที่ไม่ได้ระบุเป็นลายลักษณ์อักษรกิจกรรมของพันธมิตรยังต้องสามารถจัดทำเป็นรายงานได้ภายใต้กรอบข้อตกลง

(2.3)พันธมิตรที่เป็นการบันทึกความเข้าใจ (MOUs) ได้แก่ รูปแบบที่เป็นทางการ มีเอกสารที่ระบุข้อตกลงทั่วไป มีการบันทึกความสัมพันธ์ในความร่วมมือ ซึ่งมักไม่ได้ระบุถึงผลลัพธ์ที่สามารถวัดประเมินได้

(3)รูปแบบพันธมิตรของ Anders Munk[31]ซึ่งได้จากการศึกษากรณีพันธมิตรทางด้านสังคมในประเทศเดนมาร์ก พบว่ามีรูปแบบการบริหารงานแบบพันมิตรที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติอยู่ 3 แบบ ได้แก่

---

[30]U.S. Food and Drug Administration (FDA).*Strategic Partnerships and Intellectual Property*. Retrieved from http://www.fda.gov/AboutFDA/Partnerships Collaborations/default.htm.

[31]Anders Munk. *SOCIAL PARTNERSHIPS IN DISTRESSED NEIGHBOURHOODS: THE DANISH CASE*. (International Journal of Housing Policy 2, 2002), 3.

(3.1)พันธมิตรระหว่างรัฐและเอกชน (Public-Private Partnership) ได้แก่ ความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐที่ทำพันธมิตรกับบริษัทธุรกิจเอกชน องค์การการค้า หรือสหภาพการค้า เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างงาน หรือหางานให้กับผู้ว่างงาน ในชุมชนที่เสียเปรียบเทียบหรือในเขตชนบท

(3.2) พันธมิตรระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน (Public-Public Partnership) พันธมิตรรูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์ในการสร้างความร่วมมือที่หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถทำงานร่วมกันได้ดียิ่งขึ้น

(3.3)พันธมิตรทางด้านสังคม/ท้องถิ่น (Local/Social Partnership) เป็นรูปแบบความร่วมมือระหว่างหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น หน่วยงานด้านที่อยู่อาศัย และภาคสังคม (Civil Society) ที่ประกอบด้วย กลุ่มผู้อยู่อาศัย องค์การอาสาสมัคร เป็นต้น

ความจำเป็นของการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Resource Sharing) หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งของพันธมิตร ที่จะส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและความร่วมมือไปสู่เป้าหมายของพันธมิตร คือ การใช้ทรัพยากรร่วมกัน

Resource Sharing[32] คือ แนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่การบริหารงานแบบพันธมิตรเป็นรูปแบบหนึ่งของการรวมทรัพยากรและการจัดการใช้ประโยชน์ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นยิ่งกว่าการดำเนินการโดยองค์การหนึ่งองค์การใดเพียงลำพังทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมของผู้เป็นพันธมิตร

ประโยชน์ของการเป็นพันธมิตรก็เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในภาคสาธารณะที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มพันธมิตร มีรายละเอียดดังนี้

(1) เพิ่มประสิทธิภาพเนื่องจากการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างท้องถิ่น

(2) เกิดการถ่ายทอดความรู้อันนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรและเพิ่มความสามารถในการตรวจสอบภาคประชาชน

(3) ท้องถิ่นสามารถเข้าถึงทีมงานผู้เชี่ยวชาญซึ่งไม่อาจเกิดขึ้นได้หากไม่มีพันธมิตรและลดต้นทุนในการจัดจ้างผู้เชี่ยวชาญภายนอก

(4) ได้ใช้เครื่องมือเครื่องจักรอย่างเต็มกำลัง คุ้มค่า

(5) เกิดประสิทธิผล

---

[32] *Resource Sharing for Local Government*. Practice Note No. 12, Department of Local Government, Australia, 1995.

เงื่อนไขที่ต้องมีพันธมิตร เพื่อความสำเร็จในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน สรุปได้ดังนี้

(1) ภาวะความเป็นผู้นำ การริเริ่ม และแรงจูงใจสำหรับการเปลี่ยนแปลง

(2) การระบุเป้าหมายที่ชัดเจนและผลลัพธ์ที่คาดหวังของพันธมิตรทุกฝ่าย

(3) ช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างทั้งภายในและภายนอกองค์การพันธมิตรในทุกๆกระบวนการขั้นตอน

(4) ทักษะที่รวมทั้งการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ด้านการเงิน การเจรจาต่อรอง การให้คำปรึกษาการจัดการ โครงการ ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม และการตลาด

(5) ความสามารถที่จะทำงานได้ประสบความสำเร็จ ภายใต้การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการบริหารงานแบบพันธมิตร

5) แนวทางการดำเนินการสร้างพันธมิตร

ปัจจัยที่ทำให้พันธมิตรประสบความสำเร็จมีอยู่หลายประการด้วยกัน สิ่งสำคัญที่สุดคือ สมาชิกในกลุ่มพันธมิตรมีความจำเป็นต้องสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกันและกัน (Trust) และมีการสร้างแรงจูงใจให้อยากที่จะร่วมมือกัน เช่น สิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจ ความพึงพอใจที่จะได้ทำงานที่ยาก ซึ่งเป็นการท้าทายความสามารถ การได้ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และข้อตกลงของความร่วมมือเป็นเครื่องตรึงความสัมพันธ์ระหว่างพันธมิตรให้เข้มแข็ง

ทั้งนี้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารแบบพันธมิตร (Keys to Successful Partnership) จะต้องมีการสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นและทิศทางที่พึงประสงค์ พันธมิตรทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้ว่ากำลังทำงานเพื่อไปสู่เป้าหมายที่คุ้มค่ากับความพยายาม อีกทั้งต้องรู้ว่าอะไรที่เขาถูกคาดหวัง การเลือกพันธมิตรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการทักษะที่อยู่ภายในองค์กร ไม่ใช่เลือกจากลักษณะภายนอก พันธมิตรจะต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา และมีลักษณะการสื่อสารกับผู้อื่น จึงจะช่วยให้การสร้างพันธมิตรมีประโยชน์แก่กลุ่มพันธมิตร

FlorianaNappini[33]กล่าวว่า ผลความสำเร็จของการบริหารงานแบบพันธมิตรจะต้องมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) กำหนดบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ร่วมเป็นพันธมิตร (identify, Involve the right People) ได้แก่

---

[33]Floriana Nappini, *ConsorzioSociale Light*, (Lombardy Region: Italy, 2005).

(1) ผู้ที่ได้รับผลกระทบและมีประผลประโยชน์
(2) ผู้ที่ได้รับผลกระทบแต่ไม่ได้รับผลประโยชน์
(3) ผู้ที่ไม่ได้รับผลกระทบแต่ไดประโยชน์

เมื่อแบ่งได้แล้ว พันธมิตรแต่ละคนควรจะเข้าใจและมีความเห็นตรงกันในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตน และสามารถแยกแยะการตัดสินใจ หรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างบทบาทของการเป็นพันธมิตรและบทบาทในฐานะบุคคล

2)การสร้างเป้าหมายร่วมกัน (Build a common Purpose) ทุกคนที่เป็นพันธมิตรจะต้องมีการเรียนรู้และเข้าใจตรงกันว่า พันธกิจและเป้าหมายกลุ่มพันธมิตรที่ต้องการให้บรรลุคืออะไร แนวทางที่ดีที่สุดคือการใช้กระบวนการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นข้อตกลง เป้าหมายและความรับผิดชอบของกลุ่มพันธมิตร

การเขียนพันธกิจ (Mission Statement) โดยระบุถึงเป้าหมายที่ผ่านการพิจารณากลั่นกรองเป็นอย่างดี จะทำให้ได้ผลงานที่มีมาตรฐาน คุณภาพ คุณค่า และนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อพันธมิตรทุกคนพึงพอใจกับหลักการและเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น

กระบวนการนี้จำเป็นต้องใช้เวลาในการอภิปรายข้อคิดเห็นที่แตกต่างกันและปรับปรุงให้เกิดความพึงพอใจ เพื่อที่จะปฏิบัติในสิ่งที่สนับสนุนให้บรรลุเป้าหมาย

3) การตั้งเป้าหมายที่บรรลุผลได้ (Establish Attainable Goals) การที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ พันธมิตรจะต้องตั้งเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และเป้าหมายสำหรับกิจกรรมเฉพาะ รวมถึงยุทธศาสตร์ทั่วไปการกำหนดเป้าหมายจะต้องทำให้เป้าหมายชัดเจน (Specific) และสามารถบรรลุผล (Attainable) ได้ในอนาคตที่ต้องการ พันธมิตรจะต้องรับผิดชอบในการกำหนดตารางเวลาดำเนินงานแต่ละขั้นตอน ซึ่งมักเป็นปัญหาของการบริหารงานแบบพันธมิตร

4) ตำแหน่งหัวหน้าควรมาจากภายใน (Leadership come from within) ตำแหน่งหัวหน้าองค์การหรือโครงการพันธมิตร ควรเป็นสมาชิกของกลุ่มพันธมิตรเพราะการตัดสินใจที่เป็นฉันทามติจะต้องเกิดการยอมรับในตัวผู้นำ ซึ่งภาวะความเป็นผู้นำหรือความสามารถในการติดต่อประสานความสัมพันธ์ เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะจูงใจสมาชิกปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบที่ตกลงกันไว้

5) กำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์จากคนเก่งที่มีสมรรถนะให้มากที่สุด (make Best Use of Talent) การทำงานในรูปแบบพันธมิตร คือ การแสวงหา อัจฉริยะภาพ ที่มีอยู่ในตัวสมาชิกในกลุ่มพันธมิตร โดยพื้นฐานสมาชิกพันธมิตรแต่ละคนมีความสามารถของตนในการ

ปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไป จึงต้องมีแนวทางสำหรับการแสดงออก ซึ่งสมรรถนะภายในที่มี เช่น บางคนมีความสามารถในการสื่อสารกับมวลชน ขณะที่บางคนมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้นการบริหารแบบพันธมิตรจะต้องทำให้ผู้เป็นพันธมิตรแต่ละคนสามารถเสนอแนวทางหรือแนวความคิดใหม่ที่สร้างสรรค์ภายใต้ความรับผิดชอบร่วมกันสำหรับการตัดสินใจ การกระทำ และผลจากความสำเร็จ

6) ส่งเสริมการสื่อสารและการมีส่วนร่วม (Encourage Communication and Participation) พันธมิตรที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีความสัมพันธ์บนฐานของการสื่อสารที่เปิดกว้างและมีความชัดเจน การอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็นทั้งภายในและภายนอกสามารถแสดงถึงความจริงใจและการเปิดรับความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ พันธมิตรจำเป็นต้องรับฟังเสียงจากคนอื่นๆและสะท้อนความคิดเห็น (feedback) ระหว่างกันอย่างสร้างสรรค์ การสร้างสมดุลของการมีส่วนร่วมจะช่วยสนับสนุนความรู้สึกเชื่อมั่น และการให้ความร่วมมือ เพราะพันธมิตรแต่ละคนมีผลประโยชน์เฉพาะตนอาจไม่เปิดเผย จึงต้องส่งเสริมให้แต่ละคนมีส่วนร่วมในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นได้ การเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อกระบวนการกำหนดการตัดสินใจเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดมักมาจากฉันทามติของกลุ่ม ซึ่งไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องพอใจ แต่ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความรู้สึกที่ว่าการตัดสินใจนั้นมีความยุติธรรม

7) การสร้างองค์กรที่มีความยืดหยุ่น (Set up a Flexible Organization) ด้วยเหตุที่ว่าไม่ได้มีโครงการพันธมิตรแบบเดียวที่จะสามารถใช้ได้ทุกกรณี ดังนั้น ควรพิจารณาว่ารูปแบบอย่างไรที่พันธมิตรควรจะเป็น และพันธมิตรสามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปหรือใช้รูปแบบเพียงแค่การติดต่อสื่อสารเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ซึ่งอาจต้องมีการตั้งคณะทำงานเฉพาะขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบหน้าที่เฉพาะอย่างที่จำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายโครงการพันธมิตร เช่น คณะทำงานชุมชนสัมพันธ์ในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาชุมชนน่าอยู่ เนื่องจากโครงการนี้ส่งผลกระทบกับผู้อาศัยในที่ดินที่จะต้องมีการจัดรูปใหม่ แม้ว่าเพื่อประโยชน์ต่อพวกเขาเอง แต่ก็อาจเผชิญกับแรงต้านได้ ถ้าผู้ดำเนินการขาดความรู้ในด้านจิตวิทยาสังคม

6) ขั้นตอนของการบริหารงานแบบพันธมิตร

เนื่องจากการสร้างพันธมิตรนั้น มีจุดประสงค์ที่ชัดเจนว่าต้องการให้สิ่งใดเกิดขึ้นและเกิดขึ้นในเวลาใด การบริหารงานแบบพันธมิตรจึงมีลักษณะเดียวกับการบริหารโครงการซึ่งหมายถึงการมีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุด เป็นวงจรชีวิต สำหรับการบริหารงานแบบพันธมิตร ซึ่งมี5 ขั้นตอนดังนี้

6.1) การริเริ่มและการสร้างความสัมพันธ์ (Connectivity) สิ่งสำคัญที่สุดในกระบวนการสร้างพันธมิตร คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่างๆ ก่อนที่จะร่วมงาน

กับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนี้ จะทำให้เรามีความเข้าใจถึงจุดแข็ง จุดอ่อน สิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องเหล่านั้นต้องการ ค่านิยมที่เขายึดถือ ตลอดจนวิธีการทำงาน และผู้ริเริ่มพันธมิตรก็จะได้รู้ตนเองว่าต้องการร่วมงานกับพันธมิตรประเภทใด

การเริ่มต้นของการเป็นพันธมิตรต้องเริ่มจากที่ทุกฝ่ายเห็นว่ามีผลประโยชน์ร่วมกัน (Share Interest) โดยเริ่มจากคำถามที่ว่า

(1) จุดมุ่งหมาย และเป้าประสงค์ของการทำพันธมิตรคืออะไร ผลที่ต้องการได้รับร่วมกันคืออะไร

(2) บ่งชี้ว่าสิ่งที่แต่ละฝ่ายจะมีส่วนร่วม ส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จมีอะไร ใครมีอำนาจเพียงใด โดยไม่มีการปิดบัง

(3) การสร้างพันธมิตรกับภายนอก ต้องแน่ใจว่าได้รับการสนับสนุนจากภายในหน่วยงานก่อน

(4) วางแผนการดำเนินงานร่วมกันล่วงหน้า และถ้าจำเป็นต้องมีการสร้างหน่วยงานใหม่ก็ต้องทำ

(5) ต้องมีการสื่อสารทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

จากประสบการณ์ของการบริหารงานแบบพันธมิตร ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าการทำพันธมิตรระหว่างองค์การจะประสบความสำเร็จได้ด้วยดี ต้องเริ่มจากความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรขององค์การที่ร่วมเป็นพันธมิตร ซึ่งหมายถึงคนที่จะทำงานร่วมกันได้ดีนั้น มักจะมีความคิด ความเห็นและค่านิยมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6.2) การทำข้อตกลง (Contracting) การเป็นพันธมิตรหมายถึง การใช้ทรัพยากรซึ่งเป็นต้นทุนร่วมกัน รับผลประโยชน์และเผชิญกับความเสี่ยงของโครงการร่วมกัน จึงต้องมีการทำความตกลงกันให้ชัดเจนว่า ใครให้ทรัพยากรอะไร และผลที่เกิดขึ้นแบ่งปันกันอย่างไร การจัดทำข้อตกลงมาจากการเจรจาต่อรองระหว่างผู้ร่วมเป็นพันธมิตร และเพื่อมิให้ความสัมพันธ์ร้าวฉานในอนาคต ควรมีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งจะต้องรวมถึงค่าใช้จ่ายต่างๆที่เกิดขึ้นและหลักการแบ่งปันผลประโยชน์และร่วมรับความเสี่ยง

6.3) การจัดการความขัดแย้ง (Conflicting) การทำงานร่วมกันหลายฝ่ายอาจมีความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันเกิดขึ้นได้ จึงต้องมีช่วงเวลาในการสะท้อนความคิดเห็นระหว่างพันธมิตร ทุกฝ่ายต้องเปิดกว้าง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกันและหากถึงขั้นรุนแรงก็ต้องสร้างกลไกในการแก้ปัญหาความขัดแย้งนั้น

6.4) การสร้างความร่วมมือที่เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย (Collaboration) การเป็นพันธมิตรที่ยั่งยืนย่อมมาจากทุกฝ่ายที่เข้าร่วมรู้สึกว่าตนเองได้ประโยชน์และไม่ได้เสียเปรียบฝ่าย

อื่น ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อสมาชิกทุกคนมีความจริงใจ แสดงออกโดยการกระทำที่ซื่อตรง ให้ข้อมูล ถ่ายทอดความรู้แก่พันธมิตร และนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยกันทำให้เป้าหมายโครงการไปสู่ความสำเร็จ

6.5) การยุติโครงการ (Closing) เมื่อโครงการพันธมิตรบรรลุเป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนด โครงการพันธมิตรจะสิ้นสุดลงและอาจเริ่มใหม่ได้ สิ่งสำคัญก็คือ ผู้ที่เป็นพันธมิตรกันนั้นมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน และพร้อมกลับมาร่วมงานกันอีก การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างการดำเนินงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินงานในอนาคต

จากการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการหลายแหล่งได้ให้ความหมายของการบริหารงานแบบพันธมิตร (Partnership Management) โดยมีหลักการ 2 อย่างได้แก่การใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Share resources) และรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ร่วมกัน (Responsible for profit and loss) โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้นำรูปแบบการบริหารงานแบบพันธมิตรมาประยุกต์ใช้ โดยได้ริเริ่มดำเนินโครงการบริหารงานแบบพันธมิตรเพื่อสนับสนุนผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อปี 2549 ซึ่งได้กำหนด รูปแบบในการดำเนินงานดังนี้

1) DPT Modelเป็นรูปแบบการบริหารงานแบบพันธมิตรที่สนองต่อผู้รับบริการในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของระบบการบริหารราชการ โดยรูปแบบการเป็นพันธมิตร ดังแผนภาพที่ 2.2 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 มิติได้แก่

1.1) มิติด้านองค์กร คือการเป็นพันธมิตรกันภายในองค์กร (Internal Organization Partnership) และการเป็นพันธมิตรกับภายนอกองค์กร (External Organization Partnership)

วิธีการบริหารงานแบบพันธมิตรภายใน/ภายนอกองค์กร ได้เปลี่ยนจากแนวคิดการบริหารแบบเดิม การบริหารตามแนวตั้ง (Vertical Management) ที่แบ่งเป็นระดับชั้น (Traditional Hierarchical Model ไปสู่แนวทางแบบไขว้สายงาน (Cross Function) หรือมุ่งความสัมพันธ์กับพันธมิตรภายในหรือภายนอกองค์กร

1.2) มิติด้านการดำเนินงาน ได้แก่การเป็นพันธมิตรกันในด้านปัจจัยการผลิต (Resource Partnership) เช่น บุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ กระบวนการ (Processes Partnership) และด้านผลผลิต/บริการ (Output Partnership)

แผนภาพที่ 2.2 DPT Model

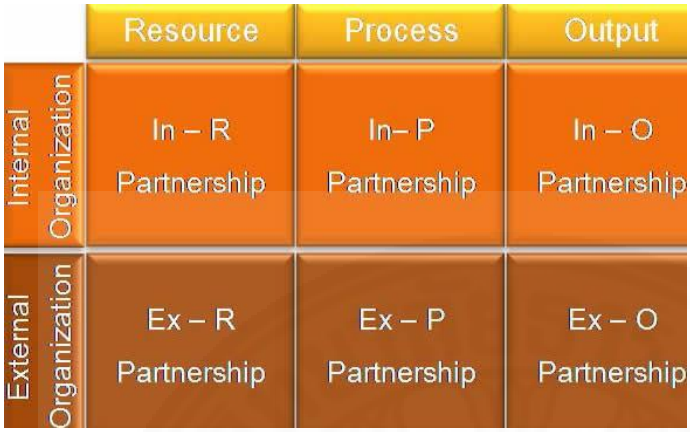

แผนภาพที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2552

พันธมิตรด้านผลผลิต/บริการ (Output Partnership) เป็นแนวคิดที่เน้นเชิงยุทธศาสตร์ เป็นการรวมเอาความสามารถ ทรัพยากร จุดแข็ง ความชำนาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกันมาผสมผสานให้เกิดการสร้างคุณค่าหลากหลายรูปแบบ ความยากในการรวมความชำนาญไม่ใช่เพียงว่าพันธมิตรมีระยะทางที่ห่างไกลกันเท่านั้น แต่ยังมีความแตกต่างของด้านยุทธศาสตร์องค์กร วัฒนธรรมระหว่างพันธมิตรด้วยกัน ความทุ่มเทและเป้าหมายที่ไม่ชัดเจน เพราะว่าอาจเกิดขึ้นทั้งในสิ่งที่พันธมิตรได้ทำร่วมกัน และในสิ่งที่พวกเขาแยกกันทำ ประโยชน์ที่ได้รับอาจจะเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ การคาดคะเนผลลัพธ์สุดท้ายเป็นไปได้ยาก ความสำคัญที่สุดอาจไม่ใช่ขึ้นอยู่กับสัดส่วนในสิ่งที่ได้ทุ่มเทไปกับสิ่งที่จะได้มา แต่ผลสืบเนื่องจากการเป็นพันธมิตรที่มีต่อพันธมิตรแต่ละฝ่ายในด้านความสามารถในการสร้างคุณค่าและทางเลือกกลยุทธ์ที่ได้เปิดโอกาสให้พันธมิตร ดังนั้น คุณค่าที่ได้จากการเป็นพันธมิตรนั้น บางครั้งก็วัดค่าได้โดยตรง แต่บางครั้งคุณค่าเหล่านั้นก็แอบแฝงมา สิ่งเหล่านี้อาจวัดไม่ได้ และยากที่จะเชื่อมโยงได้ว่ามาจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพันธมิตร

พันธมิตรกระบวนการ (Process Partnership) เป็นการเน้นการทำมาตรฐานกลางในเรื่องต่างๆ เพื่อใช้ร่วมกันไม่ว่าภายในองค์กรหรือระหว่างองค์กร และเมื่อมีการจัดทำมาตรฐานองค์ประกอบในผลผลิตหรือบริการ คือการพยายามที่จะรวมชิ้นส่วนในการผลิตเพื่อที่จะลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน โดยการจัดทำเป็นมาตรฐานที่สามารถใช้ร่วมกัน (Common Part) ซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดจากขนาดในการจัดซื้อ หรือการผลิต และขจัดความสูญเปล่า โดยแนวทางการดำเนินการจัดทำเป็นมาตรฐานสามารถแบ่งออกเป็นออก 3 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 การจัดให้เป็นแบบแผน (Formalization) หมายถึง การจัดทำให้ง่ายต่อการรับรู้และปรับปรุงเพื่อการสื่อสาร เช่น การใช้สัญลักษณ์ทั่วไป เป็นต้น

แนวทางที่ที่ 2 การสร้างเอกลักษณ์ (Unification) หมายถึง การทำสิ่งที่มีความคล้ายกันสำหรับการใช้ร่วมกัน อันจะก่อให้เกิดผลต่อการประหยัดขนาด (Economy Of Scale)

แนวทางที่ 3 การจัดให้เป็นกฎระเบียบ (Regularization) หมายถึง การจัดทำกฎระเบียบ และวิธีการ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิผล อาทิเช่น การจัดทำมาตรฐานวิธีการทำงาน ที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างความสม่ำเสมอทางคุณภาพ และยกระดับผลิตภาพ โดยการทำเป็นกฎหรือระเบียบของการทำงาน เป็นต้น

พันธมิตรด้านปัจจัยการผลิต (Resource Partnership) กระแสการปฏิรูประบบราชการที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ โดยเฉพาะระบบการบริหารราชการแบบบูรณาการ มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบแนวนอน (Horizontal Management) ที่ให้ความสัมพันธ์และการประสานงานข้ามหน่วยงาน มีการเชื่อมโยงการทำงานขององค์กรร่วมกับองค์กรอื่นๆเพิ่มมากขึ้น

2) CPGM Model(Contribution to Provincial Governors by Partnership Management Model) สามารถกล่าวได้ว่า CPGM Model เป็นส่วนย่อยของ DPT Partnership Model มุ่งสนับสนุนผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (ผู้ว่าซีอีโอ) ซึ่งประกอบด้วยระบบพันธมิตร 2 ระบบ (แผนภาพที่ 2.3) คือ

2.1) ระบบพันธมิตรปัจจัยการผลิตภายในองค์กร(In-R Partnership) เป็นระบบพันธมิตรระหว่างสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มจังหวัด (Cluster) เดียวกัน และระบบเครือข่ายกลุ่มจังหวัด ระบบนี้มุ่งเน้นการเป็นพันธมิตรด้านปัจจัยการผลิต (Resource) ได้แก่การใช้ทรัพยากรบุคคล เครื่องมือ อุปกรณ์ ร่วมกัน ซึ่งกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินโครงการระบบพันธมิตรนี้แล้ว

2.2) ระบบพันธมิตรกระบวนการ/ผลผลิตภายนอกองค์กร (Ex-P Partnership และ Ex-O Partnership) เป็นระบบพันธมิตรระหว่างสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยราชการภายในจังหวัด ระบบนี้มุ่งเน้นการเป็นพันธมิตรในกระบวนการทำงานหรือผลผลิตกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยราชการภายในจังหวัดได้มุ่งเน้นการเป็นพันธมิตรกระบวนการหรือผลผลิตกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก

แผนภาพที่ 2.3 CPGM Model

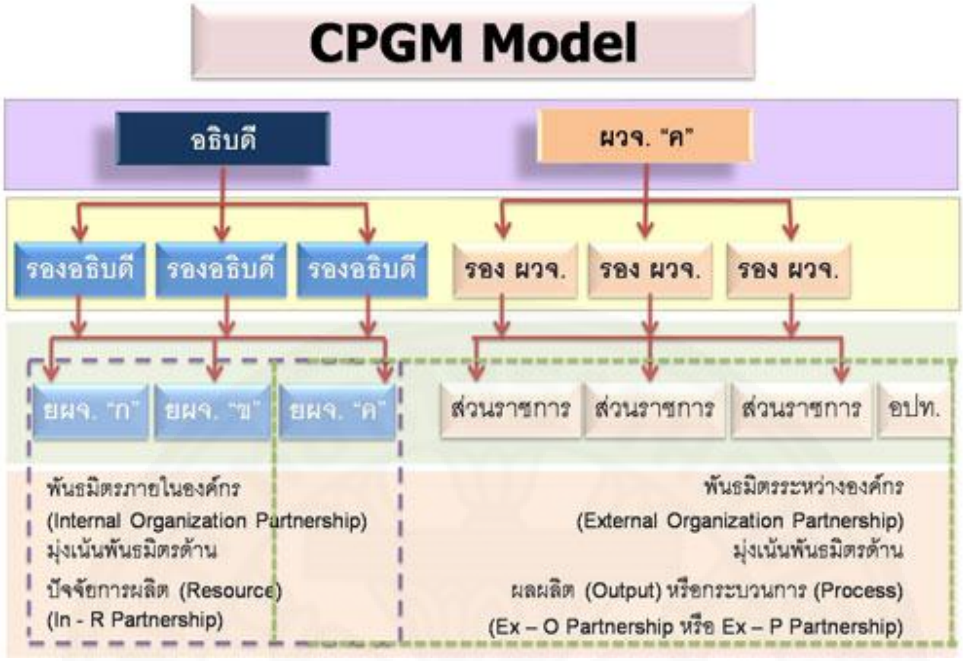

แผนภาพที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง

CPGM Model ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อขับเคลื่อนสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ในระยะเปลี่ยนผ่านของการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งมีลักษณะเป็นองค์กรราชการ ที่ปฏิบัติตามการสั่งการของราชการส่วนกลาง ซึ่งนำไปสู่ข้อจำกัดและขีดความสามารถในการรับมือกับสานการณ์ สภาพการณ์ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการบริหารราชการแบบบูรณาการที่เป็นการดำเนินงานในเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งในพื้นที่จะต้องมีศักยภาพและสมรรถนะในการทำงานขั้นสูง เพื่อร่วมบูรณาการในระดับพื้นที่ และสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ประกอบด้วย

2.4.1 พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่พ.ศ.2547

ได้กำหนดขั้นตอนและกระบวนการในการจัดรูปที่ดินที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ดังนี้

มาตรา 36 ในการจัดทำโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อเสนอขอความเห็นชอบตามมาตรา 41 ผู้ริเริ่มโครงการจะต้องจัดประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อปรึกษาหารือและรับฟังความเห็นนำมาปรับปรุงโครงการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งรวบรวมและแสดงหนังสือให้ความยินยอมของเจ้าของที่ดินที่สมัครใจไว้ให้ชัดเจนตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

การเสนอโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อขอความเห็นชอบตามมาตรา 41 จะต้องมีหนังสือแสดงความยินยอมของเจ้าของที่ดินในโครงการมาแสดงประกอบคำขอไม่น้อยกว่าสองในสามของเจ้าของที่ดินทั้งหมดและเป็นเจ้าของที่ดินมีเนื้อที่รวมกันไม่น้อยกว่าสองในสามของที่ดินในบริเวณนั้น

ในกรณีอาคารชุดให้คำนวณเฉพาะที่ดินที่ตั้งอาคารชุดรวมกับที่ดินที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของอาคารชุดทั้งหมด และการนับคะแนนเสียงระหว่างอาคารชุดนั้นกับเจ้าของที่ดินอื่นภายในโครงการจัดรูปที่ดินให้ถือว่าอาคารชุดนั้นเป็นเจ้าของที่ดินหนึ่งราย โดยให้ผู้จัดการนิติบุคคลอาคารชุดเป็นผู้ออกเสียงลงคะแนนตามมติเจ้าของร่วม ในกรณีที่อาคารชุดนั้นได้จดทะเบียนนิติบุคคลอาคารชุดแล้ว

มาตรา 37 การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่จะต้องสอดคล้องกับหลักการผังเมืองหรือผังเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองแล้วแต่กรณีและดำเนินการให้มีสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมตามความเหมาะสมแก่สภาพของชุมชนและการพัฒนาเมืองต่อไปในอนาคต

มาตรา 38 ให้เจ้าของที่ดินในเขตจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่มีสิทธิในที่ดินที่ได้รับการจัดให้ใหม่ตามโครงการจัดรูปที่ดินเหมือนกับสิทธิที่มีอยู่ในที่ดินเดิม โดยให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมทั้งปวงในการจดทะเบียน

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ในเขตจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 39 การดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่อยู่ในบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน

มาตรา 40 การดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ในที่ดินซึ่งเป็นที่ดินเพื่อการศาสนาตามประมวลกฎหมายที่ดินต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ดูแลรักษาที่ดินเพื่อการศาสนานั้น โดยไม่ให้นำความในมาตรา 36 มาใช้บังคับ

การดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ในที่ดินซึ่งเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์หรือที่ศาสนสมบัติกลางให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กรวิภาวิลาชัย[34]ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมือง กรณีศึกษาการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกระบวนการจัดทำผังเมืองรวม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองการมีส่วนร่วมของประชาชนในกฎหมายผังเมืองและกฎหมายอื่นกระบวนการวางและจัดทำผังเมืองผ่านช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและขั้นตอนการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมและเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมศึกษาโดยวิธีการวิจัยเอกสารการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในสามพื้นที่ได้แก่ 1) การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมเมืองอุดรธานี (ปรับปรุงครั้งที่ 2) 2) การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการขยายระยะเวลาการบังคับใช้กฎกระทรวงฉบับที่ 262 (พ.ศ. 2539) ผังเมืองรวมเมืองสุรินทร์ออกไปอีกห้าปีและ 3) การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการขยายระยะเวลาการบังคับใช้กฎกระทรวงฉบับที่ 296 (พ.ศ. 2539) ผังเมืองรวมเมืองแก่งคอยจังหวัดสระบุรีออกไปอีกห้าปี

ผลการศึกษาพบว่าภาคประชาชนนั้นเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองค่อนข้างน้อย ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผังเมืองประชาชนยังคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวเป็นใหญ่สำหรับด้านฝ่ายภาครัฐปรากฏว่าในการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเจ้าหน้าที่ชี้แจงโดยใช้ศัพท์ทางวิชาการหรือใช้ถ้อยคำที่ยากต่อการเข้าใจของประชาชนการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมยังไม่ทั่วถึงการจัดการประชุมเป็นแต่เพียงการดำเนินการให้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดมิได้ใช้ช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้เพื่อระดมความคิดเห็นของประชาชนที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวางและจัดทำผังเมืองหรือใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารระหว่างฝ่ายผู้วางผังกับประชาชนอย่างเต็มประสิทธิภาพข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมือง 1) ข้อเสนอแนะด้านกฎหมายควรกำหนดให้ชัดเจนว่าจะต้องจัดให้มี

---

[34]กรวิภา วิลาชัย,“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมือง: กรณีศึกษาการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกระบวนการจัดทำผังเมืองรวม”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสถาปัตยกรรมศาสตร์การวางผังเมืองบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2544).

การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในขั้นตอนใดของกระบวนการวางผังเมืองและให้ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบว่าได้มีการนำความคิดเห็นของประชาชนไปใช้ในการวางผังเมืองหรือไม่อย่างไร 2) ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนเจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญต่อการนำการมีส่วนร่วมของประชาชนมาใช้ในการวางและจัดทำผังเมืองมีการประสานงานกันทั้งหน่วยงานในส่วนกลางส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นเพื่อสร้างเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพต่อการผังเมืองและกิจการสาธารณะอื่นต่อไป

จารุวรรณ สายพิณ[35]ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางผังเมือง/ชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางผังเมืองรวมในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการวางผังเมืองทั้งในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่อื่นๆ ผลการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวางผังเมืองและขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการวางผังเมืองรวมชุมชนที่ยังไม่เหมาะสม จึงส่งผลให้ประชาชนไม่เห็นความสำคัญในเรื่องของการวางผังเมืองและจึงไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการวางผังเมือง

รุ่งทิวา ฉิมแย้ม[36]ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการวางผังเมืองแบบมีส่วนร่วมของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน การร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการกำหนดทางเลือก การร่วมปฏิบัติการตรวจสอบและประเมินผลในการวางผังเมืองรวมของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย และในขั้นตอนการประชุมรับฟังความคิดเห็นขอประชาชนในการวางผังเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทนที่เป็นผู้นำอย่างเป็นทางการเท่านั้นทำให้ประชาชนไม่มีโอกาสเข้ามาชี้แจงข้อมูลที่เกี่ยวกับพื้นที่อาศัยอยู่ ทั้งปัญหาและความต้องการของชุมชนที่จะทำให้การวางผังเมืองนั้นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และอุปสรรคสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนคือการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่รับรู้และไม่เข้าใจในกระบวนการวางผังเมือง

---

[35]จารุวรรณสายพิน,“การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางผังเมืองรวมเมือง/ชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”,(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551).

[36]รุ่งทิวา ฉิมแย้ม, “กระบวนการวางผังเมืองรวมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง”, (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548).

เสกสรรกุลพานิช[37]ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองชุมชนตำบลตาขันอำเภอบ้านค่ายจังหวัดระยองโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองชุมชนตำบลตาขันอำเภอบ้านค่ายจังหวัดระยอง

ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดและเสนอความเห็นมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกรายการคือได้ร่วมคิดและกำหนดแนวทางในการวางผังเมืองได้ร่วมเสนอกำหนดพื้นที่ในการวางผังเมืองได้ร่วมเสนอปัญหาความต้องการในการวางผังเมืองได้ร่วมกับหน่วยงานราชการในการคิดจัดวางผังเมืองและได้ร่วมคิดการวางผังเมืองในอนาคต 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกรายการคือได้ร่วมตัดสินใจในการวางผังเมืองการลงความเห็นได้เคยสอบถามประชาชนเพื่อนำไปประกอบการวางผังเมืองได้ร่วมตัดสินใจในการกำหนดเขตพื้นที่และได้ร่วมเมื่อมีการประชุมได้ร่วมตัดสินใจในปัญหาต่างๆ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ) มีระดับการมีส่วนร่วมระดับมาก 4 รายการคือได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานวางผังเมืองได้เข้ามาประสานกับหน่วยงานราชการในการดำเนินงานทำผังเมืองได้เข้าร่วมปฏิบัติดูแลพื้นที่ทางธรรมชาติให้คงอยู่ในการวางผังเมืองได้เข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติในการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินและระดับปานกลาง 1 รายการคือได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลในการปฏิบัติ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกรายการคือได้ประโยชน์ด้านไฟฟ้าประปาในการกำหนดเขตชุมชนเมืองได้รับผลประโยชน์ในการวางผังเมืองได้ประโยชน์ในการจัดสรรงบประมาณในอนาคตได้ค่าตอบแทนในการวางผังเมืองและได้รับประโยชน์ในเขตพื้นที่ที่ดินอยู่ในเขตผังเมือง 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกรายการคือสามารถติดตามผลการดำเนินงานในการวางผังเมืองได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการติดตามผลการวางผังเมืองได้ติดตามผลการวางผังเมืองสามารถนำมาใช้บังคับเป็นกรรมการติดตามผลการวางผังเมืองได้ติดตามผลการวางผังเมืองสามารถนำมาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้จริงมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการจัดทำผังเมืองและได้เข้ามาร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานวางผังเมือง

---

[37]เสกสรร กุลพานิช.“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองชุมชน ตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง”,(รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550).

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล[38]ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในตำบล การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น และภาวะผู้นำ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนเพศ อายุ และรายได้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมค้นหาปัญหาร่วมตรวจสอบและร่วมติดตามผลมีค่าต่ำสุด ตามลำดับ

---

[38]เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล,“ปจจัยที่มีผลตอการมีสวนรวมของประชาชนในการปกครองสวนทองถิ่นขององคการบริหารสวนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี”,(วิทยานิพนธปริญญาศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต.สถาบันราชภัฏนครปฐม, 2545).

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนกรณีศึกษาโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีกรอบแนวคิด ตามแผนภาพที่ 2.4ดังนี้

แผนภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3
ความเป็นมาของโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง

การศึกษาวิจัย เรื่องการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน กรณีศึกษาโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีความจำเป็นและความสำคัญในการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง ดังนี้

3.1 ความจำเป็นในการจัดรูปที่ดินของประเทศไทย

จากบริบทการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ประเทศไทยต้องมีการพัฒนาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆเกิดขึ้นมากมาย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ระบบ การคมนาคม ระบบโครงข่ายถนนมีบทบาทสำคัญมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบกับวิถีชีวิตของประชาชนคนไทยในเมืองและในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจสูงที่ได้เปลี่ยนรูปแบบจากการพึ่งพาแม่น้ำลำคลองมาเป็นการคมนาคมทางถนนแทน ทำให้พื้นที่อาศัยหรือพื้นที่เกษตรกรรมของประชาชนในหลายพื้นที่กลายเป็นพื้นที่ตาบอด และเกิดปัญหามีพื้นที่ตาบอดจำนวนมากกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

เนื่องจากเมื่อถนนมีบทบาทสำคัญมากขึ้น รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และวิถีชีวิตของคนไทยก็ได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่ต้องการความสะดวก สบายและความรวดเร็วในดำรงชีพ และทางเลือกในการประกอบอาชีพต่างๆมีมากขึ้น ดังนั้นประชาชนจึงต้องพึ่งพาระบบการคมนาคมขนส่งทางถนนเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชาชนหรือเจ้าของพื้นที่ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตาบอด หรือมีที่ดินอยู่ในพื้นที่ตาบอดมีความเดือดร้อนในประกอบอาชีพและการเข้า – ออกสู่ถนนสายหลัก ส่งผลให้เจ้าของพื้นที่ที่ประสบปัญหาดังกล่าว เกิดความพยายามในการหาทางออกจากที่ดินตาบอดเพื่อเชื่อมต่อสู่ถนนหลักเพื่อให้สอดคล้องกับความจริงและความเจริญภายนอกพื้นที่

การเกิดปัญหาที่ดินตาบอด หรือที่ดินว่างเปล่าในเขตเมือง ทำให้การพัฒนาพื้นที่การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เช่น ไฟฟ้าประปา โทรศัพท์ฯลฯเข้าไม่ถึงตลอดจนที่ดินตาบอดไม่มีทางเข้าออกหรือรูปแปลงที่ดินบิดเบี้ยวใช้ประโยชน์ได้ไม่คุ้มค่าสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่สะสมกันมาตั้งแต่อดีตที่เกิดจากการพัฒนาเมืองอย่างเสรีและอิสระซึ่งนับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆจนยากแก่การแก้ไขซึ่งการที่กรมโยธาธิการและผังเมืองได้มีการนำวิธีการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่มาเพื่อแก้ปัญหา

ดังกล่าวจะทำให้พื้นที่บริเวณที่ได้รับการจัดรูปที่ดินใหม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างคุ้มค่าและแปลงที่ดินเก่าก็จะได้รับการจัดแปลงที่ดินใหม่ก่อให้เกิดมูลค่าที่ดินสูงขึ้นตามไปด้วย

ดังนั้น การจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง นับเป็นวิธีการที่มีความสำคัญสำหรับประเทศไทยในการพัฒนาพื้นที่โดยหน่วยงานภาครัฐไม่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการเวนคืนที่ดิน แต่สามารถใช้วิธีการจัดรูปที่ดิน เป็นเครื่องมือในการพัฒนาพื้นที่ที่สามารถเพิ่มมูลค่าในการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของเมืองให้มีมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนโดยการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตามผังเมืองโดยการที่จัดรูปแบบของแปลงที่ดินใหม่ให้มีการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ซึ่งการดำเนินงานจะมีทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยหน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นผู้ให้การสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการประสานงานร่วมกับชุมชนและเจ้าของที่ดินในการพัฒนาพื้นที่ โดยอาศัยความร่วมมือ การเข้ามีส่วนร่วมและการเข้ามาเป็นหุ้นส่วนร่วมกันของเจ้าของที่ดินหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งเจ้าของที่ดินต้องให้ความยินยอมและเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดกาญจนบุรี

ในตอนนี้จะเสนอข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งการจัดรูปที่ดินจำเป็นต้องใช้ข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดพื้นที่เพื่อใช้ในการวางผังเมือง และการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ในเบื้องต้น

3.2.1 ลักษณะทางกายภาพ

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ในอดีตเคยเป็นเมืองหน้าด่านทำศึกสงครามกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สภาพภูมิประเทศเต็มไปด้วยภูเขา ป่าไม้นานาพันธุ์ มีพื้นที่ใหญ่เป็นลำดับที่ 3 ของประเทศ เนื้อที่ 19,483 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,176,968 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 7.4 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ถือครองทางเกษตร 2.4 ล้านไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ระยะทางประมาณ 371 กิโลเมตร ประกอบด้วยช่องทางเข้าออก ประมาณ 43 ช่องทาง

จังหวัดกาญจนบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันตก ระยะทาง 129 กิโลเมตร ตามเส้นทางสายนครปฐม – บ้านโป่ง – กาญจนบุรี โดยมี

ทิศเหนือ	ติดต่อ	จังหวัดตากและจังหวัดอุทัยธานี
ทิศใต้	ติดต่อ	จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	จังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

แผนภาพที่ 3.1แผนที่จังหวัดกาญจนบุรี

แผนที่ที่มา: สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี

3.2.2 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพพื้นที่ทางทิศเหนือและทิศตะวันตก มีลักษณะเป็นป่าไม้และภูเขา พื้นที่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือและบางส่วนทางทิศเหนือ เป็นที่ราบกว้างใหญ่สลับเนินเขาเตี้ยๆ แต่แห้งแล้ง พื้นที่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ และตอนกลางของจังหวัดเป็นบริเวณที่ราบ มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีมีสภาพท้องที่กว้างขวางมาก ลักษณะของภูมิอากาศจึงแตกต่างกันไป บริเวณที่ราบจะมีสภาพภูมิอากาศคล้ายคลึงกับจังหวัดในภาคกลางและภาคตะวันตก ส่วนบริเวณที่เป็นป่าและภูเขาจะแตกต่างไปคือ ในฤดูร้อนจะร้อนจัด ในฤดูหนาวจะหนาวจัด ฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมของทุกปี

3.2.3 แหล่งน้ำธรรมชาติ

จังหวัดกาญจนบุรีมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ลำน้ำแควน้อย แควใหญ่ และแม่กลอง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้สร้างเขื่อนกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าถึง 3 เขื่อน ได้แก่ 1) เขื่อนวชิราลงกรณ์ ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิ 2)เขื่อนศรีนครินทร์ ตั้งอยู่ในอำเภอศรีสวัสดิ์ และ 3) เขื่อนท่าทุ่งนา ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง

3.2.4 เขตการปกครอง

จังหวัดกาญจนบุรีแบ่งเขตการปกครองประกอบด้วย การบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นในระดับอำเภอ โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น

1) ระดับอำเภอ 13 อำเภอ
2) ระดับตำบล 95 ตำบล และ 959 หมู่บ้าน
3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย
   3.1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง
   3.2) เทศบาลเมือง 2 แห่ง
   3.3) เทศบาลตำบล 41 แห่ง
   3.4) องค์การบริหารส่วนตำบล 78 แห่ง

3.2.5 ประชากร

ข้อมูลประชากรของจังหวัดกาญจนบุรี ณ ปี 2557 พบว่ามีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 838,269 คน แบ่งเป็นชาย 420,467 คน หญิง 417,132 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุดได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรีมีจำนวน 91,130 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอท่ามะกาจำนวน 90,562 คน และอำเภอท่าม่วงมีจำนวน 56,223 คน

3.2.6 ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรในจังหวัดกาญจนบุรี จะตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ในทุกอำเภอ และอาศัยอยู่ในพื้นที่ราบ ซึ่งประชากรส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานกระจุกตัวอยู่ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี รองลงมาได้แก่ อำเภอท่ามะกา โดยมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่เป็นแบบผสมระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท โดยจำแนกตามลักษณะ ดังนี้

1) ด้านอาชีพ (Occupation)

1.1) ชุมชนชนบทเป็นชุมชนที่ประกอบด้วยประชากรและครอบครัวที่ประกอบอาชีพการเกษตรส่วนอาชีพอื่น ๆมีน้อยกว่าอาชีพเกษตรกรรม

1.2) ชุมชนเมืองประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกี่ยวกับเครื่องจักรกล อุตสาหกรรม การค้าพาณิชยกรรมนักวิชาการ การปกครองและอาชีพอื่น ๆที่ไม่ใช่เกษตรกรรม

2) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)

2.1) ชุมชนชนบทเป็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดตามธรรมชาติและมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติโดยตรง

2.2) ชุมชนเมืองสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและ

มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนประชาชนห่างไกลจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

3) ด้านขนาดของชุมชน (Size of community)

3.1) ชุมชนชนบทเป็นชุมชนของเกษตรกรขนาดเล็กๆแต่ใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ในการประกอบอาชีพ

3.2) ชุมชนเมืองเป็นชุมชนขนาดใหญ่ขนาดของชุมชนจะมีความสัมพันธ์กับความเป็นเมือง

4) ด้านความหนาแน่นของประชากร (Density of population)

4.1) ชุมชนชนบทความหนาแน่นของประชากรในชนบทจะต่ำกว่าในเมือง

4.2) ชุมชนเมืองความหนาแน่นของประชากรสูงกว่าชนบทและมีความสัมพันธ์กับความเป็นเมือง

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงพื้นที่ อำเภอและจำนวนประชากรของจังหวัดกาญจนบุรี

อำเภอ	จำนวนประชากร			ขนาดพื้นที่	ความหนาแน่น
	ชาย	หญิง	รวม		
รวมจังหวัดกาญจนบุรี	220,467	417,132	838,269	19,483.14	43.03
อำเภอเมืองกาญจนบุรี	50,396	40,734	91,130	1,236.28	73.71
อำเภอไทรโยค	23,879	22,845	46,724	2,728.92	17.12
อำเภอบ่อพลอย	23,540	23,364	46,904	967.22	48.49
อำเภอศรีสวัสดิ์	12,301	11,482	23,783	3,295.95	7.21
อำเภอท่ามะกา	44,147	46,425	90,562	340.81	264.72
อำเภอท่าม่วง	27,434	28,789	56,223	610.97	92.02
อำเภอทองผาภูมิ	28,829	26,244	55,073	3,655.17	15.07
อำเภอสังขละ	16,191	14,982	31,173	3,349.38	9.31
อำเภอพนมทวน	25,589	26,822	52,511	535.77	97.82

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงพื้นที่ อำเภอและจำนวนประชากรของจังหวัดกาญจนบุรี(ต่อ)

อำเภอ	จำนวนประชากร			ขนาดพื้นที่	ความหนาแน่น
	ชาย	หญิง	รวม		
อำเภอพนมทวน	25,589	26,822	52,511	535.77	97.82
อำเภอเลาขวัญ	27,935	28,236	56,171	831.30	67.57
อำเภอด่านมะขามเตี้ย	16,594	16,547	33,141	807.14	41.06
อำเภอหนองปรือ	15,486	15,113	30,599	502.23	60.93
อำเภอห้วยกระเจา	16,500	17,164	33,664	622.00	54.12

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดกาญจนบุรี, 2557

3.3 ความสำคัญของเทศบาลตำบลปากแพรก

ตำบลปากแพรกจัดตั้งเป็นตำบลตั้งแต่ปี พ.ศ.2480 และตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรีล้อมรอบเขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรี โดยมีสภาตำบลปากแพรกตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ได้ยกฐานะเป็น สภาตำบลนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพ.ศ.2537 ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 2 มีนาคม 2538 ได้รับการพิจารณาประกาศจัดตั้งจากกระทรวงมหาดไทยให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก มีฐานะเป็นนิติบุคคลและหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรกได้จัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลปากแพรกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2546 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2551 โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม 2551 มีขนาดพื้นที่ประมาณ 29,875 ไร่

โดยเทศบาลตำบลปากแพรกซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองนั้นมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับภูเขาและที่ราบริมแม่น้ำดินมีลักษณะเป็นกรวดทรายลูกรังและดินดานและมีโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองขนาดพื้นที่ประมาณ 200 ไร่ ซึ่งอยู่ในเขตผังเมืองรวมจังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่มีที่ดินตาบอดมีลำห้วยและทางรถไฟผ่านพื้นที่ ไม่มีทางเข้าออกจากที่ดินสู่ถนนสัญจรและพื้นที่โครงการตั้งอยู่ระหว่างถนนพัฒนากาญจน์และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข323 (ตอนเลี่ยงเมือง) ดังนี้

ทิศเหนืออยู่ติดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 (ตอนเลี่ยงเมือง) ซึ่งมีรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสาน (Mix Land Use) ระหว่างเกษตรกรรมและพาณิชยกรรม โดยมีย่านการค้าที่เป็นบริเวณพาณิชยกรรมของชุมชนที่สำคัญคือย่านการค้าถนนบวรถนนประสิทธิสงครามถนนปากแพรกถนนแสงชูโตและพื้นที่ตอนเหนือถนนไปอู่ทอง (ชุมชนปากแพรก) ซึ่งชุมชนบริเวณนี้เป็นต้นกำเนิดของชุมชนเมืองกาญจนบุรีในปัจจุบัน

ทิศใต้อยู่ติดทางรถไฟสายกาญจนบุรี – กรุงเทพมหานคร และถนนพัฒนากาญจน์

แผนภาพที่ 3.2 แผนที่แสดงบริเวณพื้นที่โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

แผนที่ : ที่มา“สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี”

3.4 โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรก

3.4.1 ความจำเป็นของโครงการ

จากสภาพปัญหาของพัฒนาและการขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตาบอด ซึ่งมีความยากลำบาก และมีความเดือดร้อนในด้านการคมนาคม ขนส่ง ที่เชื่อมโยงสู่ถนนสายหลักในพื้นที่ และถึงแม้ว่าในอดีตจะมีหน่วยงานภาครัฐอื่นเข้าไปดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่แล้วก็ตาม แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จและไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมดังนั้นกรมโยธาธิการและผังเมืองโดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ร่วมกับเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีจึงได้เสนอโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรกตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547 และคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ส่วนจังหวัดกาญจนบุรี ได้มีมติให้เห็นชอบโครงการเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2556 ให้สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรีดำเนินโครงการด้วยวิธีการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

ซึ่งวิธีการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่นับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญ ก่อให้เกิดผลการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน โดยการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ได้มีการกำหนดแนวทางในการก่อสร้างถนนตามผังเมืองรวมโดยไม่ต้องเวนคืนที่ดิน เนื่องจากวิธีการเวนคืนที่ดินนั้นรัฐบาลจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการจ่ายค่าเวนคืนที่ดินซึ่งไม่เป็นผลดีกับภาระค่าใช้งบประมาณของประเทศในอนาคต อีกทั้งการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ยังเป็นการส่งเสริมให้เอกชน(เจ้าของที่ดิน)เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการพัฒนาเมืองและพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เกิดระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่สมบูรณ์และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ รวมถึงการเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินของประชาชน(เจ้าของที่ดิน)อีกทางหนึ่งด้วย

3.4.2 ประชากร

โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีขนาดพื้นที่ประมาณ 200 ไร่ มีเจ้าของที่ดินจำนวน 66 ราย และมีโฉนดที่ดินทั้งหมด 84 แปลง

3.4.3 แนวทางการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

แนวทางการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ เจ้าของที่ดินต้องร่วมรับภาระคือการปันส่วนที่ดินบางส่วนของตนมาเพื่อก่อสร้างถนนและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆตลอดจนเป็นพื้นที่จัดหาประโยชน์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆในการดำเนินการ ซึ่งการปันส่วนที่ดินนั้นมีหลักการคำนวณที่ชัดเจน

ตรวจสอบได้อีกทั้งยังเป็นการดำรงรักษากรรมสิทธิ์และทรัพย์สินของประชาชนให้คงอยู่ เมื่อที่ดินได้รับการพัฒนาแล้วเจ้าของที่ดินยังคงอยู่ในที่ดินเดิมหรือใกล้เคียงโดยไม่ต้องย้ายออกไปดังเช่นวิธีการเวนคืนที่ดิน และเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ เช่น ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเวนคืน ลดปัญหาทำงานซ้ำซ้อนถนนได้มาตรฐานมีระบบจราจรที่ดี เกิดการพัฒนาที่ว่างในเมือง ลดการขยายตัวตามแนวถนน บ้านเมืองสวยงามเป็นระเบียบ ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเป็นประโยชน์ต่อภาคเอกชน ช่วยเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินไม่ต้องโดนเวนคืนที่ดิน ไม่ต้องย้ายที่อยู่ไปที่อื่น แก้ปัญหาการกว้านซื้อที่ดิน ไม่ต้องรอภาครัฐมาพัฒนาให้ โดยราษฎร์ร่วมรัฐพัฒนาร่วมกันที่ดินมีทางเข้าออกได้ เกิดความเป็นธรรม สภาพแวดล้อมชุมชนดีขึ้น

ขั้นตอนและกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ขั้นตอนและกระบวนการเพื่อขออนุมัติโครงการจากคณะกรรมการส่วนจังหวัด
    1) ตรวจสอบพื้นที่และจัดเตรียมโครงการเบื้องต้น
    2) สำรวจสภาพภูมิประเทศและหมุดอ้างอิง และกำหนดขอบเขตพื้นที่ของโครงการเบื้องต้น
    3) ประชุมชี้แจง และรับฟังความคิดเห็นของเจ้าของที่ดินในพื้นที่โครงการจัดตั้งสมาคมจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่
    4) กำหนดนโยบายและจัดทำแนวความคิดในการพัฒนาแผนผังการดำเนินงานประชุมรับฟังความคิดเห็นจากเจ้าของที่ดิน
    5) เสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินส่วนจังหวัดเพื่อเห็นชอบและอนุมัติโครงการ
    6) คณะกรรมการจัดรูปที่ดินส่วนจังหวัดพิจารณาอนุมัติโครงการแล้วเสร็จ 180 วัน และประกาศในราชกิจจานุเบกษา
2. ขั้นตอนและกระบวนการหลังจากได้รับอนุมัติโครงการจากคณะกรรมการส่วนจังหวัด
    1) ประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อสำรวจ รังวัด และสอบเขตแปลงที่ดินในพื้นที่
    2) ประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อสำรวจพื้นที่เพื่อประเมินราคาทรัพย์สิน (ที่ดิน อาคาร และสิ่งปลูกสร้าง) ก่อนโครงการ
    3) ประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อกำหนดผังที่ดินแปลงใหม่
    4) ประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อกำหนดโครงการพัฒนาในพื้นที่
    5) ประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินแปลงใหม่
    6) ประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อประเมินราคาที่ดินแปลงใหม่ (เพื่อนำมาตกลงชำระค่าชดเชย)
    7) ประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อตกลงชำระค่าชดเชย

8) ประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อกำหนดแผนการโยกย้าย รื้อย้าย อาคารสิ่งปลูกสร้าง

9) สำรวจ ออกแบบเพื่อการก่อสร้างและการพัฒนาในพื้นที่

10) ดำเนินการก่อสร้างและพัฒนาในพื้นที่

11) เสนอคณะกรรมการส่วนจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบในขั้นตอนที่ 3 – 7

12) ประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อออกเอกสารสิทธิ์ใหม่และชำระมูลค่าเพิ่มหรือลด

13) คณะกรรมการส่วนจังหวัดประกาศสิ้นสุดโครงการในราชกิจจานุเบกษา

3.4.4 บทบาทและกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

หลังจากที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินส่วนจังหวัด ได้มีมติเห็นชอบโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2556 แล้ว คณะกรรมการส่วนจังหวัดก็ได้แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาโครงการ เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2556 โดยมีหน้าที่ตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ โดยให้คำปรึกษาแก่ผู้ดำเนินโครงการในการกำหนดแผน กำหนดแปลงที่ดินใหม่ ค่าชดเชย การประเมินราคาที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ การบริหารที่ดิน การจัดหาประโยชน์ แผนการเงินและดำเนินการอื่นใดที่จำเป็น

ในส่วนของที่ปรึกษาโครงการซึ่งได้แก่สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดได้ดำเนินการ ดังนี้

1. จัดประชุมให้คำปรึกษา แก่เจ้าของที่ดินเกี่ยวกับการจัดทำผังแปลงที่ดินใหม่ของโครงการ พร้อมระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การคำนวณอัตราปันส่วนที่ดิน และการกำหนดแนวทางการประเมินราคาค่าชดเชยอาคารที่อยู่ในแนวถนนเพื่อทำการรื้อย้าย และก่อสร้างอาคารใหม่ทดแทน ซึ่งมีทั้งสิ้น 9 หลัง โดยอยู่ในพื้นที่การรถไฟ 8 หลัง และมีมติให้จ่ายเงินค่าชดเชยราคาสิ่งปลูกสร้าง โดยพิจารณาตามราคาประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย และได้แต่งตั้งคณะทำงานเจรจาต่อรองค่าทดแทนในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวด้วย

2. ประชุมเจ้าของที่ดิน เพื่อชี้แจงผังการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ การปันส่วนที่ดินการและการก่อสร้างถนน

3. ประสานสำนักงานที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี สำรวจรังวัดแปลงที่ดินและแปลงที่ดินสาธารณะภายในโครงการเพื่อนำมาใช้ประกอบในการคำนวณพื้นที่ดินแปลงใหม่

4. เสนอคณะกรรมการส่วนจังหวัด พิจารณาให้ความเห็นชอบในการขอรับเงินอุดหนุนจากกองทุนจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ เพื่อการก่อสร้างถนนและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ในบริเวณพื้นที่ที่ผ่านการรถไฟ ได้แก่ การก่อสร้างถนนในเขตทางรถไฟและ

ส่วนประกอบอื่นๆตามมาตรฐานของการรถไฟ (เครื่องกั้นซุ้มที่ปิด – เปิด ที่หยุดรถ บ้านพักพนักงาน เป็นต้น)

5. กำหนดพื้นที่ และรูปแบบในการจำหน่ายที่ดินแปลงจัดหาประโยชน์จำนวน 4 แปลง เพื่อนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในโครงการ (ค่าชดเชยอาคาร สิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในแนวถนน 10,712,460 บาท และค่าก่อสร้างรั้วบางส่วนที่อยู่ในแนวถนนและถูกรื้อย้ายเป็นเงิน 180,000 บาท)

6. แต่งตั้งคณะทำงานจำหน่ายที่ดินแปลงจัดหาประโยชน์จำนวน 4 แปลง เพื่อนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในโครงการ

7. กรมโยธาธิการและผังเมือง โดยกองบูรณะและบำรุงรักษา ดำเนินการก่อสร้างถนนและสิ่งประกอบในโครงการ

8. ผลการดำเนินการก่อสร้างถนนและสิ่งประกอบในโครงการ ประกอบด้วย

8.1 ถนนสาย ก. ดำเนินการกรุยทาง ปรับเกลี่ย บดอัดคันทางเดินแล้วบดทับถมที่ดินรองพื้นทาง (ลูกรัง) พร้อมวางท่อ คสล. และก่อสร้างสะพานโดยการเจาะสำรวจชั้นดิน และตอกเสาเข็ม คสล. พร้อมก่อสร้างท่อลอดเหลี่ยม

8.2 ถนนสาย ข. ดำเนินการกรุยทางเกลี่ย บดอัดคันทางเดิน ถมดิน รองพื้นทาง งานบ่อพัก และวางท่อระบายน้ำ

8.3 ถนนสาย ค. ดำเนินการกรุยทางเกลี่ย บดอัดคันทางเดิน ถมดิน รองพื้นทาง งานบ่อพัก และวางท่อระบายน้ำ พร้อมทั้งก่อสร้างสะพานและวางท่อลอดเหลี่ยม

3.4.5 ความสำเร็จของโครงการ

ความสำเร็จของโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ณ 30 เมษายน 2559 เกิดความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมแล้วร้อยละ99 ส่วนขั้นตอนที่เหลืออยู่ คือ เหลือในกระบวนการของการออกโฉนดที่ดินแปลงใหม่เท่านั้นซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว เกิดจากกระบวนการดำเนินงานที่มีการประชุมประชาชน มีการระดมความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ รวมถึงการบริหารจัดการแบบหุ้นส่วนที่ให้ประชาชน (เจ้าของที่ดิน) เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่ การกำหนดพื้นที่โครงการ การลงนามให้ความยินยอมในการใช้พื้นที่ การจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ การจัดสรรปันส่วนที่ดินใหม่ รวมถึงการกำหนดพื้นที่จัดหาประโยชน์ พื้นที่สาธารณะ และการตกลงชำระค่าชดเชย เป็นต้น

ดังนั้น จากความสำเร็จของโครงการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและได้ดำเนินการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินของโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุมชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน

การวิเคราะห์แนวทางการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกับชุมชน กรณีศึกษาโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวกับความสำเร็จของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน และปัญหาอุปสรรค ในกระบวนการสร้างการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันของประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐ (Public Private Partnership; PPP)ในการดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการในการกระบวนการสร้างการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคส่วนอื่นๆซึ่งมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แนวทางการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน
2. ปัจจัยความสำเร็จของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน
3. บทบาทของการมีส่วนร่วมแบบการเป็นหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรร่วมกันกับชุมชนในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่
4. ปัญหา อุปสรรค ในกระบวนการสร้างการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันของประชาชนในพื้นที่
5. แนวทางการในการกระบวนการสร้างการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคส่วนอื่นๆ

4.1 แนวทางการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน

การวิเคราะห์แนวทางการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนของโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร รายงานการประชุมของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรีที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ เทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีแล้ว มีผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

4.1.1 ระยะแรกก่อนเริ่มดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

ระยะแรกก่อนเริ่มดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่นั้น ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดรูปที่ดิน แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547 ประกาศบังคับใช้

และกรมโยธาธิการและผังเมือง รวมทั้งสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรีจะได้เผยแพร่ ประกาศ และประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547 แล้วก็ตาม แต่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ก็ยังไม่ทราบ และไม่เข้าใจถึงแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงไม่ให้ความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินในระยะแรกๆ

จนกระทั่งได้มีเจ้าหน้าที่ของสำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจพื้นที่ และพบกับเจ้าของที่ดินทุกแปลง โดยได้ทำการชี้แจงถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา การพัฒนาพื้นที่ด้วยวิธีการจัดรูปที่ดิน รวมถึงการชี้แจงเกี่ยวกับข้อดี – ข้อเสีย และผลประโยชน์ที่คาดว่าเจ้าของที่ดินจะได้รับเมื่อโครงการแล้วเสร็จ ให้เจ้าของที่ดินทุกแปลงทราบข้อมูลในเบื้องต้น เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ประยุกต์ใช้รูปแบบของการบริหารงานแบบพันธมิตร โดยให้เจ้าของแปลงที่ดินเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นหุ้นส่วนร่วมกันในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งในเบื้องต้นก่อนเริ่มดำเนินโครงการจัดรูปที่ดิน เจ้าหน้าที่ของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ได้ประยุกต์ใช้รูปแบบและแนวทางในการดำเนินงานโดยการสร้างพันธมิตร โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1) การกำหนดขอบเขตพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผลประโยชน์โดยตรงในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งในที่นี้คือกลุ่มบุคคลที่เป็นเจ้าของแปลงที่ดินที่อยู่ในขอบเขตของโครงการจัดรูปที่ดิน ให้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นพันธมิตรร่วมกันในการดำเนินงาน

2) มีการริเริ่มและสร้างความสัมพันธ์ พร้อมทั้งติดต่อสื่อสาร และทำความเข้าใจกับเจ้าของแปลงที่ดิน หรือกลุ่มพันธมิตรอย่างสม่ำเสมอ เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนา รวมถึงข้อดี ข้อเสีย ประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนา เพื่อให้เจ้าของที่ดินเห็นประโยชน์และสมัครใจที่จะเข้าร่วมในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องใช้เวลานานในการติดต่อ สื่อสาร และประสาน ประชุม ทำความเข้าใจกับประชาชน จนกว่าที่เจ้าของที่ดินจะยินยอมเข้าร่วมในโครงการจัดรูปที่ดิน ซึ่งในระยะแรกเจ้าของที่ดินบางแปลงก็ไม่ยินยอมที่จะเข้าร่วมในโครงการดังกล่าวก็มี เนื่องจากเกรงว่าจะเสียประโยชน์ หรือเสียที่ดินบางส่วนไป เป็นต้น

3) เมื่อเจ้าของที่ดินยินยอมที่จะเข้าร่วมโครงการ ทางเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการก็ได้ทำข้อตกลงเพื่อให้เจ้าของแปลงที่ดินยินยอมในการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ พร้อมทั้งวางแผนการดำเนินงานตามระเบียบในพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน พ.ศ.2547 ต่อไป เช่นการตั้งคณะทำงานการตั้งคณะกรรมการจังหวัดเป็นต้น

โดยการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินในเบื้องต้น มีขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินงานดังนี้

1) เจ้าหน้าที่สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรีได้สำรวจพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่ามีพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตาบอดไม่มีทางเข้า–ออกติดถนนมีจำนวนประมาณ 200 ไร่ ประกอบด้วยแปลงที่ดิน 84 แปลง เจ้าของที่ดิน 66 ราย

2) เจ้าหน้าที่สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรีได้ศึกษาภาพรวมของพื้นที่และวางแผนแม่บทโครงการ ร่างผังที่ดินแปลงใหม่เบื้องต้น พร้อมทั้งลงพื้นที่เพื่อพบกับเจ้าของแปลงที่ดินทุกแปลง เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานและการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิธีการจัดรูปที่ดินให้เจ้าของที่ดินทุกแปลงทราบเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการ

3) จัดประชุมประชาชน เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานและการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิธีการจัดรูปที่ดิน และให้เจ้าของที่ดินเข้าเซ็นต์หนังสือเข้าร่วมโครงการ พร้อมทั้งยินยอมในการให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรีบริหารจัดการโดยการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่และการปันส่วนที่ดิน

4.1.2 ระยะระหว่างการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่และการปันส่วนที่ดิน

หลังจากเจ้าของแปลงที่ดินให้ความยินยอมและทำข้อตกลงร่วมกันในการจัดรูปที่ดินแล้ว ซึ่งเข้าสู่ช่วงในระหว่างการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่และการปันส่วนที่ดิน เจ้าหน้าที่สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ได้ดำเนินการจัดประชุมเจ้าของที่ดินหลายครั้ง มีการติดต่อสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงมีการเจรจาต่อรอง และการจัดการความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นจากการจัดสันปันส่วน หรือการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ ซึ่งต้องดำเนินการให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย (Win –Win)ในการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ รวมทั้งการประเมินราคาที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ การบริหารที่ดิน การจ่ายค่าชดเชย การจัดหาประโยชน์ เป็นต้น ซึ่งมีการจัดประชุมหลายครั้ง จนกว่าจะมีการบรรลุข้อตกลงร่วมกันได้ ซึ่งมีแผนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ตรวจสอบพื้นที่และการจัดเตรียมโครงการเบื้องต้น
2. จัดตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานในพื้นที่ดำเนินโครงการ
3. ประชุมรับฟังความคิดเห็นของเจ้าของที่ดิน
4. จัดตั้งสมาคมจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ (กรณีที่ดำเนินโครงการโดยสมาคม)
5. เสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินส่วนจังหวัดกาญจนบุรีเพื่ออนุมัติโครงการเบื้องต้น
6. สำรวจสภาพพื้นที่และกรรมสิทธิ์แปลงที่ดิน
7. สำรวจประเมินราคาที่ดิน อาคาร และสิ่งปลูกสร้างก่อนโครงการ (จ้างที่ปรึกษา)
8. กำหนดนโยบายและจัดทำแนวความคิดในการพัฒนา

8.1 กำหนดวัตถุประสงค์ แนวคิดในการพัฒนา

8.2 กำหนดผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน

8.3 กำหนดผังโครงข่ายสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

8.4 ประชุมรับฟังความคิดเห็นของเจ้าของที่ดินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9. กำหนดแผนผังรายละเอียดโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

9.1 กำหนดผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน

9.2 กำหนดผังโครงข่ายสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

9.3 รายละเอียดแผนการพัฒนาและแผนการเงิน

9.4 ประชุมรับฟังความคิดเห็นของเจ้าของที่ดินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

10. ออกแบบผังจัดรูปที่ดินใหม่เบื้องต้น

10.1ประเมินมูลค่าที่ดินเพื่อการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่

10.2ออกแบบผังจัดรูปที่ดินแปลงใหม่

10.3 ประชุมรับฟังความคิดเห็นของเจ้าของที่ดิน

11 เสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ส่วนจังหวัดเพื่ออนุมัติโครงการ

12 คณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ส่วนจังหวัดอนุมัติโครงการ

13 กำหนดจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ชั่วคราว

14 ประชุมรับฟังความคิดเห็นของเจ้าของที่ดิน

15 รังวัดแปลงที่ดินใหม่

16 ตกลงชำระค่าชดเชย

17 รื้อย้ายอาคารสิ่งปลูกสร้าง

18 ก่อสร้างโครงการพัฒนาในพื้นที่โครงการ

19 ประเมินราคาที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้างหลังโครงการ

20 ชำระมูลค่าเพิ่มหรือลด

21 ออกเอกสารสิทธิ์ใหม่

สรุปผลการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี จ.กาญจนบุรี ซึ่งเป็นข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2559 พบว่าผลการดำเนินโครงการสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังนี้

1. การออกเอกสารสิทธิ์ใหม่ อยู่ระหว่างการออกเอกสารสิทธิ์ใหม่จากสำนักงานที่ดินจังหวัดและเมื่อได้เอกสารสิทธิ์ครบก็จะส่งมอบให้กับเจ้าของแปลงที่ดินทุกคนต่อไป

2. การก่อสร้างและพัฒนาในพื้นที่โครงการ ซึ่งประกอบด้วยการก่อสร้างโครงสร้าง

พื้นฐานต่างๆ เช่น ถนน ประปา ไฟฟ้า สวนสาธารณะ และอื่นๆ กรมโยธาธิการและผังเมืองโดยกองบูรณะและบำรุงรักษาได้อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างถนนในพื้นที่โครง ส่วนงานระบบประปา และไฟฟ้าก็ได้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการติดตั้งในพื้นที่แล้ว

แผนภาพที่ 4.1 แผนภาพแสดงผังการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่

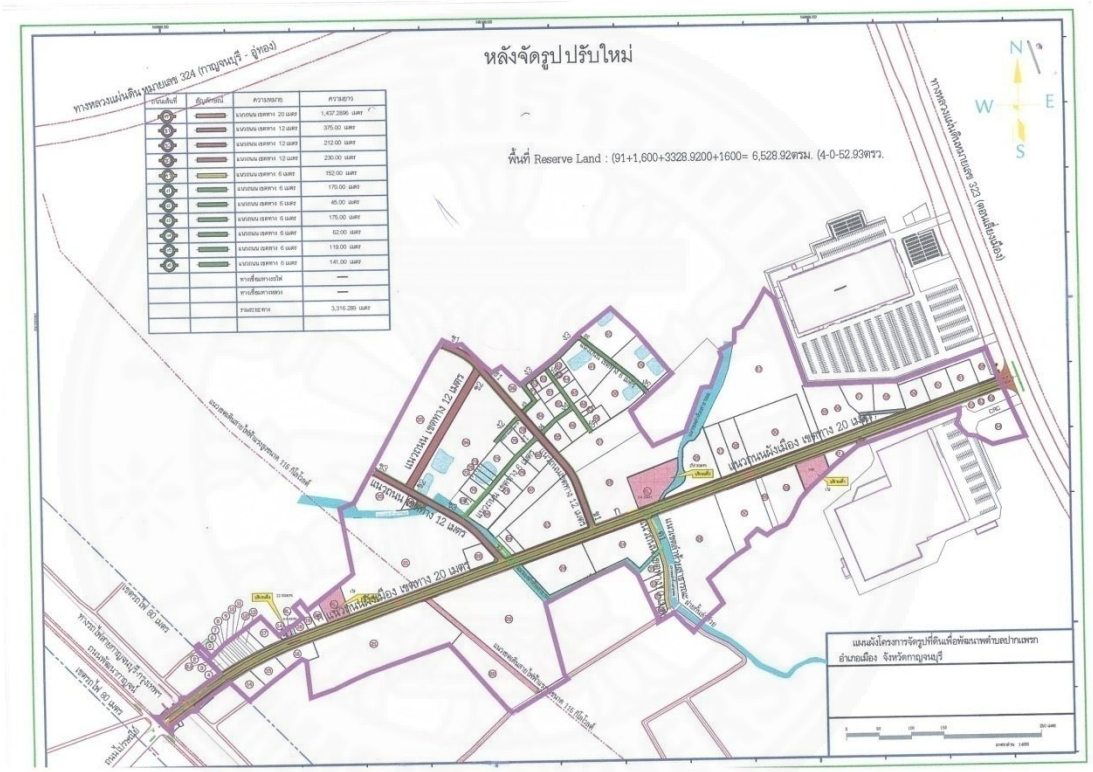

ที่มา : สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี, 2558

4.2 ปัจจัยความสำเร็จของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนของโครกรงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถามกับของเจ้าของที่ดิน และใช้แบบสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ในส่วนของเจ้าของที่ดิน

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เจ้าของแปลงที่ดินที่เข้าร่วมในโครงการจัดรูปที่ดินเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีทั้งหมด 63 ราย 82 แปลง โดยแบ่งเป็น นิติบุคคลจำนวน 4 ราย และบุคคลธรรมดา 59 ราย และผู้ศึกษาได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถามกับเจ้าของที่ดิน ทั้งหมดจำนวน 59 ราย ซึ่งผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับการสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ จำแนกตามเพศ อายุ สถานที่อยู่อาศัย สถานะ ระดับการศึกษา และอาชีพ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในส่วนของเจ้าของที่ดินในการตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	29	49.2
1.2 หญิง	30	50.8
รวม	**59**	**100**
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 30 ปี	7	11.9
2.2 31 – 40 ปี	15	25.4
2.3 41 – 50 ปี	24	40.7
2.4 มากกว่า 51 ปี	13	22
รวม	**59**	**100**

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในส่วนของเจ้าของที่ดินในการตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน	ร้อยละ
3. สถานที่อยู่อาศัย		
3.1 อาศัยอยู่ในตำบลปากแพรก	49	83.1
3.2 อาศัยอยู่นอกพื้นที่ตำบลปากแพรก	10	16.9
รวม	**59**	**100**
4. สถานะ		
4.1 เจ้าของแปลงที่ดินในโครงการ	47	79.7
4.2 ทายาทหรือผู้รับประโยชน์ร่วม	10	16.9
4.3 อื่นๆ	2	3.4
รวม	**59**	**100**
5. ระดับการศึกษา		
5.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	37	62.7
5.2 ปริญญาตรี	19	32.2
5.3 ปริญญาโท	3	5.1
5.4 ปริญญาเอกหรือสูงกว่า	-	-
รวม	**59**	**100**

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในส่วนของเจ้าของที่ดินในการตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน	ร้อยละ
6. อาชีพ		
6.1 รับราชการ	19	32.2
6.2 พนักงานบริษัทเอกชน	14	23.7
6.3 ธุรกิจส่วนตัว	9	15.3
6.4 ลูกจ้าง/รับจ้างทั่วไป	11	18.6
6.5 นักเรียน/นักศึกษา	2	3.4
6.6 ค้าขาย	4	6.8
รวม	**59**	**100**

จากตารางที่ 4.1 ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 59 คนพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 30 คนคิดเป็นร้อยละ 50.8 ด้านอายุพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปีจำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาคืออายุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปีจำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 25.4 และกลุ่มอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุดคืออายุน้อยกว่า 30 ปีจำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 11.9ด้านสถานที่อยู่อาศัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบลปากแพรกจำนวน 49 คนคิดเป็นร้อยละ 83.1 ด้านสถานะพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินจำนวน 47 คนคิดเป็นร้อยละ 79.7 ระดับการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 37 คนคิดเป็นร้อยละ 62.7 รองลงมาคือวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ จำนวน 19 คนคิดเป็นร้อยละ 32.2 รองลงมาคือพนักงานบริษัทเอกชนจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 และน้อยที่สุดคือนักเรียน/นักศึกษาจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4

2) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ด้วยวิธีการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ด้วยวิธีการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนตามแบบสอบถามซึ่งมีปัจจัยสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านแรงจูงใจ
2. ด้านความเป็นธรรมที่ได้รับในการปันส่วนที่ดิน
3. ด้านค่าชดเชย
4. ด้านความเชื่อมั่นต่อโครงการ
5. ด้านการบริหารจัดการแบบมีหุ้นส่วน
6. ด้านการมีภาวะผู้นำ

โดยแบบสอบถามใช้วิธีการประมาณค่าของ Likert Scale แบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีระดับความสำคัญเห็นด้วยมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง มีระดับความสำคัญเห็นด้วยมาก
ระดับ 3 หมายถึง มีระดับความสำคัญไม่แน่ใจ
ระดับ 2 หมายถึง มีระดับความสำคัญไม่เห็นด้วย
ระดับ 1 หมายถึง มีระดับความสำคัญไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

และในส่วนของการให้คะแนน จะแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 5 ช่วง ดังนี้

$$\frac{\text{(คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด)}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

ระดับคะแนน

4.21 – 5.00 หมายถึง มีความสำคัญเห็นด้วยมากที่สุด
3.41 – 4.20 หมายถึง มีความสำคัญเห็นด้วยมาก
2.61 – 3.40 หมายถึง มีความสำคัญไม่แน่ใจ
1.81 – 2.60 หมายถึง มีความสำคัญไม่เห็นด้วย
1.00 – 1.80 หมายถึง มีความสำคัญไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ด้วยวิธีการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	ระดับความสำคัญของปัจจัย		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ระดับความสำคัญ
1. ด้านแรงจูงใจ	**4.16**	**.76**	**มาก**
1.1 ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองตั้งแต่เริ่มโครงการและจนแล้วเสร็จกระบวนการในการกำหนดแนวทางแก้ไขข้อขัดแย้งในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่	3.98	1.08	มาก
1.2 ท่านทราบดีว่าการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่จะทำให้ท่านได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะมากขึ้นและเป็นประโยชน์แก่ชุมชนในพื้นที่	4.36	.83	มากที่สุด
1.3 ท่านคิดว่ามูลค่าทรัพย์สินหรือที่ดินที่เพิ่มขึ้นหลังจากการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่นั้น เป็นแรงจูงใจสำคัญในการเข้าร่วมโครงการ	4.15	.74	มาก

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ด้วยวิธีการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน(ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	ระดับความสำคัญของปัจจัย		
	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ระดับความสำคัญ
2. ด้านความเป็นธรรมที่ได้รับปันส่วนที่ดิน	**4.21**	**.76**	**มากที่สุด**
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดวิธีการและแนวทางการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่	4.19	.90	มาก
2.2 ท่านคิดว่าท่านจะได้รับความเป็นธรรมที่ได้รับปันส่วนที่ดินในการจัดสรรที่ดินแปลงใหม่ อย่างเป็นธรรมในการเข้าร่วมโครงการ	4.20	.76	มาก
2.3 ท่านเห็นด้วยกับการเสียสละพื้นที่ส่วนบุคคลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและมีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่	4.24	.95	มากที่สุด
3. ค่าชดเชย	**4.00**	**.87**	**มาก**
3.1 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดและตกลงราคาค่าชดเชยในการจัดรูปที่ดิน	3.98	1.11	มาก
3.2 ท่านมีความพึงพอใจต่อค่าชดเชยที่ได้รับจากการจัดรูปที่ดิน	4.02	.78	มาก
4. ความเชื่อมั่นต่อโครงการ	**4.12**	**1.04**	**มาก**
4.1 ท่านมีความเชื่อมั่นและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่สามารถแก้ปัญหาที่ดินตาบอดและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ได้	4.14	1.05	มาก
4.2 ท่านต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ	4.10	1.06	มาก

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ด้วยวิธีการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน(ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	ระดับความสำคัญของปัจจัย		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ระดับความสำคัญ
5. การบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วน	**4.22**	**.71**	**มากที่สุด**
5.1 ท่านคิดว่าบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนร่วมกันสามารถแก้ไขปัญหาที่ดินตาบอดได้	4.34	.76	มากที่สุด
5.2 ท่านให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันพร้อมช่วยลดความขัดแย้ง เพื่อให้โครงการจัดรูปที่ดินสำเร็จลุล่วง	4.10	.85	มาก
6. ด้านการมีภาวะผู้นำ	**4.14**	**.76**	**มาก**
6.1 ท่านคิดว่าการมีภาวะผู้นำของผู้ที่เกี่ยวข้องในการเจรจาต่อรอง การตัดสินใจ มีส่วนสำคัญที่ทำให้การจัดรูปที่ดินสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	4.17	.77	มาก
6.2 ท่านคิดว่าการให้ข้อมูลที่ถูกต้องจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดรูปที่ดินนั้นมีเพียงพอและมีความสำคัญที่ทำให้การจัดรูปที่ดินสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	4.10	.86	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.14**	**.66**	**มาก**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า โดยภาพรวมของตัวแปรทั้งหมด 14 ข้อ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)เท่ากับ 4.14 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.66 อยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.98 – 4.36 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินได้ให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยในการมีส่วนร่วมในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ โดยมีทุกปัจจัยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ระดับมากถึงระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยที่ 5 ด้านการบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วน ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.71 รองลงมาได้แก่ ปัจจัยที่ 2ด้านความเป็นธรรมที่ได้รับปันส่วนที่ดิน ที่มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.76

ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยที่ 3. ค่าชดเชย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.87 โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ตัวแปรที่1.2 ท่านทราบดีว่าการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่จะทำให้ท่านได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะมากขึ้นและเป็นประโยชน์แก่ชุมชนในพื้นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.83 รองลงมาได้แก่ตัวแปรที่ 5.1 ท่านคิดว่าบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนร่วมกันสามารถแก้ไขปัญหาที่ดินตาบอดได้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.34 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.76

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ด้วยวิธีการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเจ้าของที่ดินได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนมากที่สุด โดยให้ความสำคัญว่าการบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนร่วมกันสามารถแก้ไขปัญหาที่ดินตาบอดได้เป็นอย่างดี เพราะการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนจำนวนมาก ที่มีความต้องการแตกต่างกัน ดังนั้นการบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนเจ้าของที่ดิน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะทำให้การดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปผลการวิเคราะห์ พบได้ว่าการที่สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรีใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ โดยใช้วิธีการที่ให้เจ้าของที่ดินเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นหุ้นส่วนร่วมกันในทุกขั้นตอน ทุกกระบวนการดำเนินงานนั้น สามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นจากปัญหาค่าชดเชยที่ดิน หรือการไม่ได้รับการจัดสรรปันส่วนที่ดินที่เป็นธรรมได้ ส่งผลให้การดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและเกิดการพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดรูปที่ดินได้อย่างมีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้เลือกสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินในพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรกโดยตรง จำนวน 2 คน โดยมีผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

คุณพิมพ์ใจ บุญชูกุศล นักผังเมืองชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการผังเมือง สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรีได้ให้สัมภาษณ์ว่า *ได้ทำงานเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่มาเป็นเวลามากกว่า 10 ปี การทำโครงการจัดรูปที่ดินในพื้นที่ตำบลปากแพรกมีปัญหาอุปสรรคหลายเรื่อง ได้แก่*

1. เจ้าของที่ดินในโครงการไม่เห็นด้วยกับการปันส่วนที่ดินและผังการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ จึงต้องมีการเจรจาปรับแก้ไขหลายครั้ง

2. การก่อสร้างถนน มีปัญหาเรื่องเสาไฟไปอยู่ในพื้นที่ของเจ้าของที่ดินในโครงการไม่อยู่ในเขตทาง และการก่อสร้างไม่มีทางเข้า-ออกที่ดินแปลงต่างๆ

3. มีอาคารอยู่ในแนวถนนที่ต้องจ่ายค่าชดเชยแต่ยังไม่สามารถจ่ายได้ครบทุกหลัง และพื้นที่จัดหาประโยชน์ยังขายไม่ได้ทั้งหมด

กระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่หรือกระบวนการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนที่ประสบความสำเร็จ คือ การจัดรูปที่ดินจะประสบความสำเร็จได้ประเด็นสำคัญคือการที่เจ้าของที่ดินในโครงการเห็นชอบการปันส่วนในอัตราที่กำหนด และเห็นชอบการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ ซึ่งอยู่ในกระบวนการเจรจากับเจ้าของที่ดิน การทำความเข้าใจให้ความรู้กับเจ้าของที่ดิน

ในส่วนของทัศนคติในการจัดรูปที่ดินนั้นคุณพิมพ์ใจ ฯมีทัศนคติที่ดีและเห็นด้วยกับการดำเนินงานตามกระบวนการและการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในชุมชน (เจ้าของที่ดินในโครงการ) ให้ทราบถึงวิธีการการมีส่วนร่วม การเสียสละที่ดินเพื่อส่วนรวม เห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนเป็นการร่วมกันพัฒนาชุมชนและคุณพิมพ์ใจ ยังได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน ดังนี้

1. การดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ การเจรจา การให้ความรู้ความเข้าใจ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ในการดำเนินงานให้สำเร็จ

2. การดำเนินโครงการจะต้องมีทีมงานที่มีประสิทธิภาพที่ช่วยกันในการทำงาน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการเจรจาต่อรอง จะต้องไม่มีข้อจำกัดด้านเวลา เพราะแต่ละรายมีความยากง่ายในการเจรจาที่แตกต่างกัน

4. ควรให้ความสำคัญกับคณะทำงาน เช่น คณะกรรมการชุดต่างๆเพื่อจะได้ช่วยกันเสนอแนะ แก้ปัญหาและผลักดันโครงการในแต่ละขั้นตอน

นายณรงค์ นุ่มลึก ช่างเขียน ช3 ระดับชำนาญงาน สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า *ได้ทำงานเกี่ยวกับการเขียนแผนที่มาเป็นเวลา 20 ปี และโครงการจัดรูปที่ดินพึ่งได้มีการตราเป็นพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ เมื่อปี พ.ศ. 2547 และจึงได้เริ่มทำงานเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินมาเป็นเวลา 10 ปีแล้ว โดยการทำงานในเบื้องต้นได้เข้าไปคุยกับชาวบ้าน เจ้าของที่ดิน เพื่อเสนอโครงการศึกษาพื้นที่ที่จะพัฒนา โดยชี้แจงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ชาวบ้านจะได้รับ เช่นมูลค่าที่ดินเพิ่มสูงขึ้น และในพื้นที่ก็จะมีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการไปพร้อมๆกันด้วยซึ่งในการลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ปฏิบัติงานก็จะต้องเป็นคนที่มีความเป็นภาวะผู้นำ รู้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นนักเจรจา สามารถสื่อสารและถ่ายทอดให้เจ้าของที่ดินเห็นประโยชน์และเข้าใจได้เป็นอย่างดี*

ในส่วนของการดำเนินงาน เมื่อมีการสำรวจพื้นที่แล้วก็ได้มีการจัดประชุมร่วมกับเจ้าของที่ดินหลายครั้ง เพื่อชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ให้ชาวบ้านเข้าใจและยินยอมที่จะเข้าร่วมโครงการ ซึ่งหลังจากเจ้าของที่ดินยินยอมเข้าร่วมโครงการแล้วก็จะต้องมีการประชุมอีกหลายครั้งเช่นกัน เพื่อจะได้จัดรูปที่ดินแปลงใหม่ มีการปันส่วนที่ดินกัน มีการประเมินราคาที่ดิน ตกลงค่าชดเชยเพื่อสรุปเป็นข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งกระบวนการดำเนินงานในขั้นตอนนี้จะใช้เวลาในการดำเนินงานค่อนข้างนาน เพราะต้องเจรจากับเจ้าของที่ดินในแต่ละแปลง ซึ่งแต่ละคนมีข้อจำกัดและความยากง่ายในการเจรจาที่แตกต่างกัน

4.3บทบาทของการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรร่วมกันในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของเจ้าของที่ดิน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ที่นำไปสู่ความสำเร็จของโครงการพบว่าปัจจัยที่สำคัญและเป็นหัวใจในการดำเนินงาน คือ การที่เจ้าหน้าที่ของกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ให้ความสำคัญกับประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของแปลงที่ดิน โดยการดำเนินงานเชิงรุกในการลงพื้นที่เพื่อชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับข้อดี ประโยชน์และส่วนได้ส่วนเสียของโครงการจัดรูปที่ดิน พร้อมทั้งชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ รวมถึงปัจจัยสำคัญที่ขาดไม่ได้คือการให้ความสำคัญกับประชาชนเจ้าของแปลงที่ดิน ที่ได้มีการลงพื้นที่เพื่อพบปะ พูดคุย และจัดประชุมบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรร่วมกันในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ โดยรูปแบบ แนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรร่วมกันจะประสบความสำเร็จได้ก็จะต้องมีปัจจัยในการดำเนินงานที่เป็นส่วนเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ

1. แรงจูงใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่ทำให้เจ้าของแปลงที่ดินตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและเป็นพันมิตรในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่นั้น เนื่องจากเดิมที่ดินก่อนการจัดรูปที่ดินจะมีลักษณะเป็นที่ดินตาบอดไม่มีทางเข้า-ออก และไม่สะดวกในการสัญจรไปมา และเมื่อได้มีการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ซึ่งติดถนนทุกแปลง ส่งผลให้แปลงที่ดินดังกล่าวมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และเจ้าของที่ดินได้รับความสะดวกมีทางเข้า-ออก สัญจรและคมนาคมขนส่งสะดวกได้ง่ายขึ้นซึ่งช่วยยกระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนเพิ่มสูงขึ้น

2. ความเป็นธรรมที่ได้รับในการปันส่วนที่ดินการที่เจ้าของแปลงที่ดินได้ตัดสินใจตกลงยินยอมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรูปที่ดินแล้ว ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวยังกำหนดให้เจ้าของแปลงที่ดินได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรรปันส่วนที่ดินในทุกขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินงาน ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้จัดประชุมขอความเห็นชอบในการปันส่วนที่ดินแปลงใหม่กับเจ้าของที่ดินทุกแปลงอยู่แล้ว และเจ้าของที่ดินทุกแปลงเข้ามามีบทบาทในการกำหนดอัตราปันส่วนที่เหมาะสมด้วย ซึ่งในขั้นตอนนี้ก็จะมีการเจรจาต่อรอง จนกว่าที่เจ้าของแปลงที่ดินจะพอใจ

3. ค่าชดเชยที่ได้รับ เจ้าของแปลงที่ดินที่ได้รับค่าชดเชยที่ดินที่สูญเสียไป หรือถูกกันไว้เป็น Reserve Land ก็มีสิทธิ์ที่จะได้รับค่าชดเชย ซึ่งค่าชดเชยดังกล่าวเจ้าของแปลงที่ดินสามารถเจรจาตกลงกันได้ ทั้งนี้ต้องไม่น้อยกว่าค่าชดเชยราคากลาง

4. ความเชื่อมั่นต่อโครงการเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการตัดสินใจที่เข้ามามีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่มากที่สุด เพราะเจ้าของแปลงที่ดินต้องมีความมั่นใจว่าโครงการจะประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ซึ่งเมื่อโครงการประสบความสำเร็จก็จะสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้

5. การบริหารจัดการ เป็นปัจจัยที่ผู้บริหารโครงการจะต้องมีความยุติธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อสนับสนุนให้การดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากประชาชนเจ้าของแปลงที่ดินที่ตกลง ยินยอมให้เจ้าหน้าที่จัดรูปที่ดินแปลงใหม่ได้โดยที่ทุกคนได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรม

6. ภาวะผู้นำ การที่เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการนอกจากจะมีองค์ความรู้ในด้านการจัดรูปที่ดินแล้ว การมีภาวะผู้นำก็นับว่ามีส่วนสำคัญต่อประชาชนเจ้าของแปลงที่ดิน ทำให้เกิดความประทับใจและมีความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินโครงการและประสบความสำเร็จ

4.4 ปัญหา อุปสรรคในกระบวนการสร้างการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุนชนในพื้นที่โครงการ

การดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้เริ่มดำเนินโครงการมา

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 ซึ่งค่อนข้างใช้เวลานานในการดำเนินงานจนกว่าจะสำเร็จเป็นรูปธรรม เนื่องจากการดำเนินงานในทุกกระบวนการจะต้องให้ประชาชนเจ้าของที่ดินทุกแปลงและทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม และเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินโครงการทุกขั้นตอน เพราะหากเจ้าของที่ดินแปลงใดแปลงหนึ่งไม่ยินยอมหรือไม่ตกลง ก็จะเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินโครงการ ซึ่งจากการศึกษาโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ก่อนเริ่มโครงการ ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ ประชาชนยังไม่เข้าใจถึงวิธีการและกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ แม้ว่าชาวบ้านหรือเจ้าของที่ดินจะมีปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่ที่ไม่มีทางเข้า-ออกสู่ถนนสาธารณะก็ตาม ก็ไม่มีได้การรวมตัวกันเพื่อเสนอโครงการให้หน่วยงานภาครัฐเข้าไปแก้ปัญหาให้แต่อย่างใด แต่โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ของเทศบาลตำบลปากแพรกเกิดจากการที่หน่วยงานภาครัฐโดยกรมโยธาธิการและผังเมืองมอบหมายให้สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรีได้ดำเนินการเชิงรุกโดยการสำรวจพื้นที่และลงพื้นที่เพื่อพบกับชาวบ้าน(เจ้าของที่ดิน) เพื่อชี้แจงข้อมูลและนำเสนอโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ซึ่งในเบื้องต้นก็จะมีชาวบ้าน(เจ้าของที่ดิน)ไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร เพราะเข้าใจว่าการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ก็จะทำให้เขาเสียพื้นที่บางส่วนไปเพื่อใช้ในการก่อสร้างถนนเป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนนี้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรีได้ลงพื้นที่อีกหลายครั้ง เพื่อขอพบกับเจ้าของที่ดินเพื่อชี้แจงข้อมูลที่ถูกต้อง รวมทั้งได้มีการจัดประชุมประชาชนเจ้าของที่ดินด้วย ซึ่งต้องใช้เวลานานในการชี้แจงข้อมูลที่ถูกต้องให้ชาวบ้าน(เจ้าของที่ดิน)เข้าใจและยินยอมที่จะเข้าร่วมโครงการ

ระยะที่ 2 ระหว่างการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดิน ที่จะต้องมีการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ มีการปันส่วนที่ดินที่จะต้องมีความเป็นธรรม และได้รับการยอมรับจากเจ้าของที่ดินทุกแปลง ซึ่งต้องมีการเจรจา ประเมินค่าที่ดิน ตกลงราคา และจ่ายค่าชดเชยที่ดิน ซึ่งจะมีความยากลำบาก และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการคือเจ้าของที่ดินไม่พึงพอใจ และไม่เห็นด้วยในการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่หรือการปันส่วนที่ดิน ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบก็จะต้องมีการจัดประชุม เจรจา เพื่อกำหนดการวางผังแปลงที่ดินใหม่ ซึ่งมีการดำเนินงานหลายครั้ง จนกว่าเจ้าของที่ดินทุกแปลงจะพึงพอใจและยอมรับได้ ซึ่งในแต่ละกระบวนการจัดรูปที่ดินก็จะต้องมีการจัดประชุมหารือ เจรจาต่อรองกับเจ้าของที่ดินทุกแปลง ซึ่งต้องจัดประชุมหารือหลายครั้งเพื่อหาข้อสรุปและใช้เวลาในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนเป็นระยะเวลานานจนกว่าที่ชาวบ้านและเจ้าของที่ดินจะพึงพอใจในการปันส่วนที่ดิน หรือค่าชดเชยที่ดิน

4.5แนวทางการในการสร้างการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคส่วนอื่นๆ

แนวทางการในการสร้างการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคส่วนอื่นๆในการดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองในพื้นที่อื่นๆผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

4.5.1 การจัดการประชุม ตามที่กระบวนการของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ที่ได้กำหนดขั้นตอนกระบวนการในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (เจ้าของที่ดิน) ซึ่งกระบวนการดังกล่าว เป็นรูปแบบส่วนหนึ่งในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันที่ ผู้บริหารโครงการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีการจัดประชุมเพื่อให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งจะต้องมีการจัดประชุม หรือการประชุมประชาชน(เจ้าของที่ดิน)ค่อนข้างบ่อยและจัดหลายครั้งเพื่อหามติที่ตกลงและยอมรับโครงการ ดังนั้นรูปแบบพิธีการของการจัดประชุมจึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน เพื่อให้โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองประสบความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมต้องมีรูปแบบการประชุมที่มีความเหมาะสม เช่น สถานที่ในการจัดประชุมต้องมีความเหมาะสม วิธีการดำเนินงานในการจัดประชุมต้องกระชับ ชัดเจน และตรงประเด็น และเวลาที่ใช้ในการจัดประชุมต้องมีความเหมาะสมไม่มากหรือไม่น้อยจนเกินไป รวมถึงรูปแบบในการจัดประชุมต้องไม่เป็นพิธีการมากเกินไป

4.5.2 การสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ด้วยการลงพื้นที่และพบกับเจ้าของที่ดินโดยตรงในการชี้แจงข้อมูล ซึ่งเป็นการดำเนินงานเชิงรุก เพื่อที่จะให้เจ้าของที่ดินมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดรูปที่ดิน และหลักการมีส่วนร่วมในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ซึ่งเป็นขั้นตอนและกระบวนการสำคัญที่ทำให้โครงการจัดรูปที่ดินประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรม ซึ่งการสร้างความรู้ความเข้าใจประกอบด้วย

1) ความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนและกระบวนการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

2) ความรู้ความเข้าใจในหลักการมีส่วนร่วมในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

3) ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

4) ความรู้ความเข้าใจในข้อดีและส่วนได้ส่วนเสียของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดรูปที่ดิน

4.5.3 การรับฟัง และยอมรับข้อเสนอของเจ้าของที่ดินการรับฟังข้อเสนอของเจ้าของที่ดินก็มีส่วนสำคัญในกระบวนการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่โดยเฉพาะข้อเสนอที่สำคัญของเจ้าของที่ดินซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบด้วย

1) ความต้องการและความคาดหวังจากหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาที่ดินตาบอด และความต้องการในการเข้าร่วมการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2) ความพึงพอใจในการได้รับความเป็นธรรมในด้านการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่ การจัดสรรปันส่วนที่ดิน รวมถึงค่าชดเชยที่ได้รับ

ในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากจะมีการรับฟังและยอมรับข้อเสนอจากเจ้าของที่ดินแล้ว ก็จะต้องให้ความสำคัญกับการที่เจ้าของที่ดินเสียสละเวลาในการเข้าร่วมประชุมแต่ละครั้งเพื่อประโยชน์ส่วนรวมรวมถึงการให้ความสำคัญกับเจ้าของที่ที่ดินบางรายที่ได้เสียสละที่ดินเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในการใช้เป็นพื้นที่จัดหาประโยชน์ในโครงการและให้ความสำคัญกับเจ้าของแปลงที่ดินทุกรายที่เข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการร่วมกันและที่สำคัญจะต้องกำหนดนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจนในการพัฒนาในพื้นที่โครงการจัดรูปที่ดินให้เห็นเป็นรูปธรรมด้วย

บทที่ 5
สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกับชุมชน กรณีศึกษาโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เจ้าของที่ดินได้ให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยในสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ โดยสรุปผลการวิเคราะห์พบว่าเจ้าของที่ดินได้ให้ความสำคัญมากที่สุดคือปัจจัยที่ 5 ด้านการบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.71 รองลงมาได้แก่ ปัจจัยที่ 2 ด้านความเป็นธรรมที่ได้รับปันส่วนที่ดิน ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.76 ส่วนปัจจัยที่เจ้าของที่ดินได้ให้ความสำคัญน้อยที่สุดคือ ปัจจัยที่ 3 ค่าชดเชยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.87 และตัวแปรที่เจ้าของที่ดินได้ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ตัวแปรที่1.2 การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่จะทำให้ได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะมากขึ้นและเป็นประโยชน์แก่ชุมชนในพื้นที่ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.83 รองลงมาได้แก่ตัวแปรที่ 5.1 การบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนร่วมกันสามารถแก้ไขปัญหาที่ดินตาบอดได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.34 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.76

ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์ในส่วนของเจ้าของที่ดินพบว่า เจ้าของที่ดินได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนมากที่สุด โดยให้ความสำคัญว่าการบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนร่วมกันสามารถแก้ไขปัญหาที่ดินตาบอดได้เป็นอย่างดี เพราะการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนจำนวนมาก ที่มีความต้องการแตกต่างกัน ดังนั้นการบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนเจ้าของที่ดิน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะทำให้การดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับผลการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ที่จะประสบความสำเร็จได้ คือ เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินโครงการที่จะต้องมีการชี้แจงให้ข้อมูล การให้ความรู้ ความเข้าใจ การเจรจาต่อรอง ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ

ที่สุด ในการดำเนินงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จและการดำเนินโครงการจะต้องมีทีมงานที่มีศักยภาพ มีการทำงานเป็นทีม และช่วยกันในการทำงานรวมทั้งการดำเนินโครงการจะต้องไม่มีข้อจำกัดด้านเวลา เพราะการสร้างการมีส่วนร่วม ซึ่งใช้วิธีการเจรจากับเจ้าของที่ดินทุกรายนั้น แต่ละรายมีความยากง่ายในการเจรจาที่แตกต่างกัน

การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองจะประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องได้รับการส่งเสริม สนับสนุนในการดำเนินงานจากผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน พร้อมทั้งมีกรอบแนวทาง ในการดำเนินงานที่ชัดเจน เช่น มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อระดมสมอง ระดมความคิดเห็น วางแผน ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาร่วมกันในทุกส่วนของกระบวนการทำงาน พร้อมทั้งมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินศักยภาพของพื้นที่ กำหนดทิศทางการพัฒนา และลงสำรวจความต้องการในระดับพื้นที่ร่วมกัน เพื่อให้การจัดรูปที่ดินประสบความสำเร็จ โดยโครงการพัฒนาต่างๆ ที่กำหนดไว้ในการจัดรูปที่ดินจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติหรือการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าการที่ประชาชนเจ้าของที่ดินยินยอมและเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทเข้ามาเป็นหุ้นส่วนร่วมกันในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐนั้น เป็นเพราะประชาชนเจ้าของที่ดินได้รับข้อมูลในการดำเนินโครงการที่ถูกต้อง รวมถึงเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากมูลค่าที่ดินที่เพิ่มขึ้น และได้รับความเป็นธรรมในการจัดสรรปันส่วนที่ดิน นอกเหนือจากการได้รับบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการขั้นพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา สวนสาธารณะและถนนในการคมนาคมขนส่งที่สะดวกมากยิ่งขึ้น และแปลงที่ดินใหม่หลังจากที่ได้รับการจัดรูปที่ดินแล้วมีความเป็นระเบียบ สวยงาม ที่สามารถแก้ไขปัญหาที่ดินตาบอดที่ไม่มีทางเข้า – ออกให้มีการสัญจรคมนาคมสะดวกมากยิ่งขึ้น

แนวทางการดำเนินโครงการที่ก่อให้เกิดความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมเกิดจากการที่หน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินโครงการโดยการให้ประชาชนหรือเจ้าของที่ดินสมัครใจและยินยอมที่จะเข้ามามีบทบาทเป็นหุ้นส่วนร่วมกันและเป็นพันธมิตรกันในกระบวนการเริ่มแต่การรับฟังความคิดเห็น การให้ข้อเสนอแนะ และการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ลดความขัดแย้งและการตัดสินใจในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน

ซึ่งการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองสามารถสำเร็จลุล่วงอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนปัจจัยสำคัญที่สุดคือการที่หน่วยงานภาครัฐมีการบริหารจัดการที่น่าเชื่อถือ จริงใจและเปิดโอกาสให้ประชาชนและท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการเข้ามาเป็นพันธมิตร และการเป็น

หุ้นส่วนร่วมกันในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ซึ่งรูปแบบในการให้ประชาชนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนร่วมกันในการดำเนินโครงการนั้น หน่วยงานรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องสามารถประยุกต์ใช้รูปแบบแนวทางการดำเนินงานแบบพันธมิตรของกรมโยธาธิการและผังเมืองมาปรับใช้ในการดำเนินโครงการได้ ซึ่งจะช่วยให้ลดความขัดแย้งของประชาชนและร่นระยะเวลาในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 ข้อเสนอแนะ

ความสำเร็จของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง นับได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าของที่ดินกับภาครัฐ โดยมีภาครัฐให้การสนับสนุนในการจัดรูปที่ดินให้ประสบความสัมฤทธิผลและมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนภายใต้ประโยชน์ส่วนรวมและผลประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่เจ้าของที่ดินทุกคนเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตรวมของคนในชุมชนให้ดีขึ้น และในส่วนของสถาบันการเงินก็จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนเงินลงทุนหรือทุนประเดิมในการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองในพื้นที่อื่นๆ รวมถึงการสร้างกระบวนการความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนให้ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.3.1ระดับนโยบาย

ในด้านนโยบาย ในส่วนหน่วยงานภาครัฐจะต้องมีนโยบาย และแนวทางที่ชัดเจนในการรับฟังความคิดเห็นและการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในอาชีพต่อไปผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1) ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนไปใช้ในการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนหรือเจ้าของที่ดิน

2) ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการและขั้นตอนของการสร้างภาคีเครือข่ายและการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง

3) ควรเปิดโอกาสให้มีการระดมสมอง และรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาเมือง/ชุมชน การจัดรูปที่ดินแปลงใหม่โดยการนำความต้องการและความคาดหวังของประชาชนมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงานต่อไป

5.3.2 ระดับปฏิบัติ

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง นอกจากจะมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในด้านการปฏิบัติงานแล้ว จะต้องมีองค์ความรู้ในหลักการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรในการดำเนินงานจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีองค์ความรู้ในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ องค์ความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการผังเมือง พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ.2547 และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วยแล้ว บุคลากรก็จะต้องมีภาวะผู้นำสูงในการปฏิบัติหน้าที่ และเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีความเชื่อมั่นในนโยบาย ไว้วางใจ และตัดสินใจเข้าร่วมในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองมากขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1) กรมโยธาธิการและผังเมืองควรส่งเสริม สนับสนุน และฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1) ให้สามารถนำรูปแบบและหลักการการสร้างการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตรร่วมกันมาประยุกต์ใช้ในการเชิญชวนให้ประชาชนตกลง และสมัครใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

1.2) ส่งเสริม สนับสนุน การฝึกอบรมและสัมมนาร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของกรมฯ ร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ

2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษารูปแบบใหม่ เกี่ยวกับแนวทาง และกระบวนการการสร้างการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนและการเป็นพันธมิตร เพื่อที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดรูปเพื่อพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษารูปแบบ แนวทาง และการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีทักษะผู้นำและการเจรจาต่อรอง เพื่อให้การดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองประสบความสำเร็จ และร่นระยะเวลาในการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

4) ควรมีการฝึกอบรม ให้ความรู้ในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผังเมือง

การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง และกฎหมายอื่น หรือกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

5) ควรมีการศึกษาและประเมินผลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการสร้างกระบวนการความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษารูปแบบการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันในการบริหารจัดการของโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ในพื้นที่อื่น

2) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันของชุมชนในการจัดรูปที่ดินเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินและใช้ประกอบการวางแผนจัดทำโครงการอื่นต่อไป

รายการอ้างอิง

หนังสือ

กรมโยธาธิการและผังเมือง.*รายงานการวิจัยเรื่อง การบริหารงานแบบบูรณาการเพื่อสนับสนุนผู้ว่าราชการจังหวัด*. กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2552.

กระทรวงมหาดไทยกรมโยธาธิการและผังเมือง. *วัตถุประสงค์ของการจัดรูปที่ดิน : เอกสารการจัดรูปที่ดิน*. สำนักจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, (ม.ป.ท).

กรุงเทพมหานครสำนักผังเมือง. *คู่มือการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาเมือง*. เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 3, กองการจัดรูปที่ดินและฟื้นฟูเมือง สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, (ม.ป.ท.).

กรุงเทพมหานครสำนักผังเมือง. *หลักการจัดรูปที่ดิน เทคนิคการประเมินมูลค่าที่ดินและการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่*. กองการจัดรูปที่ดินและปรับปรุงพื้นที่เมือง สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร,(ม.ป.ท.).

โกวิทย์ พวงงาม. *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด,2550.

จารุพงศ์ พลเดชและคณะ.*ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล*.รายงานการวิจัยของสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับกองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง, 2539.

จิตจำนงค์กิติกีรติ. *การพัฒนาชุมชน:การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชม*. กรุงเทพมหานคร, 2532.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์.*กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*.กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภาการพิมพ์, 2527.

นิรันดร์จงวุฒิเวศย์.*การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*.กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.

บุญนาค ตีวกุล.*เมืองและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. *ทบทวนการพัฒนาชนบทไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ดีแอนด์เอส, 2525.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. *หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.

สนธยาพลศรี.*ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2533.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. *การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ:เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐพ.ศ. 2550*. พิมพ์ครั้งที่ 1,กรุงเทพมหานคร, 2550.

อคินระพีพัฒน์,ม.ร.ว.. *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภาการพิมพ์, 2527.

อรทัยก๊กผล.*คู่คิด คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์, 2552.

American Heritage Dictionary of English Language.ThirdEdition.Boston: Houghton-Mifflin, 1992.

Anna Frearson. *Partnership Self-Assessment Toolkit*.England, 2007.

Erwin William. *Participation Management: Concept Theory and Implemention*. Atlanta Ga: Georgia State University, 1976.

FlorianaNappini, *ConsorzioSociale Light*, Lombardy Region, Italy, 2005.

Henderson, John C..*"Plugging Into Strategic Partnerships: The Critical ISConnection"*, Sloan Management Review, 1990.

Katherine James. *Understanding Successful Partnerships and Collaboration*. 1999.

Linder, S. H., Quill, B. E.,Aday, L.A..*Academic Partnerships in Public Health Practice*. Gaithersburg, MD: Aspen Publishers, 2001.

Resource Sharing for Local Government.Practice Note No. 12,Department of Local Government, Australia, 1995.

United Nation.*Popaler Participation In Decision Making For Development*. New York: United Notwess Publication,1981.

บทความวารสาร

Anders Munk. *SOCIAL PARTNERSHIPS IN DISTRESSED NEIGHBOURHOODS: THE DANISH CASE*. International Journal of Housing Policy 2, 3(2002).

Docklands Forum.*UrbanRegeneration:Partnerships for Success*. London: PLCR, 1997.

Lowndes, V., Nanton, P., McCabe, A. and Skelcher, C., *"Networks, Partnerships and Urban Regeneration"*.Local Economy 11, 4(1997): 333-342.

Mackintosh, M..*"Partnership: Issues of Policy and Negotiation"*. Local Economy7, 3,(1992) 210-224.

Peck, J. and Tickell, A..*"Too Many Partners...The Future for Regeneration Partnerships"*. Local Economy 9, 3(1994): 251-265.

วิทยานิพนธ์

กรวิภา วิลาชัย.“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมือง : กรณีศึกษาการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกระบวนการจัดทำผังเมืองรวม”.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสถาปัตยกรรมศาสตร์ (การวางผังเมือง)บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544.

จารุวรรณสายพิน. “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางผังเมืองรวมเมือง/ชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.

รุ่งทิวา ฉิมแย้ม. “กระบวนการวางผังเมืองรวมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2548.

สิริพัฒน์ลาภจิตร. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550.

เสกสรร กุลพานิช.“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองชุมชน ตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง”. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล. “ปจจัยที่มีผลตอการมีสวนรวมของประชาชนในการปกครองสวนทองถิ่นขององคการบริหารสวนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี”. วิทยานิพนธปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันราชภัฏนครปฐม. 2545.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

U.S. Food and Drug Administration (FDA).*Strategic Partnerships and Intellectual Property*. Retrieved from http://www.fda.gov/AboutFDA/Partnerships Collaborations/default.htm.

ภาคผนวก

แบบสอบถามสำหรับประชาชนที่มีส่วนร่วม

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อทำการศึกษาวิจัย

เรื่อง การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน กรณีศึกษา: โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

****

แบบสอบถามชุดนี้ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาในระดับมหาบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการสาธารณะ) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ข้อมูลต่างๆเป็นการศึกษาทางวิชาการ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการจัดรูปที่ดิน และเพื่อให้เกิดแนวทางและการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองในพื้นที่อื่นๆต่อไป

ดังนั้น จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นายอธิราช ชมภู

นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการสาธารณะ)

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประจำปีการศึกษา 2558

แบบสอบถาม

เรื่อง การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน
กรณีศึกษา: โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก
อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

****

<u>ส่วนที่ 1</u> ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี

☐ 41 – 50 ปี ☐ มากกว่า 51 ปี

3. สถานที่อยู่อาศัย

☐อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลปากแพรก ☐อาศัยอยู่นอกพื้นที่ตำบลปากแพรก

4. สถานะ

☐เจ้าของแปลงที่ดินในโครงการ ☐ทายาทหรือผู้รับประโยชน์ร่วม

☐ อื่นๆ

5. วุฒิการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอกหรือสูงกว่า

6. อาชีพ

☐รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ☐พนักงานบริษัทเอกชน

☐ธุรกิจส่วนตัว ☐ลูกจ้าง/รับจ้างทั่วไป

☐แม่บ้าน ☐นักเรียน/นักศึกษา

☐ค้าขาย ☐อื่นๆ (โปรดระบุ).....

<u>ส่วนที่ 2</u> ระดับความคิดเห็นเกี่ยวปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้วยวิธีการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นที่เป็นจริง โดยพิจารณา ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความที่ให้มาทั้งหมด

เห็นด้วยมาก หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความที่ให้มาเป็นส่วนใหญ่

ไม่แน่ใจ หมายถึง ไม่สามารถตัดสินใจและพิจารณาได้กับข้อความที่ให้มา

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ให้มาเป็นส่วนใหญ่

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ให้มาทั้งหมด

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. ด้านแรงจูงใจ					
1.1 ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองตั้งแต่เริ่มโครงการและจนแล้วเสร็จ กระบวนการในการกำหนดแนวทางแก้ไขข้อขัดแย้งในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่					
1.2 ท่านทราบดีว่าการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่จะทำให้ท่านได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะมากขึ้นและเป็นประโยชน์แก่ชุมชนในพื้นที่					
1.3 ท่านคิดว่ามูลค่าทรัพย์สินหรือที่ดินที่เพิ่มขึ้น หลังจากการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่นั้น เป็นแรงจูงใจสำคัญในการเข้าร่วมโครงการ					
2. ความเป็นธรรมที่ได้รับปันส่วนที่ดิน					
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดวิธีการและแนวทางการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่					
2.2 ท่านคิดว่าท่านจะได้รับความเป็นธรรมที่ได้รับปันส่วนที่ดินในการจัดสรรที่ดินแปลงใหม่ อย่างเป็นธรรมในการเข้าร่วมโครงการ					
2.3 ท่านเห็นด้วยกับการเสียสละพื้นที่ส่วนบุคคลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและมีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่					

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.ค่าชดเชย					
3.1 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดและตกลงราคาค่าชดเชยในการจัดรูปที่ดิน					
3.2 ท่านมีความพึงพอใจต่อค่าชดเชยที่ได้รับจากการจัดรูปที่ดิน					
4.ความเชื่อมั่นต่อโครงการ					
4.1 ท่านมีความเชื่อมั่นและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่สามารถแก้ปัญหาที่ดินตาบอดและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ได้					
4.2 ท่านต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ					
5.การบริหารจัดการแบบหุ้นส่วน					
5.1 ท่านคิดว่าบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนร่วมกันสามารถแก้ไขปัญหาที่ดินตาบอดได้					
5.2 ท่านให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน พร้อมช่วยลดความขัดแย้ง เพื่อให้โครงการจัดรูปที่ดินสำเร็จลุล่วง					
6.การมีภาวะผู้นำ					
6.1 ท่านคิดว่าการมีภาวะผู้นำของผู้ที่เกี่ยวข้องในการเจรจาต่อรอง การตัดสินใจ มีส่วนสำคัญที่ทำให้การจัดรูปที่ดินสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี					
6.2 ท่านคิดว่าการให้ข้อมูลที่ถูกต้องจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดรูปที่ดินนั้นมีเพียงพอและมีความสำคัญที่ทำให้การจัดรูปที่ดินสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี					

7. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อทำการศึกษาวิจัย

ปัญหาอุปสรรคของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง
ด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน
โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก
อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

****

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาในระดับมหาบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการสาธารณะ) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ข้อมูลต่างๆเป็นการศึกษาทางวิชาการ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการจัดรูปที่ดิน และเพื่อให้เกิดแนวทางและการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองในพื้นที่อื่นๆต่อไป

ดังนั้น จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นายอธิราช ชมภู
นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการสาธารณะ)
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ประจำปีการศึกษา 2558

แบบสัมภาษณ์

ปัญหาอุปสรรคของการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง
ด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชน
โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองของชุนชนเทศบาลตำบลปากแพรก
อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

****

1. ท่านทำงานเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่มาเป็นระยะเวลานานเท่าใด และมีปัญหาอุปสรรคในการทำงานบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. กระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ หรือกระบวนการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนที่ประสบความสำเร็จคืออะไร

.....

.....

.....

3. ทัศนคติของท่านต่อกระบวนการจัดรูปที่ดินและการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการจัดรูปที่ดินและการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันกับชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....ขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์.....

ภาคผนวก ค

ข้อมูลการประมวลผลทางสถิติ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ชาย	29	49.2	49.2	49.2
	หญิง	30	50.8	50.8	100.0
	Total	59	100.0	100.0	

2. อายุ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	7	11.9	11.9	11.9
	31 - 40 ปี	15	25.4	25.4	37.3
	41 - 50 ปี	24	40.7	40.7	78.0
	มากกว่า 51 ปี	13	22.0	22.0	100.0
	Total	59	100.0	100.0	

ที่อยู่อาศัย

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	อาศัยอยู่ในตำบลปากแพรก	10	16.9	16.9	16.9
	อาศัยอยู่นอกพื้นที่ตำบลปากแพรก	49	83.1	83.1	100.0
	Total	59	100.0	100.0	

สถานะ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	เจ้าของแปลงที่ดินในโครงการ	47	79.7	79.7	79.7
	ทายาทหรือผู้รับประโยชน์ร่วม	10	16.9	16.9	96.6
	อื่นๆ	2	3.4	3.4	100.0
	Total	59	100.0	100.0	

ระดับการศึกษา

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
alid	ต่ำกว่าปริญญาตรี	37	62.7	62.7	62.7
	ปริญญาตรี	19	32.2	32.2	94.9
	ปริญญาโท	3	5.1	5.1	100.0
	Total	59	100.0	100.0	

อาชีพ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
alid	รับราชการ	19	32.2	32.2	32.2
	พนักงานบริษัทเอกชน	14	23.7	23.7	55.9
	ธุรกิจส่วนตัว	9	15.3	15.3	71.2
	ลูกจ้าง/รับจ้างทั่วไป	11	18.6	18.6	89.8
	นักเรียน/นักศึกษา	2	3.4	3.4	93.2
	ค้าขาย	4	6.8	6.8	100.0
	Total	59	100.0	100.0	

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

1. ด้านแรงจูงใจ

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
1. ด้านแรงจูงใจ	59	1.67	5.00	4.1638	.75651
1.1 ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองตั้งแต่เริ่มโครงการและจนแล้วเสร็จกระบวนการในการกำหนดแนวทางแก้ไขข้อขัดแย้งในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่	59	1	5	3.98	1.075
1.2 ท่านทราบดีว่าการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่จะทำให้ท่านได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะมากขึ้นและเป็นประโยชน์แก่ชุมชนในพื้นที่	59	2	5	4.36	.826
1.3 ท่านคิดว่ามูลค่าทรัพย์สินหรือที่ดินที่เพิ่มขึ้น หลังจากการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่นั้นเป็นแรงจูงใจสำคัญในการเข้าร่วมโครงการ	59	2	5	4.15	.738
Valid N (listwise)	59				

2. ด้านความเป็นธรรมที่ได้รับปันส่วนที่ดิน

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
2. ด้านความเป็นธรรมที่ได้รับปันส่วนที่ดิน	59	2.00	5.00	4.2090	.75784
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดวิธีการและแนวทางการจัดรูปที่ดินแปลงใหม่	59	1	5	4.19	.900
2.2 ท่านคิดว่าท่านจะได้รับความเป็นธรรมที่ได้รับปันส่วนที่ดินในการจัดสรรที่ดินแปลงใหม่ อย่างเป็นธรรมในการเข้าร่วมโครงการ	59	2	5	4.20	.761
2.3 ท่านเห็นด้วยกับการเสียสละพื้นที่ส่วนบุคคลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและมีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่	59	0	5	4.24	.953
Valid N (listwise)	59				

3. ค่าชดเชย

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
3. ค่าชดเชย	59	1.50	5.00	4.0000	.86603
3.1 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดและตกลงราคาค่าชดเชยในการจัดรูปที่ดิน	59	1	5	3.98	1.106
3.2 ท่านมีความพึงพอใจต่อค่าชดเชยที่ได้รับจากการจัดรูปที่ดิน	59	2	5	4.02	.777
Valid N (listwise)	59				

4. ความเชื่อมั่นต่อโครงการ

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
4. ความเชื่อมั่นต่อโครงการ	59	1.00	5.00	4.1186	1.04361
4.1 ท่านมีความเชื่อมั่นและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่สามารถแก้ปัญหาที่ดินตาบอดและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ได้	59	1	5	4.14	1.058
4.2 ท่านต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ	59	1	5	4.10	1.062
Valid N (listwise)	59				

5. การบริหารจัดการแบบมีหุ้นส่วน

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
5. การบริหารจัดการแบบมีหุ้นส่วน	59	2.00	5.00	4.2203	.71481
5.1 ท่านคิดว่าบริหารจัดการแบบเป็นหุ้นส่วนร่วมกันสามารถแก้ไขปัญหาที่ดินตาบอดได้	59	2	5	4.34	.757
5.2 ท่านให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันพร้อมช่วยลดความขัดแย้งเพื่อให้โครงการจัดรูปที่ดินสำเร็จลุล่วง	59	1	5	4.10	.845
Valid N (listwise)	59				

6. ด้านการมีภาวะผู้นำ

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
6. ด้านการมีภาวะผู้นำ	59	2.50	5.00	4.1356	.76469
6.1 ท่านคิดว่าการมีภาวะผู้นำของผู้ที่เกี่ยวข้องในการเจรจาต่อรอง การตัดสินใจ มีส่วนสำคัญที่ทำให้การจัดรูปที่ดินสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	59	3	5	4.17	.769
6.2 ท่านคิดว่าการให้ข้อมูลที่ถูกต้องจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดรูปที่ดินนั้นมีเพียงพอและมีความสำคัญที่ทำให้การจัดรูปที่ดินสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	59	2	5	4.10	.885
Valid N (listwise)	59				

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายอธิราช ชมภู
วันเดือนปีเกิด	31 สิงหาคม 2515
การศึกษา	พ.ศ.2538 วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยรังสิต พ.ศ.2544บริหารธุรกิจบัณฑิต(การจัดการงานก่อสร้าง) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ.2555 รัฐประศาสนศาตรบัณฑิต (การบริหารงานทั่วไป)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
การทำงาน	พ.ศ.2538 วิศวกรโยธาประจำหน่วยงานก่อสร้างเสาเข็มเจาะขนาดใหญ่บริษัท ซีฟโก้จำกัด พ.ศ.2540 ตำแหน่งวิศวกรโยธา ฝ่ายออกแบบงานวิศวกรรมโยธาบริษัท ศรีอู่ทอง จำกัด พ.ศ.2546 รับราชการในตำแหน่งวิศวกรโยธา 3 สำนักควบคุมการก่อสร้างกรมโยธาธิการและผังเมือง และปัจจุบันดำรงตำแหน่งวิศวกรโยธาชำนาญการ กองควบคุมการก่อสร้างกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย218/1 ถนนพระราม 6 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400